

Alkoholkonsumtionen i Sverige 2001–2020

CAN Rapport 202

Björn Trolldal
Viktoria Åström

Förord

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, är ett nationellt kompetenscentrum inom ANDTS-området. Vårt uppdrag är att sprida kunskap om konsumtions- och skadeutvecklingen av alkohol och andra droger i samhället. Det gör vi genom undersökningar, sammanställningar och forskning, men även via kunskapshöjande insatser. Våra större återkommande nationella undersökningar är Skolelevers drogvanor, Monitormätningarna och Vanor och konsekvenser.

CAN är en del av civilsamhället med omkring 50 medlemsorganisationer. CAN:s styrelse utses av Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte), Vetenskapsrådet, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen samt av årsmötet där medlemsorganisationerna finns representerade. Regeringen utser ordförande och vice ordförande.

Monitormätningarnas huvudsyfte är att ge en bild av den totala alkohol- och tobakskonsumtionen i Sverige, där både registrerade och oregistrerade källor inkluderas i beräkningarna. Mätningarna startades i juni år 2000 och har sedan dess pågått kontinuerligt. Ungefär 370 000 respondenter har intervjuats i mätningarna sedan starten. CAN har varit ansvariga för Monitormätningarna sedan 2013. Alkoholdelen i mätningarna finansieras av Systembolaget.

I föreliggande rapport presenteras aktuella beräkningar av den totala alkoholanskaffningen och de olika registrerade och oregistrerade delmängderna till och med 2020. Beräkningarna redovisas för hela den aktuella perioden 2001–2020, men med fokus på åren 2019 och 2020.

Rapporten har författats av Björn Trolldal och Viktoria Åström. Björn har varit huvudansvarig för rapporten. Viktoria har skrivit bilagan om onlinebeställningar men även varit behjälplig i arbetet med rapporten i övrigt. Även Tony Nilsson, Ulf Guttormsson och Martina Zetterqvist har på olika sätt bidragit till rapporten.

CAN vill passa på att tacka alla som har medverkat i undersökningarna eller som på annat sätt har bidragit till undersökningarnas genomförande under åren.

Stockholm, september 2021

Charlotta Rehnman Wigstad

Direktör CAN

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Inledning.....	8
Resultat	12
Inledning	12
Registrerad, oregistrerad och total alkoholanskaffning	12
De olika anskaffningskällornas andelar av respektive dryck	19
Dryckernas andelar av respektive anskaffningskälla.....	21
Registrerad och oregistrerad anskaffning av respektive dryck	23
De olika dryckernas andelar av den totala anskaffningen	27
Utländska besökares köp i Sverige och svenskars konsumtion utomlands ...	30
Avslutande sammanfattning	34
Referenser	36
Bilaga 1 Tabellbilaga.....	39
Bilaga 2 Material och metod.....	47
Monitormätningarnas utgångspunkter.....	47
Registrerad försäljning	52
Oregistrerade delmängder	53
Korrigerig av de självrapporterade oregistrerade delmängderna.....	55
Bortfall av problemdrickare.....	59
Bilaga 3 Onlinebeställningar av alkohol under 2020	63
Sammanfattning	64
Bakgrund	65
Resultat	70
Slutsatser	78
Data och metod.....	79
Referenser	81
Tabeller.....	82

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN

ISBN 978-91-7278-329-4
urn urn:nbn:se:can-2021-8

Sammanfattning

I Monitormätningarna beräknas bland annat den totala alkoholkonsumtionen i Sverige genom att summera den registrerade delen av konsumtionen med den oregistrerade delen. Den registrerade delen utgörs av alkohol som säljs genom registrerade försäljningskanaler i Sverige, det vill säga på Systembolaget, restauranger och i livsmedelsbutiker. Den oregistrerade delen består av alkohol som förs in i landet i samband med resor, hemtillverkning, köp av smugglad alkohol och köp via internet. Den oregistrerade delen av konsumtionen kartläggs med hjälp av frågeundersökningar riktade till ett representativt urval av befolkningen mellan 17 och 84 år.

Som ett komplement till de traditionella telefonintervjuerna erbjuds sedan årsskiftet 2019/2020 respondenter med mobiltelefon möjlighet att besvara frågorna via ett digitalt formulär via en sms-länk. De som inte besvarar enkäten på detta sätt blir uppringda på samma sätt som tidigare.

Under 2019 genomfördes ett större test med den nya metodiken, parallellt med den dåvarande metodiken. Syftet var att beräkna länkvärden som kan användas för att jämföra svaren med den nya metodiken med svaren från den gamla. Även ett nytt viktningsförfarande har införts. Den nya vikten baseras på fler variabler jämfört med tidigare.

I rapporten redovisas framförallt uppgifter för tioårsperioden 2011–2020 men uppdelat på två delperioder. Den första består av åren 2011–2019 som är baserad på den gamla metodiken och åren 2019–2020 som är baserad på den nya metodiken. Alla uppgifter avser, eller är baserade på, liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre.

I föreliggande rapport redovisas även uppgifter om köp av alkohol online, både via Systembolagets onlinetjänst och via andra aktörer. Dessa uppgifter redovisas i bilaga 3, men summeras även i den här sammanfattningen.

Effekter av den nya metodiken

Generellt sett ger den nya metodiken en något högre total konsumtion jämfört med den gamla. Enligt den gamla metodiken uppgick konsumtionen under 2019 till 8,66 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Enligt den nya metodiken var konsumtionen 8,98, vilket är en skillnad på 3,7 %. Den nya metodiken påverkar av naturliga skäl inte den registrerade konsumtionen. När det gäller den oregistrerade konsumtionen har den nya metodiken inneburit högre skattningar av framför allt köp av smugglad alkohol men även av resandeförsel.

Effekter av pandemin under 2020

Pandemin fick under 2020 stora effekter på anskaffningen av alkohol. Den oregistrerade delen minskade kraftigt, medan köp på Systembolaget ökade. De jämförelser mellan åren 2019 och 2020 som redovisas i den här rapporten är baserade på jämförbara uppgifter enligt den nya metodiken. Totalt sett sjönk konsumtionen under pandemiåret 2020 med 6 %.

Den totala alkoholkonsumtionen under 2020

- Den totala alkoholkonsumtionen sjönk med 6 % under 2020 jämfört med 2019, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre.
- Under 2020 uppgick konsumtionen till 8,46 liter vilket ska jämföras med 8,98 liter under året innan.
- Under perioden 2011 till 2019 sjönk den totala konsumtionen med 9 % enligt undersökningens gamla metodik.
- Under tioårsperioden 2011–2020 har konsumtionen minskat med drygt en tiondel oavsett vilken metodik som används.
- Under 2020 ökade Systembolagets försäljning kraftigt medan restaurangförsäljningen och samtliga oregistrerade delmängder, utom köp via internet, minskade. Folkölsförsäljningen var relativt oförändrad.
- Den registrerade delen av konsumtionen ökade kraftigt under 2020 och uppgick till 88 % och den oregistrerade sjönk till 12 % av den totala konsumtionen.

De registrerade delarna av konsumtionen

- Den registrerade delen av konsumtionen steg med drygt 4 % under 2020 jämfört med 2019. Det beror uteslutande på den ökade försäljningen hos Systembolaget.
- Den registrerade delen uppgick till 7,46 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre under 2020.
- I ren alkohol per invånare 15 år och äldre ökade Systembolaget sin försäljning med 11 % under 2020. Systembolagets andel av den totala konsumtionen uppgick till 76,5 %.
- Försäljningen på restauranger minskade med 35 % under 2020, och deras andel uppgick till 6,9 %.
- Försäljningen av folköl låg kvar på ungefär samma nivå 2020 som under 2019.
- Under 2020 stod den registrerade delen för ungefär 88 % av den totala konsumtionen. Det är en ökning med 9 procentenheter jämfört med 2019.

De oregistrerade delarna av konsumtionen

- Den oregistrerade delen av konsumtionen sjönk med 46 % under 2020 jämfört med 2019. Samtliga oregistrerade delmängder sjönk utom köp via internet.
- Den oregistrerade delen av konsumtionen uppgick till 1,00 liter under 2020 vilket ska jämföras med 1,84 under 2019.

- Resandeförsölet minskade med 61 % under 2020 jämfört med 2019.
- Köp av smugglad alkohol sjönk med 44 %.
- Hemtillverkning minskade med 17 %.
- Däremot ökade köpen via internet med 46 %, men från låga nivåer. (I dessa köp ingår dock inte Systembolagets försäljning online.)
- Den registrerade andelen stod för 12 % av den totala konsumtionen under 2020, vilket är en minskning med 9 procentenheter jämfört med 2019.

De olika delmängdernas andelar av den totala konsumtionen

Här redovisas de olika delmängderna andelar av den totala konsumtionen under 2020 och 2019:

Källa	2019	2020	Förändring i procentenheter
Systembolaget	64,8 %	76,5 %	+11,6
Restauranger	10,0 %	6,9 %	-3,1
Folkölsförsäljning	4,7 %	4,8 %	+0,1
Resandeförsölet	11,6 %	4,7 %	-6,8
Köp av smugglad alkohol	5,7 %	3,4 %	-2,3
Köp via internet *	1,2 %	1,9 %	+0,7
Hemtillverkning	2,0 %	1,7 %	-0,2

* Systembolagets onlineförsäljning ingår inte

Dryckernas andelar av den totala konsumtionen

- Under 2020 skedde vissa förändringar i dryckernas andelar av totalkonsumtionen. Framför allt steg andelen vin samtidigt som andelen sprit sjönk. Även andelen starköl minskade något, samtidigt som andelarna cider och folköl var relativt oförändrade.
- Under 2020 stod vin för den största andelen av totalkonsumtionen med 45,1 %, följt av starköl med 31,1 %, sprit 16,9 %, folköl 4,8 % och cider (inklusive så kallad "alkoläsk") stod för 2,0 %.

Dominerande drycker per anskaffningskälla under 2020

- Försäljningen av vin stod för 52 % av Systembolagets försäljning och starkölet för 30 %.
- Restaurangförsäljningen dominerades av starkölet som stod för 61 % av försäljningen, följt av vin med 29 %.
- Sprit stod för 39 % av resandeförsölet och vinet för 30 %.
- Starkölet var störst när det gäller köp av smugglad alkohol med en andel på 56 % följt av sprit med 29 %.
- Vinet var den största dryckeskategorin vid köpen via internet.
- Starkölet var störst i kategorin hemtillverkning med 43 % strax följt av vin med en andel på 39 %.

Onlinebeställningar

- Alkoholbeställningar från Systembolaget.se och från andra leverantörer av alkohol ökade under 2020.
- Det är fler män än kvinnor som beställer alkohol via internet, både på Systembolaget och från andra leverantörer. På Systembolaget.se är det vanligare bland yngre att beställa alkohol. Det motsatta gäller för andra leverantörer där det är vanligast bland äldre.
- Flest beställningar på Systembolaget.se sker i Jämtland och Norrbotten. Beställningar från andra leverantörer förekommer i ungefär lika utsträckning i alla län.
- De som beställer från Systembolaget.se och dessutom väljer hemleverans dricker mest och flest gånger per månad jämfört med andra kunder på Systembolaget.
- Dessa sprider dock troligen ut sitt drickande mer under månaden, då mängden per dryckestillfälle är lägst hos dessa och mindre än hälften av dem har riskkonsumerat under en 30-dagarsperiod.
- Riskkonsumtionen är högst bland de som beställer alkohol från andra leverantörer.

Inledning

Bakgrund

I Monitormätningarna summeras den registrerade delen av alkoholanskaffningen med den oregistrerade delen för att få en bild av den totala konsumtionen i landet. Den registrerade delen utgörs av alkohol som säljs inom landet, det vill säga på Systembolaget, restauranger och i livsmedelsbutiker. Denna del kallas för ”registrerad” eftersom försäljningen via dessa kanaler finns statistikförd hos Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier.

Den oregistrerade delen består av alkohol som förs in i landet i samband med resor, hemtillverkning, köp av smugglad alkohol och köp via internet. Den här delen finns av naturliga skäl inte statistikförd någonstans. Den kartläggs istället med hjälp av Monitormätningarnas löpande frågeundersökning som omfattar drygt 18 000 personer per år. Totalt har ungefär 370 000 personer ingått i undersökningen sedan starten år 2000.

I den här delen av Monitormätningarna följs konsumtionen på anskaffningsplanet (köp, införsel och hemtillverkning) och inte på konsumtionsplanet. Över en längre tidsperiod är dock konsumtionen i princip densamma som anskaffningen. Om inte annat specifikt anges används begreppen anskaffning och konsumtion synonymt i denna rapport. Konsumtionen/anskaffningen anges i, eller är baserad på, liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre.

Rapportens disposition

Rapporten inleds med en kort beskrivning av de datamaterial som används i Monitormätningarna. I resultatavsnittet redovisas de aktuella förändringarna i de olika registrerade och oregistrerade delmängderna samt hur konsumtionen för de olika dryckerna har utvecklats över tid med fokus på förändringar mellan åren 2019 och 2020.

Det finns tre bilagor till rapporten. Bilaga 1 är en tabellbilaga där uppgifter för hela den aktuella perioden 2001–2020 presenteras. På CAN:s hemsida finns även motsvarande tabellbilaga i excelformat (CAN, 2020). Bilaga 2 innehåller en fördjupad beskrivning av de datamaterial och den metodik som används i Monitormätningarna. I bilaga 3 redovisas uppgifter om köp av alkohol online, dels via Systembolagets onlinetjänst och dels via andra aktörer.

Förändrad metodik i undersökningen

Som ett komplement till de traditionella telefonintervjuerna erbjuds sedan årsskiftet 2019/2020 respondenter med mobiltelefon möjlighet att besvara frågorna via ett digitalt formulär via en sms-länk.

Under 2019 genomfördes ett större test med den nya metodiken, parallellt med den dåvarande metodiken. Syftet var att beräkna länkvärden som kan användas för att jämföra svaren med den nya metodiken med svaren från den gamla.

I rapporten redovisas framför allt uppgifter för tioårsperioden 2011–2020 men uppdelat på två delperioder. Den första består av åren 2011–2019 som är baserad på den gamla metodiken och åren 2019–2020 som är baserad på den nya metodiken. Det finns således genomgående två parallella uppgifter för år 2019. Den uppgift som är framtagen med den gamla metodiken anges med 2019a, och uppgifter framtagna med den nya metodiken anges med 2019b. Se bilaga 2 för en fördjupad beskrivning.

Registrerad försäljning av alkoholdrycker

Den registrerade försäljningen i Sverige består av försäljning på Systembolaget och på restauranger, samt av folköl i livsmedelsbutiker. Uppgifterna om försäljningen på Systembolaget erhålls direkt från Systembolaget. Försäljning på restauranger baseras på partihandlarnas redovisade uppgifter, som publiceras av Folkhälsomyndigheten. Försäljningen av folköl beräknas av företaget Delfi Marknadspartner AB, på uppdrag av Sveriges Bryggerier. Delfi redovisar uppgifter om försäljningen från de företag som ingår i deras undersökningar, vilket är den övervägande majoriteten. För övriga företag görs en uppskattning. I de redovisade uppgifterna om folkölsförsäljningen i denna rapport ingår även den försäljning som sker på restauranger eller andra serveringsställen. Den delen uppgår till knappt 1 % av den totala folkölsförsäljningen men redovisas inte separat i rapporten.

Vad gäller dryckeskategorin "cider" i den här rapporten, så ingår även så kallade blanddrycker och "alkoläsk". I den officiella restaurangstatistiken särredovisas dock inte "cider och blanddrycker". Dessa drycker ingår istället i respektive huvudkategori, det vill säga som sprit, vin eller starköl beroende på alkoholbasen. Detta får till följd att uppgifterna om total anskaffning av cider och blanddrycker inte ger en fullständig bild av konsumtionen av dessa drycker i landet.

Oregistrerad anskaffning av alkohol

Den oregistrerade delen av den totala konsumtionen består av fyra delmängder: alkohol som förs in i landet i samband med resor, hemtillverkning, köp av smugglad alkohol och köp via internet. I Monitormätningarna kartläggs dessa delmängder med hjälp av en löpande frågeundersökning som omfattar cirka

18 000 personer per år. Sedan starten under år 2000 har ungefär 350 000 personer blivit intervjuade.

För att minska effekterna av olika faktorer som kan snedvrider svaren i anskaffningsdelen av undersökningen, baseras undersökningen på fyra huvudprinciper. Dessa principer är:

1. Undvikande av mått på konsumtionsplanet
I den här delen av Monitormätningarna mäts konsumtionen på anskaffningsplanet (köp, införsel och hemtillverkning) och inte på konsumtionsplanet.
2. Kort observationstid
För att i möjligaste mån undvika bland annat glömskeeffekter är det viktigt med så kort observationstid som möjligt. I frågeundersökningen ställs därför frågor om respondenternas anskaffning under de senaste 30 dagarna.
3. Mätning på aggregerad nivå
Eftersom frågorna i mätningarna i den här delen avser anskaffning av alkoholdrycker, där summan av de oregistrerade delmängderna summeras med de registrerade, så följer att resultaten avser utvecklingen av konsumtionen på aggregerad, nationell nivå, och således inte på individnivå.
4. Korrigering av de oregistrerade delmängderna
Eftersom de oregistrerade delmängderna som fångas in i undersökningen ofta är behäftade med olika felkällor, bland annat till följd av bortfall, underrapportering men också överrapportering, genomförs vissa korrigeringar. Dessa korrigeringar baseras på frågor om hur mycket alkohol respondenterna uppger att de har köpt på Systembolaget. De aggregerade svaren jämförs med den faktiska försäljningen och skillnaden mellan respondenternas uppgivna köp och Systembolagets faktiska försäljning används som en korrigeringsfaktor, för att på ett mer korrekt sätt beräkna de olika delmängderna oregistrerad alkohol. Dessa faktorer beräknas per dryckeskategori. Denna korrigeringsprocedur är central för att fånga upp korrekta mängder av de oregistrerade delmängderna och har varit en förutsättning för att jämföra uppgivna delmängder före och efter metodförändringen 2019/2020.
I korrigeringen tas också hänsyn till att de olika oregistrerade delmängderna i varierande utsträckning är koncentrerade till dem som dricker allra mest, en grupp som är överrepresenterad i bortfallet. För en detaljerad beskrivning av den metodik som används, se bilaga 2 samt Trolldal & Leifman (2018). För en teknisk beskrivning av den metodik som används, se Nyfjäll & Trolldal (2019).

Utländska besökares köp i Sverige och svenskars konsumtion utomlands

Ett av syftena med Monitormätningarna i den här delen är att beräkna svenskarnas totala konsumtion på aggregerad, nationell nivå. I den registrerade försäljningen i Sverige ingår dock även icke-svenskars köp i landet. Det gäller dels gränshandel på Systembolaget, i synnerhet den norska, dels utländska besökares köp för konsumtion i Sverige, både på Systembolaget och på restauranger.

Däremot ingår inte svenskars konsumtion i samband med resor utomlands i beräkningarna. Fördjupade analyser av dessa storheter för de senaste åren, inklusive 2020, visar att icke-svenskars köp i Sverige och svenska besökares konsumtion utomlands i stort sett tar ut varandra, även under 2020. Det innebär att den, i Monitormätningarna, uppmätta nivån på total anskaffning kan användas som ett mått på svenskars alkoholkonsumtion även under 2020. Resultaten från dessa analyser redovisas i slutet av resultatavsnittet.

Resultat

Inledning

I detta avsnitt redovisas beräkningarna av de olika registrerade och oregistrerade delmängderna av alkoholkonsumtion ur olika perspektiv. Det inleds med en redovisning av den totala anskaffningen uppdelad på de oregistrerade och registrerade delmängderna under perioden 2011–2020, både i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre och som andelar av den totala anskaffningen. Redovisningen är uppdelad i två delperioder. Den första består av åren 2011-2019a som är baserad på den gamla metodiken och åren 2019b-2020 som är baserad på den nya metodiken.

Generellt sett ger den nya metodiken en något högre total konsumtion jämfört med den gamla. Enligt den gamla metodiken uppgick konsumtionen under 2019 till 8,66 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Enligt den nya metodiken var konsumtionen 8,98, vilket är en skillnad på 3,7 %. Den nya metodiken påverkar av naturliga skäl inte den registrerade konsumtionen. När det gäller den oregistrerade konsumtionen har den nya metodiken inneburit högre skattningar av framför allt köp av smugglad alkohol men även av resandeförsel.

I detta avsnitt följer därefter en redovisning av den totala konsumtionens utveckling under hela Monitorperioden 2001–2020 uppdelat på de två huvudkategorierna registrerad och oregistrerad anskaffning. Därefter följer ett avsnitt om den olika anskaffningskällornas andelar av respektive dryck och det omvända, det vill säga de olika dryckernas andelar av respektive anskaffningskälla.

Efter detta följer en beskrivning av utvecklingen av de registrerade och oregistrerade delarna av respektive dryck. Avslutningsvis redovisas resultat från beräkningar av storleken på utländska besökares köp i Sverige och svenskers konsumtion utomlands för att få klarhet i omfattningen av dem och hur stor nettot av dem är. Beräkningarna har genomförts för åren 2017–2020.

Registrerad, oregistrerad och total alkoholan­skaffning

I tabell 1 redovisas anskaffningen totalt och uppdelat på de registrerade och oregistrerade delmängderna, under perioden 2011–2020, i ren alkohol per invånare 15 år och äldre. I tabell 2 redovisas de registrerade och oregistrerade delmängdernas andelar av totalkonsumtionen under perioden. (se även tabellerna 13 och 14 i bilaga 1).

Total anskaffning

Den totala konsumtionen uppgick under 2020 till 8,46 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Det är en minskning med 6 % jämfört med 2019 då konsumtionen låg på 8,98 liter. Konsumtionen sjönk dock även under perioden 2011–2019, med 9 %, enligt den gamla monitormetodiken.

Registrerad del

Under 2020 uppgick den registrerade delen av konsumtionen till 7,46 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, vilket är en ökning med drygt 4 % jämfört med 2019. Hela ökningen beror dock på den ökade försäljningen på Systembolaget. Restaurangernas försäljning sjönk samtidigt som folkölsförsäljningen var relativt oförändrad under 2020 jämfört med 2019.

Under hela tioårsperioden 2011–2020 har den registrerade delen ökat med drygt 1 % i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Den registrerade andelen av den totala konsumtionen ökade dock kraftigt under 2020. Ökningen var 8,7 procentenheter, från 79,5 under 2019 till 88,2 under 2020, se tabell 2.

Oregistrerad del

Den oregistrerade delen av konsumtionen minskade kraftigt under 2020. Det gäller alla delmängder utom köp via internet som ökade. (Dessa internetköp inkluderar dock inte Systembolagets försäljning online.)

Under 2020 uppgick den oregistrerade delen av konsumtionen till ungefär 1,00 liter ren alkohol, vilket är en minskning med cirka 46 % jämfört med 2019 då den uppgick till 1,84 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Även den oregistrerade delens andel av totalkonsumtionen minskade, från 20,5 under 2019 till 11,8 % under 2020. Det är en minskning med 8,7 procentenheter.

Tabell 1 Alkoholanskaffningens olika delmängder i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2011-2019a och 2019b-2020.

Delmängd	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	Förändring			
										2019b	2020	2011- 2019a	2019b- 2020
Totalt	9,47	9,12	9,75	9,27	9,13	9,00	8,97	8,81	8,66	8,98	8,46	-9 %	-6 %
Registrerat	7,32	7,21	7,32	7,20	7,12	7,15	7,03	7,20	7,14	7,14	7,46	-2 %	+4 %
Systembolaget	5,78	5,75	5,80	5,74	5,70	5,71	5,67	5,79	5,82	5,82	6,47	+1 %	+11 %
Restauranger	0,97	0,93	1,01	0,97	0,95	0,97	0,92	0,97	0,90	0,90	0,59	-7 %	-35 %
Folköl	0,57	0,53	0,51	0,49	0,47	0,47	0,44	0,43	0,42	0,42	0,41	-26 %	-3 %
Oregistrerat	2,16	1,91	2,44	2,08	2,01	1,85	1,94	1,62	1,52	1,84	1,00	-30 %	-46 %
Resandeförsel	1,42	1,27	1,50	1,30	1,22	1,13	1,22	0,91	0,97	1,04	0,40	-31 %	-61 %
Köp av smugglat	0,45	0,46	0,58	0,47	0,50	0,45	0,42	0,40	0,28	0,51	0,29	-38 %	-44 %
Internet	0,10	0,05	0,19	0,13	0,10	0,12	0,12	0,11	0,10	0,11	0,16	+8 %	+46 %
Hemtillverkning	0,19	0,13	0,17	0,17	0,18	0,16	0,19	0,21	0,16	0,18	0,15	-15 %	-17 %

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier. På grund av avrundning är delmängderna inte alltid identisk med totalsumman.

I tabell 2 redovisas varje delmängds andel av den totala anskaffningen under perioden 2011–2020.

Tabell 2 De olika delmängdernas andelar i procent av den totala alkoholanskaffningen, baserat på liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2011-2019a och 2019b-2020. Förändring i procentenheter.

Delmängd (%)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	Förändring i procentenheter			
										2019b	2020	2011- 2019a	2019b- 2020
Registrerat	77,2	79,1	75,0	77,6	78,0	79,4	78,4	81,6	82,5	79,5	88,2	+5,3	+8,7
Systembolaget	61,0	63,1	59,5	61,9	62,4	63,4	63,2	65,7	67,2	64,8	76,5	+6,2	+11,6
Restauranger	10,2	10,2	10,3	10,5	10,5	10,8	10,2	11,0	10,4	10,0	6,9	+0,2	-3,1
Folköl	6,0	5,8	5,2	5,3	5,2	5,2	4,9	4,9	4,8	4,7	4,8	-1,2	+0,1
Oregistrerat	22,8	20,9	25,0	22,4	22,0	20,6	21,6	18,4	17,5	20,5	11,8	-5,3	-8,7
Resande- införsel	15,0	13,9	15,4	14,0	13,4	12,5	13,6	10,3	11,2	11,6	4,7	-3,7	-6,8
Köp av smugglat	4,8	5,0	5,9	5,0	5,5	5,0	4,6	4,5	3,2	5,7	3,4	-1,6	-2,3
Internet	1,0	0,6	1,9	1,4	1,1	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,9	+0,2	+0,7
Hemtillverkning	2,0	1,4	1,7	1,9	2,0	1,8	2,1	2,4	1,9	2,0	1,7	-0,1	-0,2
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier. På grund av avrundning är summan av delmängderna inte alltid identisk med totalsumman.

Försäljning på Systembolaget

När det gäller den totala anskaffningen dominerar Systembolaget bland de olika källorna. Under 2020 uppgick försäljningen till 6,47 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, vilket är en ökning med 11 % jämfört med under 2019. Under perioden 2011–2020 är försäljningsökningen på Systembolaget 12 %.

Systembolagets andel av konsumtionen ökade från 64,8 % under 2019 till 76,5 % under 2020. Det är en ökning med 11,6 procentenheter.

Försäljning på restauranger

Försäljningen på restauranger var under 2020 den näst största källan trots nedgången under 2020. Konsumtionen på restauranger uppgick till 0,59 liter per invånare 15 år och äldre vilket är en minskning med 35 % jämfört med 2019. Under hela tioårsperioden 2011–2020 är minskningen 40 %.

Även restaurangernas andel av konsumtionen sjönk, från 10,0 % under 2019 till 6,9 % under 2020.

Folkölsförsäljning

På tredje plats av anskaffningskällorna under 2020 återfinns försäljningen av folköl, inklusive det folköl som säljs på restauranger. Folkölsförsäljningen var 0,41 liter ren alkohol under 2020, vilket är en liten minskning med 3 % jämfört med 2019. Då uppgick folkölsförsäljningen till 0,42 liter. Under hela tioårsperioden 2011–2020 har dock försäljningen av folköl minskat med 28 %.

Folkölets andel av totalkonsumtionen var 4,8 % under 2020, vilket ska jämföras med 4,7 % under 2019. Folkölet är uppdelat i två kategorier med olika alkoholhalt. Den ena kategorin har en halt på maximalt 3,5 % och den andra innehåller öl med maximalt 2,8 % alkohol. Folkölet med den högre alkoholhalten stod för 72 % av de sålda folkölsvolymerna under 2020. Övriga 28 % utgörs av folköl med en alkoholhalt på 2,8 %. (Uppgifterna har erhållits från Sveriges Bryggerier.)

Resandeförsäl

Resandeförsäl utgjorde under 2020 den fjärde största anskaffningskällan. Införseln var 0,40 liter ren alkohol under 2020, vilket är en minskning med 61 % jämfört med året innan. Även resandeförsälns andel av konsumtionen minskade kraftigt, från 11,6 % under 2019 till 4,7 % under 2020. Det är en minskning med 6,8 procentenheter.

Köp av smugglade alkoholdrycker

Köp av smugglade alkoholdrycker var den femte största källan under 2020. Dessa köp uppgick till 0,29 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre under 2020. Det är en minskning med 44 % jämfört med under 2019.

Denna kategoris andel av den totala konsumtionen uppgick till 3,4 %, vilket är en minskning jämfört med 2019 då denna andel var 5,7 %.

Internet

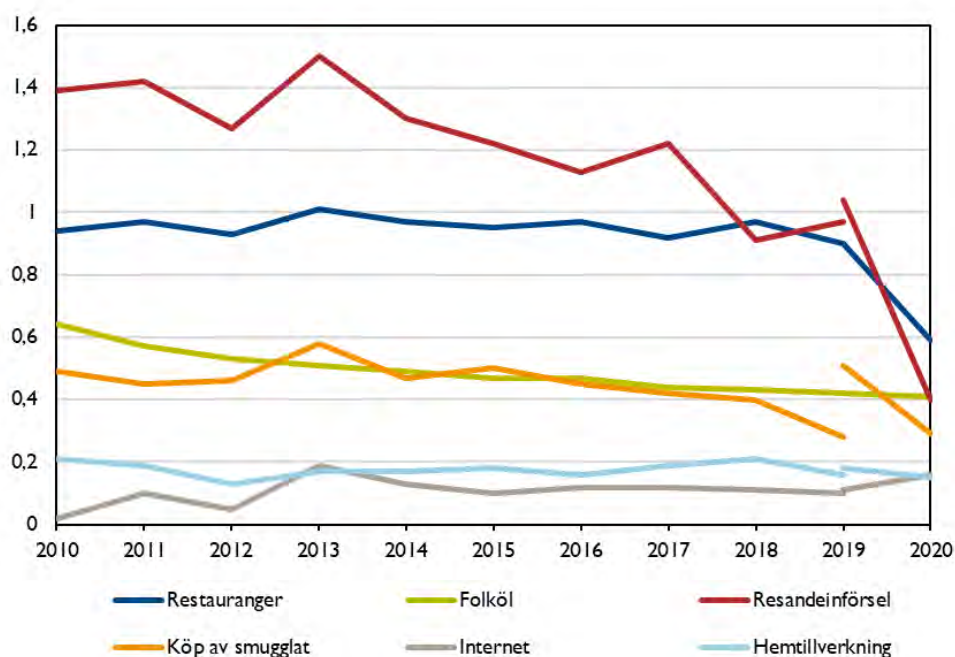
Den näst minsta kategorin som mäts i Monitormätningarna är internethandeln. Den uppgick till 1,9 % av totalkonsumtionen under 2020 vilket är en ökning jämfört med 2019 då denna andel låg på 1,2 %. I denna internethandel ingår inte Systembolagets onlineförsäljning.

Hemtillverkning

Hemtillverkning var under 2020 den minsta delmängden som ingår i Monitormätningarna. Denna tillverkning, inklusive hembränning av sprit, uppgick till 1,7 % av den totala konsumtionen under 2020, vilket är en minskning jämfört med 2019 då denna andel var 2,0 %

Sex av de sju olika anskaffningskällornas utveckling under perioden 2011–2020

I figur 3 visas utvecklingen för sex av de sju källorna. Eftersom Systembolagets andel av totalkonsumtionen är så pass stor utgår dess utveckling i figuren för att förändringar i övriga anskaffningskällor ska framgå tydligare.

Figur 1 Sex av de sju olika anskaffningskällornas utveckling under perioden 2011-2019a, 2019b-2020, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. (Systembolagets utveckling visas inte i denna figur, se tabell 1.)

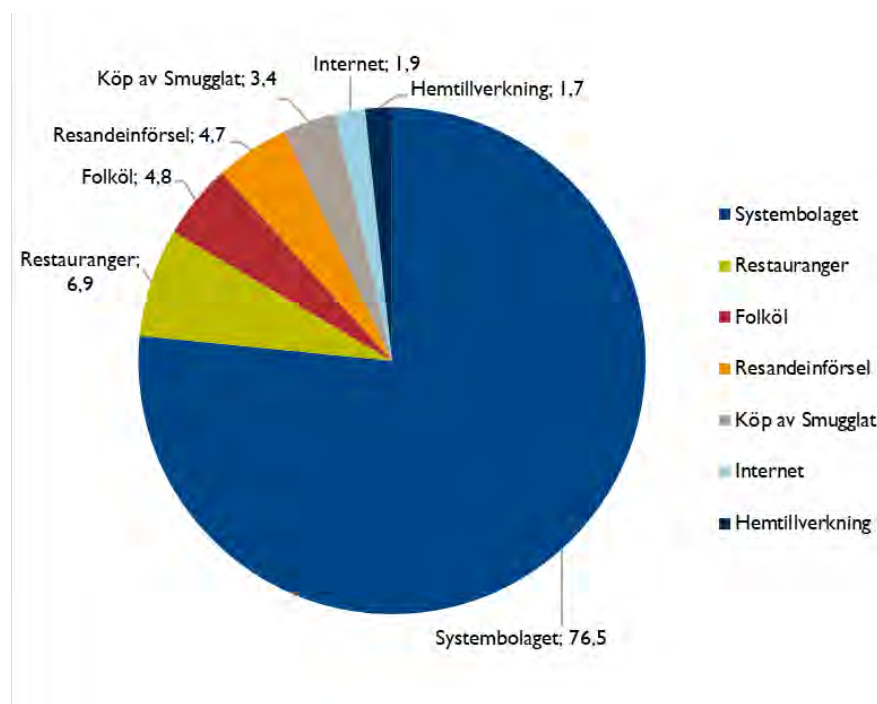

I figuren framgår tydligt effekterna av pandemin på de olika delmängderna. Dessutom är effekterna av metodförändringen 2019 tydlig för köp av smugglad alkohol och i viss mån även för resandeförsäl.

Sett över hela tidsperioden 2011–2020 är det tydligt hur resandeförseln har minskat liksom försäljningen av folköl. Den minskade folkölsförsäljningen har dock planat ut under senare år.

Anskaffningens olika delmängder under 2020

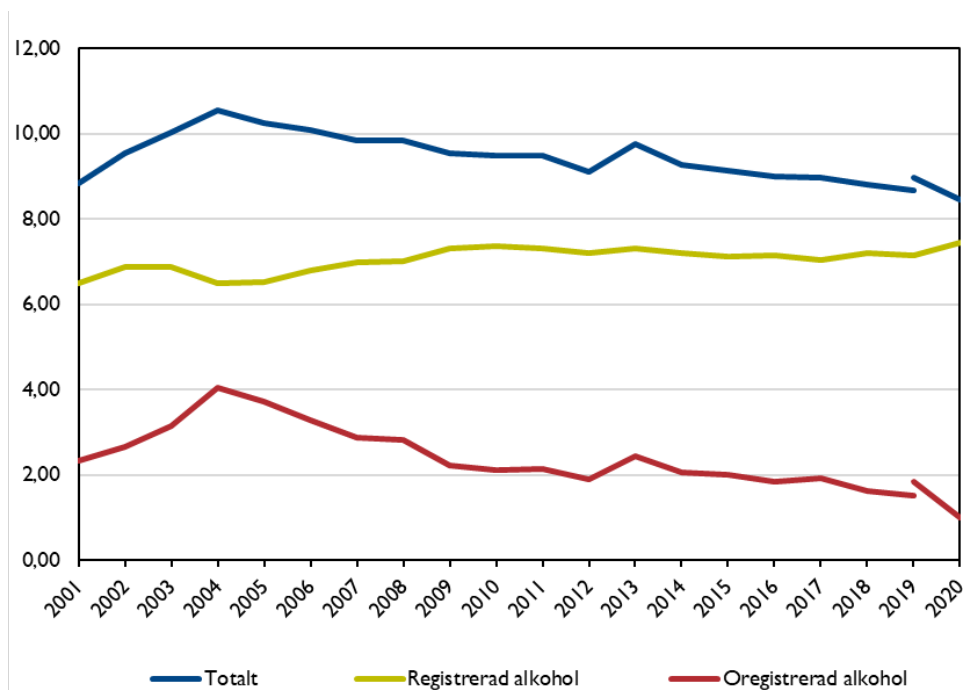
I figur 2 redovisas den totala alkoholkonsumtionen uppdelad på de sju olika anskaffningskällorna i procent under 2020 (inklusive Systembolaget), se även tabell 2. Systembolaget står alltså för den största andelen med 76,5 %. Därefter följer försäljning på restauranger med 6,9 % och folkölsförsäljningen med 4,8 %. Resandeförselns andel var 4,7 %, köp av smugglad alkohol 3,4 %, internethandel, exklusive Systembolaget, 1,9 % och hemtillverkning 1,7 %.

Figur 2 Den totala alkoholkonsumtionen i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, fördelad på olika ursprungskällor i procent, 2020.

Registrerad, oregistrerad och total anskaffning under perioden 2001-2020

I figur 2 redovisas den totala anskaffningen uppdelad på registrerad och oregistrerad konsumtion under hela Monitorperioden 2001–2020. För åren 2019 och 2020 framgår effekterna av pandemin på konsumtionen, men också effekterna av metodförändringarna 2019. Dessa förändringar innebar, som nämnts tidigare, en ökad skattning av totalkonsumtionen med 3,7 %.

Figur 3 Total samt registrerad och oregistrerad alkoholanskaffning, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2001-2019a, 2019b-2020.

Under början av 00-talet steg den oregistrerade anskaffningen kraftigt, vilket påverkade den totala anskaffningen. Detta skedde samtidigt som införselkvoterna, som funnits för att begränsa resandeförseln, successivt togs bort vid resandeförsel för privat bruk. Därefter sjönk den oregistrerade delen mer eller mindre kontinuerligt fram till omkring 2010. Under 2013 steg dock den oregistrerade anskaffningen tillfälligt. En bidragande orsak var med stor sannolikhet den då starka svenska kronan i förhållande till euron.

Under 2004 sjönk den registrerade anskaffningen, för att sedan stiga. Under de senaste tio åren har den registrerade försäljningen dock varit relativt stabil bortsett från ökningen under 2020.

De olika anskaffningskällornas andelar av respektive dryck

Inledning

I tabell 3 redovisas de olika källornas andelar av respektive dryck under perioden 2011–2020. (I bilaga 1, tabell 15, finns motsvarande uppgifter för hela perioden 2001–2020.) Under 2020 stod Systembolaget för den största andelen av de mängder som anskaffades för samtliga drycker. Systembolagets andel var störst för vin med 87,7 % och lägst för starköl med 72,6 %. Spritandelen var 74,7 %. Försäljning på restauranger stod för den näst största andelen av starköls- och vinanskaffningen. Däremot stod resandeförseln för den näst största andelen för spritanskaffningen.

Vin

För vinkonsumtionens del stod alltså Systembolaget för 87,7 % följt av restaurangförsäljningen med 4,4 % och resandeförseln med 3,2 %. Därefter följde internet (2,7 %), hemtillverkning (1,5 %) och köp av smugglat vin (0,6 %), se tabell 3.

Starköl

Vad gäller starkölet var Systembolagets andel 72,6 %, följt av restaurangförsäljningen med 13,7 %. Därefter följde köp av smugglat starköl (6,2 %), resandeförsel (4,3 %), hemtillverkning (2,4 %) och internet (0,8 %).

Sprit

Systembolaget stod för 74,7 % av den totala spritanskaffningen. Resandeförselns andel uppgick till 11,0 % och köp av smugglad sprit uppgick till 5,8 %. Därefter följer försäljning på restauranger (4,1 %) samt beställningar via internet (2,4 %) följt av hembränning (1,8 %)

Cider

Systembolaget stod för 82,5 % av cideranskaffningen följt av köp av smugglad cider som stod för 10,5 %. Resandeförd cider uppgick till 5,1 % och andelen cider som köpts via internet var 1,8 %. (Försäljningen av cider på restauranger sårredovisas inte i den officiella restaurangstatistiken, se bilaga 2.)

Tabell 3 Den totala alkoholanskaffningen uppdelad på dryck och anskaffningskälla, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2011-2019a, 2019b-2020.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	2019b	2020	Andel 2020
Vin, totalt	3,94	3,80	4,00	3,89	3,74	3,76	3,76	3,76	3,71	3,80	3,82	100 %
Systembolaget	3,15	3,15	3,20	3,16	3,13	3,12	3,08	3,10	3,09	3,09	3,35	87,7 %
Restaurang	0,32	0,28	0,30	0,30	0,27	0,28	0,28	0,28	0,25	0,25	0,17	4,4 %
Resandeförsel	0,31	0,29	0,30	0,26	0,22	0,22	0,26	0,20	0,22	0,29	0,12	3,2 %
Internet	0,04	0,02	0,08	0,07	0,06	0,07	0,07	0,05	0,06	0,07	0,10	2,7 %
Hemtillverkning	0,10	0,04	0,09	0,09	0,06	0,06	0,05	0,09	0,06	0,07	0,06	1,5 %
Köp av smugglat	0,02	0,03	0,03	0,01	0,01	0,02	0,02	0,03	0,02	0,04	0,02	0,6 %
Starköl, totalt	2,70	2,62	2,79	2,76	2,75	2,77	2,79	2,81	2,76	2,92	2,63	100 %
Systembolaget	1,59	1,58	1,60	1,61	1,60	1,62	1,61	1,69	1,70	1,70	1,91	72,6 %
Restaurang	0,52	0,52	0,54	0,54	0,55	0,56	0,51	0,56	0,54	0,54	0,36	13,7 %
Köp av smugglat	0,28	0,21	0,28	0,28	0,27	0,28	0,25	0,23	0,16	0,32	0,16	6,2 %
Resandeförsel	0,30	0,28	0,32	0,27	0,24	0,25	0,32	0,24	0,28	0,27	0,11	4,3 %
Hemtillverkning	0,02	0,02	0,02	0,03	0,08	0,06	0,09	0,07	0,07	0,08	0,06	2,4 %
Internet	0,00	0,01	0,03	0,03	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,8 %
Sprit, totalt	2,09	2,02	2,29	2,01	2,02	1,87	1,83	1,65	1,60	1,67	1,43	100 %
Systembolaget	0,92	0,91	0,89	0,85	0,87	0,87	0,86	0,87	0,90	0,90	1,07	74,7 %
Resandeförsel	0,78	0,69	0,86	0,76	0,73	0,64	0,62	0,45	0,45	0,47	0,16	11,0 %
Köp av smugglat	0,14	0,20	0,23	0,17	0,21	0,14	0,13	0,12	0,09	0,14	0,08	5,8 %
Restaurang	0,13	0,13	0,17	0,13	0,13	0,14	0,13	0,13	0,11	0,11	0,06	4,1 %
Internet	0,05	0,02	0,09	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,02	0,02	0,03	2,4 %
Hemtillverkning	0,08	0,07	0,06	0,05	0,05	0,04	0,05	0,04	0,03	0,03	0,03	1,8 %
Cider, totalt	0,16	0,15	0,16	0,13	0,14	0,13	0,15	0,15	0,17	0,17	0,17	100 %
Systembolaget	0,12	0,12	0,11	0,11	0,11	0,11	0,12	0,13	0,13	0,13	0,14	82,5 %
Köp av smugglat	0,01	0,02	0,03	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,02	10,5 %
Resandeförsel	0,03	0,01	0,02	0,01	0,03	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	5,1 %
Internet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00	1,8 %
Folköl	0,57	0,53	0,51	0,49	0,47	0,47	0,44	0,43	0,42	0,42	0,41	100 %
Totalt	9,47	9,12	9,75	9,27	9,13	9,00	8,97	8,81	8,66	8,98	8,46	100 %

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier.
På grund av avrundning är summan av delmängderna inte alltid densamma som totalsumman.

Dryckernas andelar av respektive anskaffningskälla

I tabell 4 redovisas de olika dryckernas delar av respektive källa mellan åren 2011 och 2020, i antal liter 100 % alkohol per person 15 år och äldre. (I bilaga 1, tabell 16, finns motsvarande uppgifter för hela perioden 2001–2020.)

Systembolaget

Vin och starköl dominerar Systembolagets försäljning. Vinet stod för 51,7 % av försäljningen och starkölet för 29,5 % under 2020. Försäljningen av sprit var 16,5 och cider stod för den lägsta andelen med 2,2 % under året.

Restaurangförsäljning

På restauranger såldes mest starköl, följt av vin. Andelarna var 61,4 % respektive 28,5 % av den totala restaurangkonsumtionen under 2020. Andelen spritdrycker uppgick till 10,1 %. (Som nämnts tidigare särredovisas inte cider (och alkoholäsk) i den officiella restaurangstatistiken utan ingår istället i respektive huvudkategori sprit, vin eller starköl, se bilaga 2.)

Folkölsförsäljningen

I de redovisade uppgifterna om försäljning av folköl ingår även den försäljning som sker på restauranger och på andra serveringar. Den delen uppgick till ungefär 1 % av den totala folkölsförsäljningen.

Resandeförsäljning

Sprit är den dryck som svenskarna förde med sig mest av i samband med resor tillbaka från andra länder under 2020. Sritens andel av resandeförsäljningen var 39,4 % följt av vin med 30,2. Starköl stod för 28,2 och cidern för 2,2 %.

Köp av smugglad alkohol

Köp av smugglad alkohol domineras av starköl och sprit. Starkölet stod för 56,4 % och sprit för 28,9 % av dessa köp. Vin och cider stod för 8,3 % respektive 6,3 %.

Internethandeln

När det gäller internethandeln stod vinet för den största andelen med 63,0 % följt av sprit med 21,4 % och starköl med 13,7 %. Ciderns andel var 1,9 %.

Hemtillverkning

För hemtillverkningens del var andelen starköl 43,3 % följt av vin med 38,7 % och sprit med 18,0%.

Tabell 4 Den totala alkoholanskaffningen, uppdelad på anskaffningskälla och dryck, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2011–2019a, 2019b–2020.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	2019b	2020	Andel 2020
Systembolaget	5,78	5,75	5,80	5,74	5,70	5,71	5,67	5,79	5,82	5,82	6,47	100 %
Vin	3,15	3,15	3,20	3,16	3,13	3,12	3,08	3,10	3,09	3,09	3,35	51,7 %
Starköl	1,59	1,58	1,60	1,61	1,60	1,62	1,61	1,69	1,70	1,70	1,91	29,5 %
Sprit	0,92	0,91	0,89	0,85	0,87	0,87	0,86	0,87	0,90	0,90	1,07	16,5 %
Cider	0,12	0,12	0,11	0,11	0,11	0,11	0,12	0,13	0,13	0,13	0,14	2,2 %
Restaurang	0,97	0,93	1,01	0,97	0,95	0,97	0,92	0,97	0,90	0,90	0,59	100 %
Starköl	0,52	0,52	0,54	0,54	0,55	0,56	0,51	0,56	0,54	0,54	0,36	61,4 %
Vin	0,32	0,28	0,30	0,30	0,27	0,28	0,28	0,28	0,25	0,25	0,17	28,5 %
Sprit	0,13	0,13	0,17	0,13	0,13	0,14	0,13	0,13	0,11	0,11	0,06	10,1 %
Livsmedelsbutik	0,57	0,53	0,51	0,49	0,47	0,47	0,44	0,43	0,42	0,42	0,41	100 %
Resandeförsäl	1,42	1,27	1,50	1,30	1,22	1,13	1,22	0,91	0,97	1,04	0,40	100 %
Sprit	0,78	0,69	0,86	0,76	0,73	0,64	0,62	0,45	0,45	0,47	0,16	39,4 %
Vin	0,31	0,29	0,30	0,26	0,22	0,22	0,26	0,20	0,22	0,29	0,12	30,2 %
Starköl	0,30	0,28	0,32	0,27	0,24	0,25	0,32	0,24	0,28	0,27	0,11	28,2 %
Cider	0,03	0,01	0,02	0,01	0,03	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	2,2 %
Köp av smugglat	0,45	0,46	0,58	0,47	0,50	0,45	0,42	0,40	0,28	0,51	0,29	100 %
Starköl	0,28	0,21	0,28	0,28	0,27	0,28	0,25	0,23	0,16	0,32	0,16	56,4 %
Sprit	0,14	0,20	0,23	0,17	0,21	0,14	0,13	0,12	0,09	0,14	0,08	28,9 %
Vin	0,02	0,03	0,03	0,01	0,01	0,02	0,02	0,03	0,02	0,04	0,02	8,3 %
Cider	0,01	0,02	0,03	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,02	6,3 %
Internet	0,10	0,05	0,19	0,13	0,10	0,12	0,12	0,11	0,10	0,11	0,16	100 %
Vin	0,04	0,02	0,08	0,07	0,06	0,07	0,07	0,05	0,06	0,07	0,10	63,0 %
Sprit	0,05	0,02	0,09	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,02	0,02	0,03	21,4 %
Starköl	0,00	0,01	0,03	0,03	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	13,7 %
Cider	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00	1,9 %
Hemtillverkning	0,19	0,13	0,17	0,17	0,18	0,16	0,19	0,21	0,16	0,18	0,15	100 %
Starköl	0,02	0,02	0,02	0,03	0,08	0,06	0,09	0,07	0,07	0,08	0,06	43,3 %
Vin	0,10	0,04	0,09	0,09	0,06	0,06	0,05	0,09	0,06	0,07	0,06	38,7 %
Sprit	0,08	0,07	0,06	0,05	0,05	0,04	0,05	0,04	0,03	0,03	0,03	18,0 %
Totalt	9,47	9,12	9,75	9,27	9,13	9,00	8,97	8,81	8,66	8,98	8,46	100 %

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier.
På grund av avrundning är summan av delmängderna inte alltid densamma som totalsumman.

Registrerad och oregistrerad anskaffning av respektive dryck

Inledning

I detta avsnitt redovisas hur stor mängd av respektive dryck som varit registrerad respektive oregistrerad. I tabell 5 redovisas dessa uppgifter för perioden 2011–2020 och i figurerna 4–6, samt i tabell 9 i tabellbilagan, visas dessa uppgifter från 2001 och framåt.

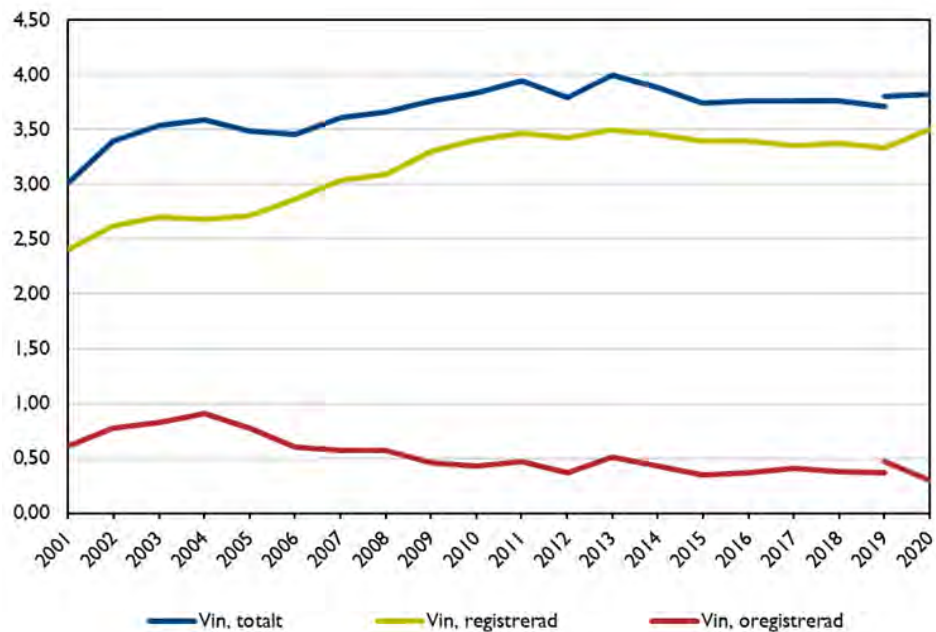
Tabell 5 Registrerad, oregistrerad och total anskaffning per dryck, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2011-2019b, 2019b-2020.

Delmängd	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a			Förändring		Andel
										2019b	2020	2011–2019a	2019b–2020	2020
Totalt	9,47	9,12	9,75	9,27	9,13	9,00	8,97	8,81	8,66	8,98	8,46	-9 %	-6 %	100 %
Registrerat	7,32	7,21	7,32	7,20	7,12	7,15	7,03	7,20	7,14	7,14	7,46	-2 %	+4 %	82 %
Oregistrerat	2,16	1,91	2,44	2,08	2,01	1,85	1,94	1,62	1,52	1,84	1,00	-30 %	-46 %	18 %
Vin	3,94	3,80	4,00	3,89	3,74	3,76	3,76	3,76	3,71	3,80	3,82	-6 %	-0 %	100 %
Registrerat	3,47	3,43	3,50	3,46	3,40	3,39	3,36	3,38	3,34	3,34	3,51	-4 %	+5 %	92 %
Oregistrerat	0,47	0,37	0,51	0,43	0,35	0,37	0,41	0,38	0,37	0,47	0,30	-22 %	-35 %	8 %
Starköl	2,70	2,62	2,79	2,76	2,75	2,77	2,79	2,81	2,76	2,92	2,63	+2 %	-10 %	100 %
Registrerat	2,10	2,10	2,14	2,15	2,15	2,18	2,13	2,25	2,24	2,24	2,27	+7 %	+1 %	86 %
Oregistrerat	0,60	0,52	0,65	0,61	0,60	0,60	0,66	0,56	0,52	0,67	0,36	-14 %	-46 %	14 %
Sprit	2,09	2,02	2,29	2,01	2,02	1,87	1,83	1,65	1,60	1,67	1,43	-23 %	-15 %	100 %
Registrerat	1,05	1,05	1,06	0,99	1,00	1,00	0,99	1,00	1,01	1,01	1,13	-4 %	+12 %	79 %
Oregistrerat	1,04	0,98	1,23	1,02	1,02	0,87	0,84	0,66	0,60	0,67	0,30	-43 %	-55 %	21 %
Cider	0,16	0,15	0,16	0,13	0,14	0,13	0,15	0,15	0,17	0,17	0,17	+2 %	+2 %	100 %
Registrerat	0,12	0,12	0,11	0,11	0,11	0,11	0,12	0,13	0,13	0,13	0,14	+8 %	+7 %	82 %
Oregistrerat	0,04	0,03	0,05	0,02	0,04	0,02	0,03	0,02	0,03	0,04	0,03	-17 %	-15 %	18 %
Folköl	0,57	0,53	0,51	0,49	0,47	0,47	0,44	0,43	0,42	0,42	0,41	-26 %	-3 %	100 %

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier. På grund av avrundning är summan av delmängderna inte alltid densamma som totalsumman.

Vin

Anskaffningen av vin uppgick under 2020 till 3,82 liter. Det är en knapp ökning jämfört med 2019. Den registrerade delen uppgick till 3,51 liter, vilket motsvarar 92 % av den totala vinkonsumtionen. Den oregistrerade delen var 0,30 liter, vilket är 8 % av vinkonsumtionen.

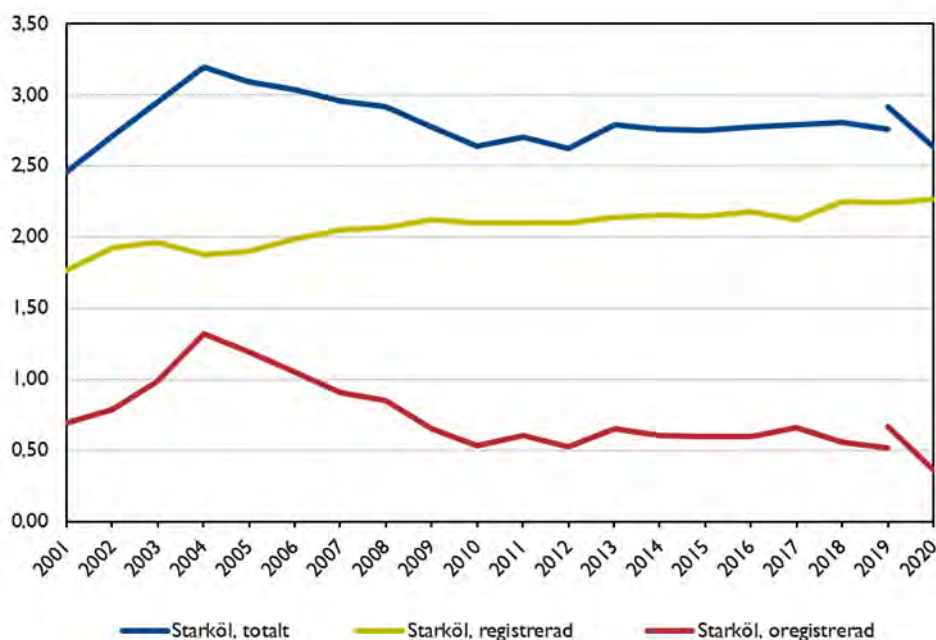

Figur 4 Vinansaffning (inklusive starkvin): Totalt samt registrerad och oregistrerad, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2001–2019a, 2019b-2020.

Starköl

Konsumtionen av starköl uppgick under 2020 till 2,63 liter, vilket är en minskning med 10 % jämfört med året innan. Den registrerade andelen uppgick under 2020 till 2,27 liter, och den oregistrerade var 0,36 liter. Det innebär att den registrerade delen uppgick till 86 % och den oregistrerade till 14 % av starkölskonsumtionen, se tabell 5.

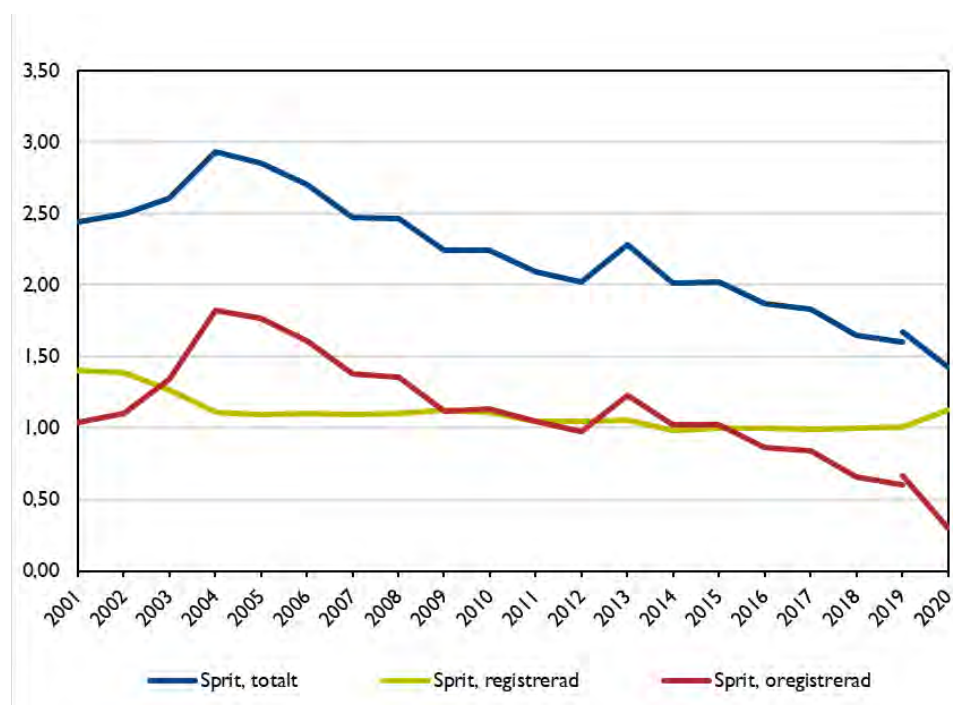

Figur 5 Starkölsanskaffning: Totalt samt registrerad och oregistrerad, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2001–2019a, 2019b-2020.

Sprit

Under 2020 uppgick anskaffningen av spritdrycker till 1,43 liter. Jämfört med 2019 är det en minskning med 15 %. Minskningen beror framför allt på en kraftigt sjunkande andel oregistrerad sprit.

Under 2020 stod den registrerade delen av spritanskaffningen för 79 %. Det motsvarar 1,13 liter ren alkohol. Den oregistrerade delen stod för 21 %. I liter ren alkohol motsvarar det 0,30 liter, se tabell 5.

Figur 6 Spritanskaffning: Totalt samt registrerad och oregistrerad, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2001–2019a, 2019b-2020.

Folköl och cider

I tabell 5 redovisas även utvecklingen av folkölsförsäljningen och cideranskaffningen. Folkölsförsäljningen uppgick till 0,41 liter ren alkohol under 2020. Det är en minskning med 3 % jämfört med året innan.

Under år 2020 uppgick anskaffningen av cider till 0,17 liter ren alkohol, vilket är på samma nivå som under 2019. Cider som sålts på restauranger ingår dock inte i dessa uppgifter, se bilaga 2.

De olika dryckernas andelar av den totala anskaffningen

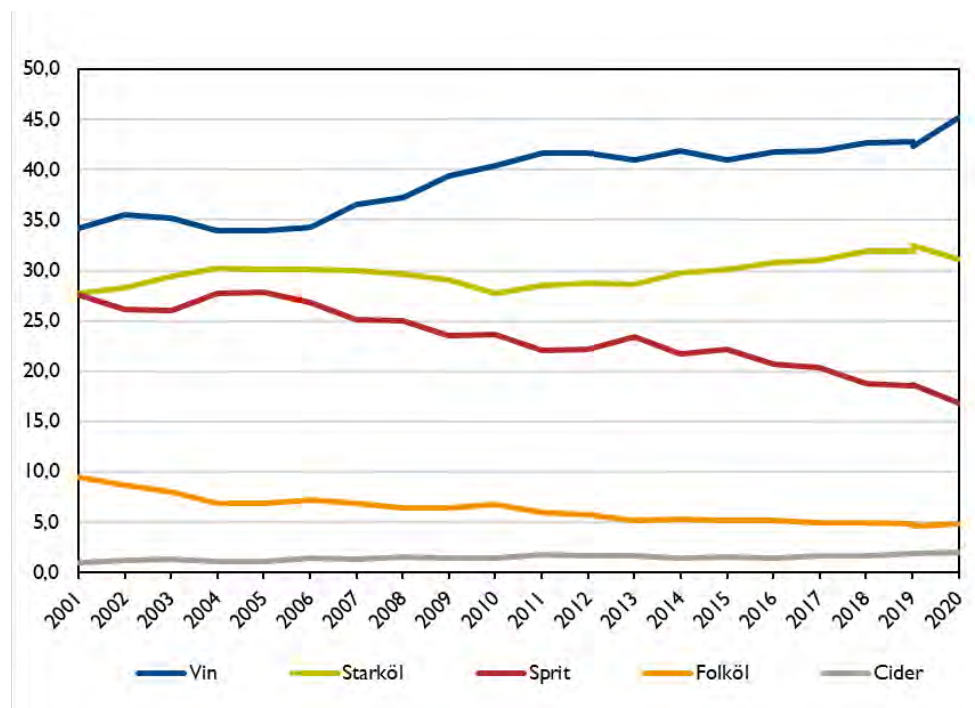
I figur 7 visas de olika dryckernas andelar av den totala anskaffningen under perioden 2001–2020. Se även tabell 12 i bilaga 1.

Vin är den dryck som svenskarna dricker mest av. Skillnaden, jämfört med övriga drycker, har ökat sedan 2001. Sett över hela tidsperioden har andelen vin ökat relativt kraftigt, samtidigt som andelen sprit har minskat. Andelen folköl har minskat under perioden, men minskningen har planat ut under senare år.

Under 2020 var andelen vin 45,1 %, vilket är den högsta andelen under hela tidsperioden. Det är en ökning med 2,8 procentenheter jämfört med 2019.

Den dryck som svenskarna dricker näst mest av är starköl. Starköl hade en andel på 31,1 % under 2020. Det är en minskning med 1,4 procentenheter jämfört med året innan.

Spritandelen var 16,9 vilket är en minskning med 1,7 procentenheter. Andelen folköl var 4,8 % och andelen cider var 2,0 %. Förändringarna för dessa drycker är små.

Figur 7 De olika dryckernas andelar av den totala anskaffningen, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2001–2019a, 2019b–2020.

För att studera hur den totala konsumtionen av öl har utvecklats under perioden har konsumtionen av starköl och folköl summerats, se tabell 12 i bilaga

1. Summan av folköl och starköl uppgick till 37,2 % av den totala konsumtionen i början av perioden. Under 2020 var andelen däremot 35,9. Denna minskning beror uteslutande på den minskade andelen folköl av totalkonsumtionen. Starkölets andel har däremot stigit under perioden.

Typ av dryck och anskaffningskälla

I tabell 6 presenteras anskaffningen under tidsperioden 2011–2020 utifrån typ av dryck och dess källa, som till exempel kategorierna vin sålt på Systembolaget eller resandeförd starköl. Dessa kategorier är rangordnade efter sina respektive andelar av den totala anskaffningen 2020, se även figur 8.

Även i den här tabellen är uppgifterna uppdelade för åren 2011–2019a enligt den gamla metodiken och enligt den nya för åren 2019b–2020. De förändringar som redovisas för respektive tidsperiod avser förändringar i procentenheter och inte i procent. Försäljningen av vin på Systembolaget hade till exempel en andel på 39,6 % av den totala konsumtionen 2020, vilket ska jämföras med 34,4 för 2019b. Skillnaden mellan dessa båda år är 5,2 procentenheter.

De delmängder som redovisas i tabellen har en andel som överstiger 0,5 % av den totala konsumtionen. (I bilaga 1, tabell 17, finns motsvarande uppgifter för hela perioden 2001–2020.)

Tabell 6 Anskaffningen utifrån typ av dryck och dess källa, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Procentuella andelar av den totala anskaffningen 2011-2019a, 2019b-2020, rangordnade efter fördelningen 2020.

Typ av dryck och anskaffningskälla	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	Förändring i procentenheter			
										2019b	2020	2011-2019a	2019b-2020
1 Vin, Systembolaget	33,2	34,5	32,8	34,1	34,3	34,6	34,3	35,2	35,6	34,4	39,6	2,4	5,2
2 Starköl, Systembolaget	16,8	17,3	16,4	17,3	17,5	18,0	18,0	19,2	19,7	19,0	22,6	2,9	3,6
3 Sprit, Systembolaget	9,7	10,0	9,1	9,2	9,5	9,6	9,6	9,9	10,4	10,0	12,6	0,7	2,6
4 Folköl ^{a)}	6,0	5,8	5,2	5,3	5,2	5,2	4,9	4,9	4,8	4,7	4,8	-1,2	0,1
5 Starköl, restauranger	5,4	5,7	5,5	5,8	6,1	6,2	5,7	6,4	6,2	6,0	4,2	0,8	-1,7
6 Vin, restauranger	3,4	3,1	3,1	3,2	2,9	3,1	3,1	3,2	2,9	2,8	2,0	-0,5	-0,8
7 Starköl, köp smugglat	3,0	2,3	2,9	3,0	2,9	3,1	2,8	2,6	1,8	3,5	1,9	-1,2	-1,6
8 Sprit, resandeförsel	8,2	7,5	8,8	8,2	8,0	7,1	6,9	5,2	5,2	5,2	1,9	-3,0	-3,4
9 Cider, Systembolaget	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	1,5	1,5	1,5	1,7	0,2	0,2
10 Vin, resandeförsel	3,3	3,1	3,1	2,8	2,4	2,5	2,9	2,3	2,6	3,2	1,4	-0,7	-1,8
11 Starköl, resandeförsel	3,2	3,1	3,3	2,9	2,6	2,7	3,5	2,8	3,3	3,0	1,3	0,1	-1,7
12 Vin, internet	0,5	0,2	0,8	0,8	0,6	0,7	0,7	0,6	0,7	0,8	1,2	0,3	0,5
13 Sprit, köp av smugglat	1,5	2,2	2,3	1,9	2,3	1,6	1,5	1,4	1,0	1,5	1,0	-0,5	-0,6
14 Starköl, hemtillverkning	0,2	0,2	0,2	0,4	0,9	0,6	1,0	0,8	0,8	0,8	0,7	0,6	-0,1
15 Sprit, restauranger	1,4	1,5	1,7	1,4	1,5	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2	0,7	-0,1	-0,5
16 Vin, hemtillverkning	1,0	0,4	0,9	0,9	0,6	0,7	0,6	1,1	0,7	0,7	0,7	-0,3	-0,1

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier.

a) Inkluderar även försäljning på restaurang, cirka 1 % av den totala folkölsförsäljningen.

Förändringarna är beräknade på estimat med två decimaler.

Drycker köpta på Systembolaget ligger högst i rangordningen och dessa andelar har ökat under pandemiåret 2020. Den största kategorin var vin som köpts där. Under 2020 hade denna kategori en andel på 39,6 % av den totala konsumtionen, vilket alltså är en ökning med 5,2 procentenheter jämfört med året innan.

Starköl köpt på Systembolaget var den näst största kategorin med en andel på 22,6 %, vilket är en ökning med 3,6 procentenheter jämfört med året innan.

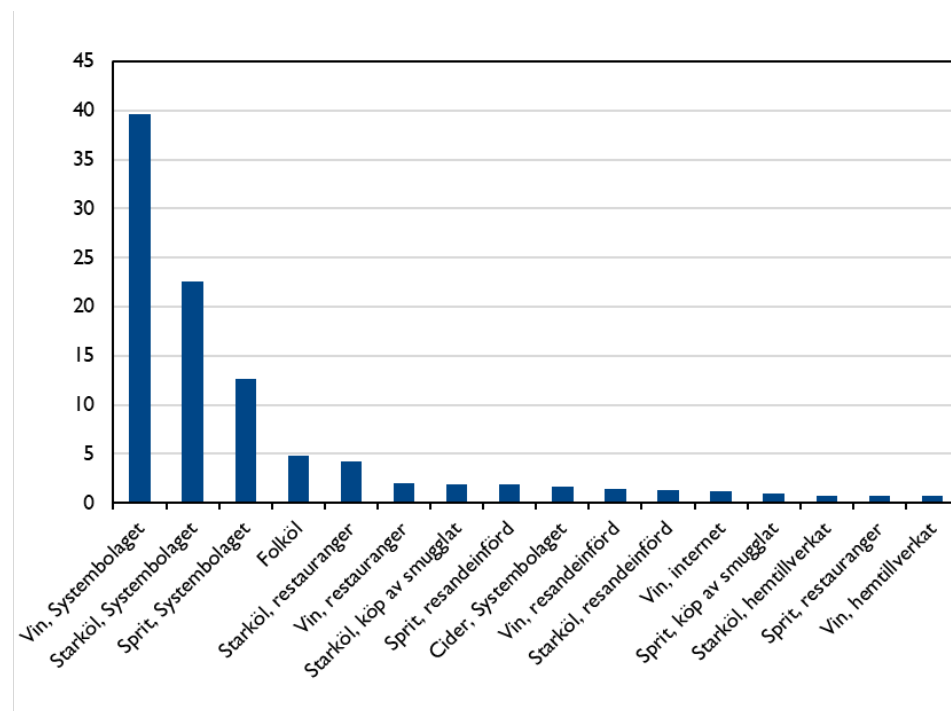
På tredje plats återfinns sprit köpt på Systembolaget med en andel på 12,6 %. Det är en ökning med 2,6 procentenheter.

Den fjärde kategorin i storleksordning var försäljningen av folköl som hade en andel på 4,8 %, vilket är en knapp ökning med 0,1 procentenheter jämfört med året innan.

Starköl konsumerat på restauranger var den femte största kategorin med 4,2 %. Det är en minskning med 1,7 procentenheter jämfört med 2019. Vin som konsumerats på restauranger hamnar på plats sex med en andel på 2,0 %.

Därefter följer köp av smuglat starköl (1,9 %), resandeinförd sprit (1,9%), cider köpt på Systembolaget (1,7%). Övriga kategorier har en andel på mindre än 1,5 %.

Figur 8 Anskaffningen utifrån typ av dryck och dess källa, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Procentuella andelar av den totala anskaffningen, rangordnade efter fördelningen 2020.

Utländska besökares köp i Sverige och svenskars konsumtion utomlands

Syftet med Monitormätningarna i den här delen är att beräkna svenskarnas konsumtion på aggregerad, nationell nivå. I den registrerade försäljningen i Sverige ingår dock även icke-svenskars köp i landet. Dels ingår gränshandelsköp på Systembolaget, det vill säga inköp på Systembolaget som sedan förs tillbaka till hemlandet, framför allt till Norge, för konsumtion där (Guttormsson & Trolldal, 2019).

I den registrerade försäljningen ingår även utländska besökares köp för konsumtion i Sverige, både på Systembolaget och på restauranger. Däremot ingår inte svenskars konsumtion i samband med resor utomlands i beräkningarna av totalkonsumtionen.

Dessa båda delmängder, alltså icke-svenskars köp i Sverige och svenskars konsumtion utomlands, påverkar konsumtionsberäkningarna i olika riktningar. De båda delmängderna tar alltså till stor del ut varandra vid beräkningar av totalkonsumtionen bland svenskar. Här följer beräkningar av dessa storheter för att få klarhet i omfattningen av dem och hur stor nettot av dem är.

Beräkningar har genomförts för åren 2017, 2018, 2019 och 2020. Uppgifterna för 2020 är dock preliminära.

För att beräkna detta netto har flera olika datakällor använts. På några områden saknas lämplig statistik vilket medfört att olika antaganden har fått göras för att genomföra beräkningarna. Dessutom är uppgifter om den norska gränshandeln av alkohol i Sverige åren 2019 och 2020 inte publicerade då föreliggande rapport publiceras. (Dessa uppgifter kommer att publiceras i en kommande rapport om norska gränshandel i Sverige.) Detta innebär att vissa steg i beräkningarna i detta avsnitt inte redovisas i tabellform.

Basen för beräkningarna utgörs av uppgifter hämtade från nationalräkenskaperna där den totala summan av utgifter i samband med resor finns redovisade, både för svenskar utomlands och för utländska besökare i Sverige (SCB, 2020a). Skillnaden mellan svenskars utgifter vid resor utomlands och utländska besökares utgifter vid resor i Sverige har använts som ett mått på de båda besöksmängdernas storheter.

När det gäller utländska besökares utgifter i samband med resor i Sverige, har uppgifter om den norska gränshandeln räknats bort på basis av separata uppgifter om detta, som har publicerats av SCB (SCB, 2020b; Guttormsson & Trollidal, 2019). Dessa utgifter har räknats bort därför att det finns specifika uppgifter om norsk gränshandel av alkohol i Sverige, vilket adderas till beräkningarna i ett senare skede.

Det finns statistiska uppgifter om antalet svenska gästnätter utomlands, både på kommersiellt och icke-kommersiellt boende (SCB, 2002c). Motsvarande uppgifter finns dock inte för utländska besökare i Sverige. För att beräkna antalet utländska besökares gästnätter i Sverige har det antagits att antalet svenska gästnätter utomlands och antalet utländska gästnätter i Sverige har samma proportioner som svenskars utgifter vid resor utomlands respektive utländska besökares utgifter i Sverige, se tabell 7.

Antal nätter spenderade utomlands stämmer dock inte överens med antal dagar som spenderats där. Besökaren har varit på orten i viss utsträckning även dagen innan den första natten och även dagen efter den sista natten. För att inkludera även dessa dagar, samt själva resan, har resans längd antagits vara 7 dagar (Tillväxtverket 2014, Tillväxtverket 2018), och för varje resa har en dag lagts till för att på det sättet beräkna det totala antal dagar utomlands, inklusive själva resan utomlands, se tabell 7.

För att beräkna mängden konsumerad alkohol per dag, har Monitormätningarnas uppgifter per år använts som bas för beräkningar av svenska besökares konsumtion utomlands. WHO:s uppgifter om den genomsnittliga konsumtionen i Europa har använts som bas för beräkningar av utländska besökares konsumtion i Sverige (WHO, 2018). Dessa uppgifter om årlig konsumtion har därefter räknats om till genomsnittlig konsumtion per dag.

Tabell 7 Svenskars utgifter för resor utomlands, utländska besökares utgifter vid resor i Sverige samt antal dagar utomlands i dessa grupper, 2017-2020 (preliminära uppgifter för 2020)

	2017	2018	2019b	2020
Utl. besökare i Sverige, milj kr	85 064	87 027	86 948	40 284
Svenskar utomlands, milj kr	128 231	136 477	135 876	56 845
Total norsk gränshandel, milj kr	19 500	20 111	20 721	13 474
Utl. besökare i Sverige, exkl norsk gränshandel, milj kr	65 564	66 917	66 227	26 810
Kvoten svenskar utomlands/utl besökare i Sverige	0,511	0,490	0,487	0,472
Milj dagar, svenskar utomlands	173,9	163,5	147,1	43,6
Milj dagar, utl besökare i Sverige	88,9	80,2	71,7	20,5
<u>Alkoholkonsumtion per år</u>				
Svenskar utomlands (Monitor)	8,97	8,81	8,98	8,46
Utl besökare i Sverige (WHO: Europa, 2016)	9,80	9,80	9,80	9,31
<u>Alkoholkonsumtion per dag</u>				
Svenskar utomlands (Monitor)	0,025	0,024	0,025	0,023
Utl besökare i Sverige (WHO: Europa, 2016)	0,027	0,027	0,027	0,027

För att beräkna den totala alkoholkonsumtionen bland svenskar som varit utomlands har den genomsnittliga konsumtionen per dag, enligt Monitor, multiplicerats med antal dagar denna grupp varit utomlands.

På samma sätt har den totala alkoholkonsumtionen bland utländska besökare i Sverige beräknats. Till den kategorin har även uppgifter om den totala norska gränshandeln med alkohol i Sverige lagts till. För att dessa summor ska vara jämförbara med de uppgifter som publiceras i Monitor har de dividerats med antal invånare i Sverige 15 år och äldre, se tabell 8.

Mycket talar för att personer som reser utomlands konsumerar mer alkohol än vad de i genomsnitt gör när de vistas hemma. I tabell 8 redovisas därför tre olika konsumtionsnivåer utomlands. Den första nivån baseras på samma konsumtionsnivå utomlands som den genomsnittliga dagskonsumtionen hemma. Nivå två har beräknats utifrån ett antagande om att personer som reser utomlands dricker 25 % mer än den genomsnittliga dagskonsumtionen hemma. I beräkningarna av den tredje nivån har en konsumtion som är 50 % högre använts.

De tre konsumtionsalternativen redovisas i tabellen. Där redovisas även nettot av svenskars konsumtion utomlands och utländska köp i Sverige. Detta netto jämförs därefter med de i Monitormätningarna publicerade uppgifterna om konsumtionen i Sverige. Resultatet visar hur stort detta netto är och hur stor effekt det skulle haft på de i Monitor publicerade uppgifterna.

Tabell 8 Nettot av svenskars alkoholkonsumtion utomlands och utländska besökares köp i Sverige, 2017, 2018, 2019 och 2020. Tre scenarier. (Uppgifterna för 2020 är preliminära.)

	2017	2018	2019b	2020
<u>Samma konsumtion utomlands som i genomsnitt hemma:</u>				
Svenskar utomlands	0,51	0,47	0,43	0,12
Utländska köp i Sverige	0,57	0,56	0,54	0,14
Netto	-0,05	-0,09	-0,11	-0,02
Monitor: Publicerad volym	8,97	8,81	8,98	8,46
Monitor: Korrigerad volym	8,92	8,72	8,87	8,44
Procentuell skillnad	-0,6%	-1,0%	-1,2%	-0,3%
<u>25% högre konsumtion utomlands än i genomsnitt hemma</u>				
Svenskar utomlands	0,64	0,59	0,53	0,15
Utländska köp i Sverige	0,64	0,62	0,59	0,16
Netto	0,00	-0,03	-0,06	-0,01
Monitor: Publicerad volym	8,97	8,81	8,98	8,46
Monitor: Korrigerad volym	8,97	8,78	8,92	8,45
Procentuell skillnad	0,0%	-0,4%	-0,7%	-0,1%
<u>50 % högre konsumtion utomlands än i genomsnitt hemma</u>				
Svenskar utomlands	0,77	0,70	0,64	0,18
Utländska köp i Sverige	0,71	0,69	0,65	0,18
Netto	0,06	0,02	-0,01	0,00
Monitor: Publicerad volym	8,97	8,81	8,98	8,46
Monitor: Korrigerad volym	9,03	8,83	8,97	8,46
Procentuell skillnad	0,7%	0,2%	-0,1%	0,0%

Av resultaten som redovisas i tabell 8 framgår att nettot av svenskars konsumtion utomlands och utländska köp i Sverige är litet. Generellt sett uppgår skillnaden mellan de publicerade och korrigerade uppgifterna till delar av en procent. Vid ett antagande om oförändrad konsumtion utomlands uppgick skillnaderna under de fyra åren till mellan -1,2% och -0,3%. Vid en konsumtionsnivå som antas vara 25% högre utomlands än i genomsnitt hemma var skillnaderna mellan -0,7 % och 0,0 %. Vid 50 % högre konsumtion utomlands var skillnaderna mellan -0,1 % och 0,7 %.

Genomsnittet av de 12 observationerna (fyra år och tre konsumtionsalternativ) var -0,3%, vilket i genomsnitt motsvarar en skillnad på 2,5 cl ren alkohol per invånare 15 år och äldre, varje år under perioden.

Slutsatsen av dessa beräkningar är att de i Monitormätningarna publicerade uppgifterna om den totala anskaffningen av alkohol i Sverige mycket väl mäter svenskars konsumtion av alkohol oavsett var den äger rum.

Avslutande sammanfattning

Coronapandemin fick stora effekter på anskaffningen av alkohol under 2020. Resandeförseln, köp av smugglad alkohol och försäljningen på restauranger minskade kraftigt. Däremot visade Systembolagets försäljning en stor ökning. Trots den kraftigt ökade försäljningen på Systembolaget minskade den totala anskaffningen och konsumtionen med 6 % jämfört med under 2019.

Vid årsskiftet 2019/2020 genomfördes en metodförändring i Monitormätningarna. Då började alla respondenter i urvalet med mobilnummer att få ett sms med en länk till en självadministrerad enkät. De som inte besvarade enkäten via denna länk blir dock uppringda som vanligt. Det gäller av naturliga skäl även de med bara fast telefon. Även ett nytt viktningsförfarande infördes. Den nya vikten baseras på fler variabler än tidigare.

Under 2019 genomfördes ett större test med den nya metodiken parallellt med den gamla, då ordinarie, metodiken. Detta test gav en möjlighet att studera vilka metodeffekter den nya svarsmöjligheten fick på respondenternas svar.

Den nya metodiken påverkar inte den registrerade konsumtionen. När det gäller den oregistrerade konsumtionen har den nya metodiken dock inneburit högre skattningar av framför allt köp av smugglad alkohol men även av resandeförsel.

Detta innebär följaktligen att den nya metodiken ger en något högre total konsumtion jämfört med den gamla. Enligt den gamla metodiken uppgick konsumtionen under 2019 till 8,66 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Enligt den nya metodiken var konsumtionen 8,98 liter samma år, vilket är en skillnad på 3,7 %. Oavsett vilken metod som används har konsumtionen minskat med drygt en tiondel under tioårsperioden 2011 och 2020.

I rapporten redovisades även resultat angående beräkningar av storleken på utländska besökares köp i Sverige och svenskaras konsumtion utomlands för att få klarhet i omfattningen av dem och hur stor nettot av dem är. Beräkningarna genomfördes för åren 2017–2020.

Resultatet från dessa beräkningar visar att dessa mängder i stort sett är lika stora och att nettot mellan dem är litet. Generellt sett uppgår skillnaden mellan de båda storheterna under den studerade perioden till delar av en procent. Effekterna av att ta hänsyn till dessa storheter när det gäller den i Monitormätningarna beräknade konsumtionsnivåerna bland svenskar är således försumbar.

Slutsatsen av dessa beräkningar är att de i Monitormätningarna publicerade uppgifterna om den totala anskaffningen av alkohol i Sverige mycket väl mäter svenskars konsumtion av alkohol oavsett var den äger rum.

Referenser

I den här listan återfinns referenserna till den här rapporten. Dessutom redovisas samtliga rapporter från Monitormätningarnas alkoholdel, som publicerats av CAN sedan 2013.

CAN (2020) Tabellbilaga:

<https://www.can.se/undersokningar/monitormatningarna/>

Guttormsson U (2019). *Befolkningens självrapporterade alkoholvanor 2004–2018*. Rapport 186. Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.

Guttormsson U (2020). *Befolkningens självrapporterade alkoholvanor 2004–2019*. Rapport 195. Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.

Guttormsson U & Gröndahl M (2018). *Befolkningens självrapporterade alkoholvanor 2004–2017*. Rapport 173. Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.

Guttormsson U & Gröndahl M (2017). *Trender i dryckesmönster – befolkningens självrapporterade alkoholvanor under 2000-talet*. Rapport 168. Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.

Guttormsson U & Trolldal B (2020). *Norsk gränshandel med alkohol i Sverige*. Rapport 190. Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.

Kühlhorn E, Hibell B, Larsson S, Ramstedt M & Zetterberg HL (1999). *Alkoholkonsumtionen i Sverige under 1990-talet*. Stockholm: OAS, Socialdepartementet.

Källebring N (2021). *Bortfall i Monitormätningarna*. Rapport 201. Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.

Leifman H & Trolldal B (2014a). *Hur mycket dricker svensken? – alkoholkonsumtionen i siffror 2001–2012*. Rapport 140. Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.

Leifman H & Trolldal B (2014b). *Alkoholkonsumtionen i Sverige 2013*. Rapport 142. Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.

Leifman H (2000). *The measurement of alcohol-related problems in Sweden*. Journal of Substance Abuse, 12, 197–212. (Special Issue: Measuring alcohol consumption).

Nyfjäll M & Trolldal B (2019). *Estimating total alcohol consumption in the Monitor survey – a technical description of the estimating method*. Rapport 182. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.

Ramstedt M (2010). *How much alcohol do you buy? A comparison of self-reported alcohol purchases with actual sales*. *Addiction*, 105, 649–654.

Ramstedt M m.fl. (2013). I Socialdepartementet: Uppföljning av regeringens alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksstrategi, nummer 2. Kapitel 10. *Hur ska alkoholförseln mätas? – en genomgång av tillgängliga indikatorer och förslag på en reviderad metod*. Stockholm: Regeringskansliet.

Raninen J (2015). *Ingen dricker som Svensson – om svenska befolkningens dryckesvanor*. Rapport 153. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.

Rådets direktiv (92/12/EEG). Om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor (cirkulationsdirektivet).

SCB (2020a) Statistiska centralbyrån: Statistikdatabasen. Nationalräkenskaperna: Tjänstehandel. Export och import efter kontopost. År, redovisas i miljoner kronor 1982 – 2020:
https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__HA__HA0202/HA0202TjanstHArN/

SCB (2020b) Statistiska centralbyrån: Pressmeddelande:
<https://www.scb.se/om-scb/nyheter-och-pressmeddelanden/granshandeln-foll-med-over-en-tredjedel-under-2020/>

SCB (2002c) Statistiska centralbyrån: Statistikdatabasen: Antal resor och nätter efter region, boendeform och målgrupp. År 2017 - 2019
https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__NV__NV1701__NV1701C/NV1701Res003/

SFS 2000:1225 (2000). *Lag om straff för smuggling*. Svensk Författningssamling. Stockholm: Finansdepartementet.

SFS 2010:1622 (2010). *Alkohollag*. Svensk Författningssamling. Stockholm: Socialdepartementet.

Tillväxtverket (2014) *Resultat från den nationella gränsundersökningen IBIS 2014, inkommande besökare i Sverige*. Rapport 0188 Rev A.

Tillväxtverket (2018) *Svenskars resande -en jämförande studie*. Rapport 0248

Trolldal B (2019). *Resandeförsel och köp av smugglad alkohol 2009-2018*. Rapport 189. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.

- Trolldal B (2019). *Alkoholkonsumtionen i Sverige 2018*. Rapport 184. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.
- Trolldal B (2020). *Alkoholkonsumtionen i Sverige 2019*. Rapport 193. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.
- Trolldal B (red.) (2016). *Alkoholkonsumtionen i Sverige 2015*. Rapport 160. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.
- Trolldal B & Leifman H (2018). *Alkoholkonsumtionen i Sverige 2017*. Rapport 175. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.
- Trolldal B & Leifman H (2017). *Alkoholkonsumtionen i Sverige 2016*. Rapport 167. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.
- Trolldal B & Leifman H (2015). *Hur mycket dricker svensken? Registrerad och oregistrerad alkoholkonsumtion 2001–2014*. Rapport 152. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.
- Trolldal B, Guttormsson U & Leifman H (2017). *Registrerad och oregistrerad alkohol i Sveriges län 2001–2016*. Rapport 165. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.
- WHO (2018) *Global status report on alcohol and health*. World Health Organization.

Bilaga I Tabellbilaga

Tabell 9 Registrerad, oregistrerad och total alkoholanskaffning i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, totalt och per dryck, 2001–2020.

Delmängd	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	2019b	2020
Totalt	8,84	9,55	10,03	10,56	10,26	10,09	9,85	9,83	9,54	9,50	9,47	9,12	9,75	9,27	9,13	9,00	8,97	8,81	8,66	8,98	8,46
Registrerat	6,50	6,88	6,88	6,51	6,53	6,81	6,98	7,02	7,30	7,38	7,32	7,21	7,32	7,20	7,12	7,15	7,03	7,20	7,14	7,14	7,46
Oregistrerat	2,35	2,67	3,16	4,05	3,73	3,28	2,87	2,81	2,24	2,12	2,16	1,91	2,44	2,08	2,01	1,85	1,94	1,62	1,52	1,84	1,00
Vin	3,02	3,40	3,54	3,59	3,48	3,46	3,61	3,66	3,76	3,83	3,94	3,80	4,00	3,89	3,74	3,76	3,76	3,76	3,71	3,80	3,82
Registrerat	2,40	2,62	2,71	2,68	2,71	2,86	3,04	3,09	3,31	3,40	3,47	3,43	3,50	3,46	3,40	3,39	3,36	3,38	3,34	3,34	3,51
Oregistrerat	0,62	0,78	0,83	0,91	0,77	0,60	0,57	0,57	0,46	0,43	0,47	0,37	0,51	0,43	0,35	0,37	0,41	0,38	0,37	0,47	0,30
Starköl	2,46	2,71	2,95	3,19	3,09	3,04	2,96	2,92	2,77	2,64	2,70	2,62	2,79	2,76	2,75	2,77	2,79	2,81	2,76	2,92	2,63
Registrerat	1,77	1,92	1,96	1,88	1,90	1,99	2,05	2,07	2,12	2,10	2,10	2,10	2,14	2,15	2,15	2,18	2,13	2,25	2,24	2,24	2,27
Oregistrerat	0,69	0,79	0,99	1,32	1,19	1,05	0,91	0,85	0,65	0,54	0,60	0,52	0,65	0,61	0,60	0,60	0,66	0,56	0,52	0,67	0,36
Sprit	2,44	2,50	2,61	2,94	2,86	2,71	2,47	2,46	2,25	2,25	2,09	2,02	2,29	2,01	2,02	1,87	1,83	1,65	1,60	1,67	1,43
Registrerat	1,40	1,39	1,27	1,11	1,09	1,10	1,09	1,11	1,13	1,11	1,05	1,05	1,06	0,99	1,00	1,00	0,99	1,00	1,01	1,01	1,13
Oregistrerat	1,04	1,11	1,34	1,82	1,77	1,61	1,38	1,36	1,12	1,14	1,04	0,98	1,23	1,02	1,02	0,87	0,84	0,66	0,60	0,67	0,30
Cider	0,09	0,12	0,13	0,12	0,12	0,14	0,14	0,16	0,14	0,14	0,16	0,15	0,16	0,13	0,14	0,13	0,15	0,15	0,17	0,17	0,17
Registrerat	0,09	0,12	0,13	0,12	0,12	0,13	0,12	0,12	0,13	0,13	0,12	0,12	0,11	0,11	0,11	0,11	0,12	0,13	0,13	0,13	0,14
Oregistrerat	•	•	•	•	•	0,02	0,01	0,03	0,01	0,01	0,04	0,03	0,05	0,02	0,04	0,02	0,03	0,02	0,03	0,04	0,03
Folköl	0,84	0,83	0,81	0,72	0,71	0,73	0,68	0,63	0,62	0,64	0,57	0,53	0,51	0,49	0,47	0,47	0,44	0,43	0,42	0,42	0,41

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier. Pga. avrundning är summan av delmängderna inte alltid densamma som totalsumman. Tecknet • innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.

Tabell 10 Registrerad alkoholförsäljning. Per anskaffningskälla och dryck i miljoner volymliter, 2001–2020.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	2019b	2020
Systembolaget																					
Vin	118,5	130,9	135,7	133,3	137,7	145,3	154,0	160,9	175,8	182,5	186,0	189,8	193,5	193,6	193,7	195,1	195,7	199,8	201,2	201,2	219,7
Starköl	156,0	170,5	179,1	172,9	179,0	195,7	207,1	212,4	226,9	225,8	227,1	227,6	231,5	234,1	234,4	240,0	242,0	256,8	260,4	260,4	293,9
Sprit	23,4	23,3	22,1	19,2	18,8	18,9	19,3	19,1	20,1	20,0	19,4	19,3	18,9	18,3	18,8	19,0	19,2	19,8	20,6	20,6	24,5
Starkvin	5,7	5,7	6,1	5,4	5,4	5,3	5,6	5,6	5,6	5,4	5,0	4,8	4,4	4,2	3,9	4,1	3,8	3,7	3,5	3,5	3,8
Cider	13,7	17,1	18,7	16,8	17,0	18,3	18,1	18,5	19,4	19,3	19,1	18,2	17,6	17,5	16,9	17,7	19,0	21,2	22,3	22,3	24,0
Restaurang																					
Starköl	84,0	86,7	85,5	82,0	81,1	78,9	80,1	81,1	77,8	78,4	79,2	80,3	83,7	84,1	86,2	87,9	81,0	89,9	87,2	87,2	58,6
Vin	20,6	22,0	19,7	20,6	18,5	20,4	21,1	19,3	18,1	19,3	22,6	20,1	23,5	20,9	20,7	20,3	20,3	20,7	18,9	18,9	12,3
Sprit	3,8	3,7	3,3	3,6	4,0	4,0	3,6	4,4	3,9	3,9	3,3	3,2	4,2	3,3	3,5	3,6	3,4	3,5	3,1	3,1	1,6
Folköl	190,2	189,9	184,9	167,3	163,9	171,5	159,7	147,6	146,5	153,6	137,2	127,7	123,8	120,4	116,4	118,0	111,8	110,9	107,7	107,7	105,3

Tabell 11 Skattad resandeförsel, köp av smugglat, hemtillverkning och internethandel. Per anskaffningskälla och dryck i miljoner volymliter, 2001–2020.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	2019b	2020
Resandeförsel																					
Sprit	13,3	13,5	19,1	26,1	23,5	20,7	21,4	21,4	15,6	17,3	16,4	14,5	18,4	16,4	15,8	14,1	13,9	10,3	10,4	10,8	3,6
Starköl	67,6	70,7	73,7	94,1	76,1	64,0	55,0	64,8	46,1	41,1	43,0	40,9	46,8	39,0	35,3	36,5	47,2	36,9	43,2	41,1	17,4
Vin	23,6	26,6	29,7	35,4	29,9	20,3	22,0	21,8	16,6	14,9	18,4	16,8	18,3	15,4	13,4	13,5	16,2	12,3	14,3	18,9	7,9
Starkvin	2,2	2,8	2,3	2,9	2,2	2,9	1,6	1,2	0,8	0,6	0,6	0,8	0,5	0,7	0,6	0,7	0,8	0,7	0,4	0,4	0,1
Cider	.	.	.	.	.	2,5	2,0	4,8	2,3	1,8	4,2	1,9	2,4	1,8	4,6	2,3	2,7	1,5	2,2	2,0	1,5
Köp av smugglat																					
Starköl	21,0	28,9	54,2	77,7	80,7	74,3	66,3	51,5	43,1	32,9	40,6	30,4	40,8	40,8	39,3	41,3	37,0	34,5	24,3	48,7	25,0
Sprit	3,7	4,8	4,0	6,6	9,0	9,2	5,0	4,9	5,8	4,6	2,9	4,3	4,8	3,7	4,6	3,2	2,9	2,8	2,0	3,2	1,9
Vin	1,6	2,2	4,8	4,6	5,2	5,2	4,3	4,9	4,8	2,5	1,1	1,5	2,2	0,4	0,7	1,3	1,3	2,2	1,5	2,7	1,6
Cider	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2,0	3,3	5,2	1,2	1,1	0,8	2,6	1,9	1,7	2,5	3,1
Internet																					
Vin	.	.	.	.	.	0,2	0,0	0,2	1,5	0,6	2,7	1,3	4,6	4,6	3,7	4,2	4,3	3,4	4,1	4,6	6,8
Sprit	.	.	.	.	.	0,5	0,2	0,3	0,5	0,2	1,0	0,4	1,8	0,7	0,6	0,8	0,9	0,9	0,5	0,5	0,8
Starköl	.	.	.	.	.	1,8	0,6	0,2	0,2	0,0	0,3	1,4	3,7	3,7	2,1	2,2	1,3	2,2	1,6	1,7	3,4
Starkvin	.	.	.	.	.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1
Cider	.	.	.	.	.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0	0,1	0,2	0,0	0,2	1,6	1,5	0,5
Hemtillverkning																					
Sprit	3,0	3,1	3,0	3,2	2,5	1,9	1,4	1,2	1,2	1,6	1,7	1,5	1,4	1,1	1,1	1,0	1,1	0,9	0,8	0,8	0,6
Vin	8,6	13,5	11,2	9,5	7,3	5,7	5,3	5,6	3,4	7,3	5,9	2,5	5,6	5,5	3,6	3,8	3,5	6,3	4,1	4,5	3,8
Starköl	1,5	3,0	1,8	3,0	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,4	2,4	4,7	11,4	8,5	13,4	10,9	10,5	11,5	9,7

Tecknet • innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.

Tabell 12 Dryckernas andelar av den totala alkoholkonsumtionen, baserat på anskaffad volym i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2001–2020.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	2019b	2020	Förändring i procentenheter	
																						2001–2019a	2019b–2020
Vin	34,1	35,6	35,2	34,0	34,0	34,3	36,6	37,3	39,4	40,4	41,6	41,7	41,0	41,9	41,0	41,8	41,9	42,7	42,8	42,3	45,1	+8,7	+2,8
Starköl	27,8	28,4	29,4	30,2	30,1	30,1	30,0	29,7	29,1	27,8	28,5	28,7	28,6	29,7	30,1	30,8	31,0	31,9	31,9	32,5	31,1	+4,1	-1,4
Sprit	27,6	26,1	26,0	27,8	27,9	26,9	25,1	25,1	23,5	23,7	22,1	22,2	23,5	21,7	22,2	20,7	20,4	18,8	18,5	18,6	16,9	-9,1	-1,7
Folköl	9,4	8,7	8,1	6,9	6,9	7,3	6,9	6,4	6,5	6,7	6,0	5,8	5,2	5,3	5,2	5,2	4,9	4,9	4,8	4,7	4,8	-4,6	+0,1
Cider	1,0	1,2	1,3	1,1	1,2	1,4	1,4	1,6	1,5	1,4	1,7	1,6	1,7	1,4	1,6	1,4	1,7	1,7	1,9	1,9	2,0	+0,9	+0,2
Öl totalt	37,2	37,1	37,5	37,1	37,0	37,4	36,9	36,1	35,5	34,5	34,5	34,5	33,8	35,0	35,3	36,0	36,0	36,8	36,7	37,1	35,9	-0,5	-1,2

Tabell 13 Alkoholanskaffningens olika delmängder i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2001–2020.

Delmängd	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	2019b	2020
Total konsumtion	8,84	9,55	10,03	10,56	10,26	10,09	9,85	9,83	9,54	9,50	9,47	9,12	9,75	9,27	9,13	9,00	8,97	8,81	8,66	8,98	8,46
Registrerad del	6,50	6,88	6,88	6,51	6,53	6,81	6,98	7,02	7,30	7,38	7,32	7,21	7,32	7,20	7,12	7,15	7,03	7,20	7,14	7,14	7,46
Systembolaget	4,63	4,97	5,07	4,79	4,87	5,08	5,31	5,40	5,76	5,80	5,78	5,75	5,80	5,74	5,70	5,71	5,67	5,79	5,82	5,82	6,47
Restauranger	1,03	1,08	1,00	0,99	0,96	0,99	1,00	0,99	0,92	0,94	0,97	0,93	1,01	0,97	0,95	0,97	0,92	0,97	0,90	0,90	0,59
Folköl	0,84	0,83	0,81	0,72	0,71	0,73	0,68	0,63	0,62	0,64	0,57	0,53	0,51	0,49	0,47	0,47	0,44	0,43	0,42	0,42	0,41
Oregistrerad del	2,35	2,67	3,16	4,05	3,73	3,28	2,87	2,81	2,24	2,12	2,16	1,91	2,44	2,08	2,01	1,85	1,94	1,62	1,52	1,84	1,00
Resandeförsel	1,66	1,75	2,10	2,71	2,31	1,93	1,88	1,93	1,39	1,39	1,42	1,27	1,50	1,30	1,22	1,13	1,22	0,91	0,97	1,04	0,40
Köp av smugglat	0,38	0,51	0,70	1,00	1,15	1,10	0,80	0,69	0,67	0,49	0,45	0,46	0,58	0,47	0,50	0,45	0,42	0,40	0,28	0,51	0,29
Internet	..	..	..	..	..	0,04	0,02	0,02	0,05	0,02	0,10	0,05	0,19	0,13	0,10	0,12	0,12	0,11	0,10	0,11	0,16
Hemtillverkning	0,31	0,41	0,36	0,34	0,26	0,21	0,17	0,17	0,13	0,21	0,19	0,13	0,17	0,17	0,18	0,16	0,19	0,21	0,16	0,18	0,15

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier. Pga. avrundning är summan av delmängderna inte alltid identisk med totalsumman.

Tabell I4 De olika delmängdernas andelar i procent av den totala alkoholanskaffningen, baserat på liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2001–2020.

Delmängd (%)	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	2019b	2020
Registrerat	73,5	72,0	68,5	61,6	63,7	67,5	70,9	71,4	76,5	77,7	77,2	79,1	75,0	77,6	78,0	79,4	78,4	81,6	82,5	79,5	88,2
Systembolaget	52,3	52,0	50,5	45,4	47,5	50,4	53,9	54,9	60,4	61,1	61,0	63,1	59,5	61,9	62,4	63,4	63,2	65,7	67,2	64,8	76,5
Restauranger	11,7	11,4	10,0	9,4	9,3	9,8	10,1	10,1	9,7	9,9	10,2	10,2	10,3	10,5	10,5	10,8	10,2	11,0	10,4	10,0	6,9
Folköl	9,4	8,7	8,1	6,9	6,9	7,3	6,9	6,4	6,5	6,7	6,0	5,8	5,2	5,3	5,2	5,2	4,9	4,9	4,8	4,7	4,8
Oregistrerat	26,5	28,0	31,5	38,4	36,3	32,5	29,1	28,6	23,5	22,3	22,8	20,9	25,0	22,4	22,0	20,6	21,6	18,4	17,5	20,5	11,8
Resandeförsel	18,7	18,4	20,9	25,6	22,5	19,1	19,0	19,7	14,6	14,6	15,0	13,9	15,4	14,0	13,4	12,5	13,6	10,3	11,2	11,6	4,7
Köp av smugglat	4,3	5,3	7,0	9,5	11,2	10,9	8,1	7,1	7,0	5,2	4,8	5,0	5,9	5,0	5,5	5,0	4,6	4,5	3,2	5,7	3,4
Hemtillverkning	3,5	4,3	3,5	3,2	2,6	2,1	1,8	1,7	1,4	2,2	2,0	1,4	1,7	1,9	2,0	1,8	2,1	2,4	1,9	2,0	1,7
Internet	•	•	•	•	•	0,4	0,2	0,2	0,5	0,2	1,0	0,6	1,9	1,4	1,1	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,9
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier.

Pga. avrundning är summan av delmängderna inte alltid identisk med totalsumman.

Tecknet • innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.

Tabell 15 Den totala alkoholanskaffningen uppdelad på dryck och anskaffningskälla, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2001–2020.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	2019b	2020
Vin, totalt	3,02	3,40	3,54	3,59	3,48	3,46	3,61	3,66	3,76	3,83	3,94	3,80	4,00	3,89	3,74	3,76	3,76	3,76	3,71	3,80	3,82
Systembolaget	2,11	2,33	2,44	2,39	2,46	2,57	2,72	2,81	3,05	3,13	3,15	3,15	3,20	3,16	3,13	3,12	3,08	3,10	3,09	3,09	3,35
Restaurang	0,29	0,29	0,27	0,29	0,25	0,29	0,32	0,28	0,26	0,28	0,32	0,28	0,30	0,30	0,27	0,28	0,28	0,28	0,25	0,25	0,17
Resandeförsel	0,44	0,51	0,56	0,67	0,56	0,41	0,41	0,39	0,29	0,26	0,31	0,29	0,30	0,26	0,22	0,22	0,26	0,20	0,22	0,29	0,12
Internet	•	•	•	•	•	0,00	0,00	0,00	0,03	0,01	0,04	0,02	0,08	0,07	0,06	0,07	0,07	0,05	0,06	0,07	0,10
Hemtillverkning	0,14	0,23	0,19	0,16	0,12	0,10	0,09	0,09	0,06	0,12	0,10	0,04	0,09	0,09	0,06	0,06	0,05	0,09	0,06	0,07	0,06
Köp av smugglat	0,03	0,04	0,08	0,08	0,09	0,09	0,07	0,08	0,08	0,04	0,02	0,03	0,03	0,01	0,01	0,02	0,02	0,03	0,02	0,04	0,02
Starköl, totalt	2,46	2,71	2,95	3,19	3,09	3,04	2,96	2,92	2,77	2,64	2,70	2,62	2,79	2,76	2,75	2,77	2,79	2,81	2,76	2,92	2,63
Systembolaget	1,20	1,31	1,36	1,30	1,34	1,45	1,51	1,53	1,61	1,59	1,59	1,58	1,60	1,61	1,60	1,62	1,61	1,69	1,70	1,70	1,91
Restaurang	0,57	0,61	0,60	0,57	0,56	0,54	0,54	0,54	0,51	0,51	0,52	0,52	0,54	0,54	0,55	0,56	0,51	0,56	0,54	0,54	0,36
Köp av smugglat	0,16	0,22	0,41	0,59	0,60	0,55	0,48	0,37	0,31	0,23	0,28	0,21	0,28	0,28	0,27	0,28	0,25	0,23	0,16	0,32	0,16
Resandeförsel	0,52	0,54	0,56	0,71	0,57	0,47	0,40	0,47	0,33	0,29	0,30	0,28	0,32	0,27	0,24	0,25	0,32	0,24	0,28	0,27	0,11
Hemtillverkning	0,01	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,08	0,06	0,09	0,07	0,07	0,08	0,06
Internet	•	•	•	•	•	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,03	0,03	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02
Sprit, totalt	2,44	2,50	2,61	2,94	2,86	2,71	2,47	2,46	2,25	2,25	2,09	2,02	2,29	2,01	2,02	1,87	1,83	1,65	1,60	1,67	1,43
Systembolaget	1,22	1,21	1,14	0,98	0,95	0,94	0,95	0,93	0,98	0,96	0,92	0,91	0,89	0,85	0,87	0,87	0,86	0,87	0,90	0,90	1,07
Resandeförsel	0,69	0,70	0,98	1,33	1,19	1,03	1,06	1,05	0,76	0,83	0,78	0,69	0,86	0,76	0,73	0,64	0,62	0,45	0,45	0,47	0,16
Restaurang	0,18	0,18	0,13	0,13	0,14	0,16	0,14	0,17	0,15	0,15	0,13	0,13	0,17	0,13	0,13	0,14	0,13	0,13	0,11	0,11	0,06
Köp av smugglat	0,19	0,25	0,21	0,34	0,46	0,46	0,25	0,24	0,28	0,22	0,14	0,20	0,23	0,17	0,21	0,14	0,13	0,12	0,09	0,14	0,08
Internet	•	•	•	•	•	0,03	0,01	0,01	0,02	0,01	0,05	0,02	0,09	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,02	0,02	0,03
Hemtillverkning	0,15	0,16	0,15	0,16	0,12	0,10	0,07	0,06	0,06	0,07	0,08	0,07	0,06	0,05	0,05	0,04	0,05	0,04	0,03	0,03	0,03
Cider, totalt	0,09	0,12	0,13	0,12	0,12	0,14	0,14	0,16	0,14	0,14	0,16	0,15	0,16	0,13	0,14	0,13	0,15	0,15	0,17	0,17	0,17
Systembolaget	0,09	0,12	0,13	0,12	0,12	0,13	0,12	0,12	0,13	0,13	0,12	0,12	0,11	0,11	0,11	0,11	0,12	0,13	0,13	0,13	0,14
Köp av smugglat	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	0,01	0,02	0,03	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,02
Resandeförsel	•	•	•	•	•	0,02	0,01	0,03	0,01	0,01	0,03	0,01	0,02	0,01	0,03	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01
Internet	•	•	•	•	•	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00
Folköl	0,84	0,83	0,81	0,72	0,71	0,73	0,68	0,63	0,62	0,64	0,57	0,53	0,51	0,49	0,47	0,47	0,44	0,43	0,42	0,42	0,41
Totalt	8,84	9,55	10,03	10,56	10,26	10,09	9,85	9,83	9,54	9,50	9,47	9,12	9,75	9,27	9,13	9,00	8,97	8,81	8,66	8,98	8,46

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier. Pga. avrundning är summan av delmängderna inte alltid densamma som totalsumman.
Tecknet • innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.

Tabell 16 Den totala alkoholanskaffningen uppdelad på anskaffningskälla och dryck, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2001–2020.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	2019b	2020
Systembolaget	4,63	4,97	5,07	4,79	4,87	5,08	5,31	5,40	5,76	5,80	5,78	5,75	5,80	5,74	5,70	5,71	5,67	5,79	5,82	5,82	6,47
Vin	2,11	2,33	2,44	2,39	2,46	2,57	2,72	2,81	3,05	3,13	3,15	3,15	3,20	3,16	3,13	3,12	3,08	3,10	3,09	3,09	3,35
Starköl	1,20	1,31	1,36	1,30	1,34	1,45	1,51	1,53	1,61	1,59	1,59	1,58	1,60	1,61	1,60	1,62	1,61	1,69	1,70	1,70	1,91
Sprit	1,22	1,21	1,14	0,98	0,95	0,94	0,95	0,93	0,98	0,96	0,92	0,91	0,89	0,85	0,87	0,87	0,86	0,87	0,90	0,90	1,07
Cider	0,09	0,12	0,13	0,12	0,12	0,13	0,12	0,12	0,13	0,13	0,12	0,12	0,11	0,11	0,11	0,11	0,12	0,13	0,13	0,13	0,14
Restaurang	1,03	1,08	1,00	0,99	0,96	0,99	1,00	0,99	0,92	0,94	0,97	0,93	1,01	0,97	0,95	0,97	0,92	0,97	0,90	0,90	0,59
Starköl	0,57	0,61	0,60	0,57	0,56	0,54	0,54	0,54	0,51	0,51	0,52	0,52	0,54	0,54	0,55	0,56	0,51	0,56	0,54	0,54	0,36
Vin	0,29	0,29	0,27	0,29	0,25	0,29	0,32	0,28	0,26	0,28	0,32	0,28	0,30	0,30	0,27	0,28	0,28	0,28	0,25	0,25	0,17
Sprit	0,18	0,18	0,13	0,13	0,14	0,16	0,14	0,17	0,15	0,15	0,13	0,13	0,17	0,13	0,13	0,14	0,13	0,13	0,11	0,11	0,06
Livsmedelsbutik	0,84	0,83	0,81	0,72	0,71	0,73	0,68	0,63	0,62	0,64	0,57	0,53	0,51	0,49	0,47	0,47	0,44	0,43	0,42	0,42	0,41
Resandeförsel	1,66	1,75	2,10	2,71	2,31	1,93	1,88	1,93	1,39	1,39	1,42	1,27	1,50	1,30	1,22	1,13	1,22	0,91	0,97	1,04	0,40
Sprit	0,69	0,70	0,98	1,33	1,19	1,03	1,06	1,05	0,76	0,83	0,78	0,69	0,86	0,76	0,73	0,64	0,62	0,45	0,45	0,47	0,16
Vin	0,44	0,51	0,56	0,67	0,56	0,41	0,41	0,39	0,29	0,26	0,31	0,29	0,30	0,26	0,22	0,22	0,26	0,20	0,22	0,29	0,12
Starköl	0,52	0,54	0,56	0,71	0,57	0,47	0,40	0,47	0,33	0,29	0,30	0,28	0,32	0,27	0,24	0,25	0,32	0,24	0,28	0,27	0,11
Cider	•	•	•	•	•	0,02	0,01	0,03	0,01	0,01	0,03	0,01	0,02	0,01	0,03	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01
Köp av smugglat	0,38	0,51	0,70	1,00	1,15	1,10	0,80	0,69	0,67	0,49	0,45	0,46	0,58	0,47	0,50	0,45	0,42	0,40	0,28	0,51	0,29
Starköl	0,16	0,22	0,41	0,59	0,60	0,55	0,48	0,37	0,31	0,23	0,28	0,21	0,28	0,28	0,27	0,28	0,25	0,23	0,16	0,32	0,16
Sprit	0,19	0,25	0,21	0,34	0,46	0,46	0,25	0,24	0,28	0,22	0,14	0,20	0,23	0,17	0,21	0,14	0,13	0,12	0,09	0,14	0,08
Vin	0,03	0,04	0,08	0,08	0,09	0,09	0,07	0,08	0,08	0,04	0,02	0,03	0,03	0,01	0,01	0,02	0,02	0,03	0,02	0,04	0,02
Cider	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	0,01	0,02	0,03	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,02
Internet	•	•	•	•	•	0,04	0,02	0,02	0,05	0,02	0,10	0,05	0,19	0,13	0,10	0,12	0,12	0,11	0,10	0,11	0,16
Vin	•	•	•	•	•	0,00	0,00	0,00	0,03	0,01	0,04	0,02	0,08	0,07	0,06	0,07	0,07	0,05	0,06	0,07	0,10
Sprit	•	•	•	•	•	0,03	0,01	0,01	0,02	0,01	0,05	0,02	0,09	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,02	0,02	0,03
Starköl	•	•	•	•	•	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,03	0,03	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02
Cider	•	•	•	•	•	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00
Hemtillverkning	0,31	0,41	0,36	0,34	0,26	0,21	0,17	0,17	0,13	0,21	0,19	0,13	0,17	0,17	0,18	0,16	0,19	0,21	0,16	0,18	0,15
Starköl	0,01	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,08	0,06	0,09	0,07	0,07	0,08	0,06
Vin	0,14	0,23	0,19	0,16	0,12	0,10	0,09	0,09	0,06	0,12	0,10	0,04	0,09	0,09	0,06	0,06	0,05	0,09	0,06	0,07	0,06
Sprit	0,15	0,16	0,15	0,16	0,12	0,10	0,07	0,06	0,06	0,07	0,08	0,07	0,06	0,05	0,05	0,04	0,05	0,04	0,03	0,03	0,03
Totalt	8,84	9,55	10,03	10,56	10,26	10,09	9,85	9,83	9,54	9,50	9,47	9,12	9,75	9,27	9,13	9,00	8,97	8,81	8,66	8,98	8,46

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier. Pga. avrundning är summan av delmängderna inte alltid densamma som totalsumman.

Tabell 17 Anskaffningen utifrån typ av dryck och dess källa. Procentuella andelar av den totala alkoholanskaffningen 2001–2020, rangordnade efter fördelningen 2020.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	2019b	2020
Vin, Systembolaget	23,9	24,4	24,3	22,6	24,0	25,5	27,6	28,6	31,9	32,9	33,2	34,5	32,8	34,1	34,3	34,6	34,3	35,2	35,6	34,4	39,6
Starköl, Systembolaget	13,6	13,7	13,6	12,3	13,1	14,3	15,3	15,5	16,9	16,7	16,8	17,3	16,4	17,3	17,5	18,0	18,0	19,2	19,7	19,0	22,6
Sprit, Systembolaget	13,8	12,7	11,3	9,3	9,2	9,3	9,7	9,5	10,2	10,1	9,7	10,0	9,1	9,2	9,5	9,6	9,6	9,9	10,4	10,0	12,6
Folköl ^{a)}	9,4	8,7	8,1	6,9	6,9	7,3	6,9	6,4	6,5	6,7	6,0	5,8	5,2	5,3	5,2	5,2	4,9	4,9	4,8	4,7	4,8
Starköl, restauranger	6,4	6,4	6,0	5,4	5,5	5,4	5,5	5,5	5,4	5,4	5,4	5,7	5,5	5,8	6,1	6,2	5,7	6,4	6,2	6,0	4,2
Vin, restauranger	3,3	3,0	2,7	2,7	2,4	2,9	3,2	2,8	2,7	2,9	3,4	3,1	3,1	3,2	2,9	3,1	3,1	3,2	2,9	2,8	2,0
Starköl, köp av smugglat	1,8	2,3	4,1	5,5	5,9	5,4	4,9	3,8	3,2	2,4	3,0	2,3	2,9	3,0	2,9	3,1	2,8	2,6	1,8	3,5	1,9
Sprit, resandeförsel	7,8	7,3	9,8	12,6	11,6	10,2	10,7	10,6	7,9	8,7	8,2	7,5	8,8	8,2	8,0	7,1	6,9	5,2	5,2	5,2	1,9
Cider, Systembolaget	1,0	1,2	1,3	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	1,5	1,5	1,5	1,7
Vin, resandeförsel	5,0	5,4	5,5	6,3	5,4	4,0	4,1	4,0	3,1	2,7	3,3	3,1	3,1	2,8	2,4	2,5	2,9	2,3	2,6	3,2	1,4
Starköl, resandeförsel	5,9	5,7	5,6	6,7	5,5	4,7	4,1	4,7	3,4	3,0	3,2	3,1	3,3	2,9	2,6	2,7	3,5	2,8	3,3	3,0	1,3
Vin, internet	.	.	.	.	.	0,0	0,0	0,0	0,3	0,1	0,5	0,2	0,8	0,8	0,6	0,7	0,7	0,6	0,7	0,8	1,2
Sprit, köp av smugglat	2,2	2,6	2,1	3,2	4,5	4,5	2,5	2,4	3,0	2,3	1,5	2,2	2,3	1,9	2,3	1,6	1,5	1,4	1,0	1,5	1,0
Starköl, hemtillverkning	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,4	0,9	0,6	1,0	0,8	0,8	0,8	0,7
Sprit, restauranger	2,0	1,9	1,3	1,2	1,4	1,6	1,4	1,8	1,6	1,6	1,4	1,5	1,7	1,4	1,5	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2	0,7
Vin, hemtillverkning	1,6	2,4	1,9	1,5	1,2	1,0	0,9	1,0	0,6	1,3	1,0	0,4	0,9	0,9	0,6	0,7	0,6	1,1	0,7	0,7	0,7

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier.

a) Inkluderar även försäljning på restaurang, cirka 1 % av den totala folkölsförsäljningen.

Tecknet • innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.

Bilaga 2 Material och metod

Monitormätningarnas utgångspunkter

Inledning

I Monitormätningarna summeras den registrerade delen av alkoholanskaffningen med den oregistrerade delen för att få en bild av den totala konsumtionen i landet. Den registrerade delen utgörs av alkohol som säljs inom landet, det vill säga på Systembolaget, restauranger och i livsmedelsbutiker. Denna del kallas för ”registrerad” eftersom försäljningen via dessa kanaler finns statistikförd hos Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier.

Den oregistrerade delen består av alkohol som förs in i landet i samband med resor, hemtillverkning, köp av smugglad alkohol och köp via internet. Den här delen finns av naturliga skäl inte statistikförd någonstans. Den kartläggs istället med hjälp av Monitormätningarnas löpande frågeundersökning som omfattar drygt 18 000 personer per år. Totalt har ungefär 370 000 personer ingått i undersökningen sedan starten år 2000.

För att minska effekterna av olika faktorer som kan snedvrider svaren i undersökningen, utgår den från fyra huvudprinciper. Dessa principer är:

1. Undvikande av mått på konsumtionsplanet

En av anledningarna till att frågor om konsumtion undviks är att respondenterna kan ha svårigheter med att avgöra ursprunget till de drycker de konsumerar. Mätningarna avser således anskaffning och inte konsumtion av alkohol. Uppgifterna om anskaffning används däremot som indikator på konsumtionen eftersom det som anskaffas förr eller senare konsumeras. Över en längre tidsperiod är konsumtionen i princip densamma som anskaffningen på regional och nationell nivå. Det bör dock nämnas att i frågeundersökningen ställs även direkta frågor om konsumtion av olika alkoholdrycker (oberoende av anskaffningskälla). På så sätt kan konsumtionen i olika grupper av befolkningen studeras. Resultaten baserade på dessa frågor redovisas i separata rapporter, se CAN:s hemsida.

2. Kort observationstid

För att i möjligaste mån undvika glömskeeffekter och teleskopering är det viktigt med så kort observationstid som möjligt. (Teleskopering innebär att respondenten förstorar ovanliga händelser eller förflyttar fram dem över tid.) I undersökningen avser därför frågorna respondenternas anskaffning under de senaste 30 dagarna.

3. Mätning på aggregerad nivå

Frågorna i mätningarna i den här delen avser anskaffning av alkoholdrycker, där summan av de oregistrerade delmängderna summeras med de registrerade. Det innebär att resultaten avser utvecklingen av konsumtionen på aggregerad, nationell eller regional nivå, och således inte på individnivå.

4. Korrigering av självrapporterade uppgifter

Eftersom de oregistrerade delmängderna som fångas in i undersökningen ofta är behäftade med olika felkällor, bland annat till följd av bortfall, underrapportering men också överrapportering, genomförs vissa korrigeringar. Dessa korrigeringar baseras på frågor om hur mycket alkohol respondenterna uppger att de har köpt på Systembolaget. De aggregerade svaren jämförs med den faktiska försäljningen och skillnaden mellan respondenternas uppgivna köp och Systembolagets faktiska försäljning används som en korrigeringsfaktor, för att på ett mer korrekt sätt beräkna de olika delmängderna oregistrerad alkohol. Dessa faktorer beräknas per dryckeskategori. Denna korrigeringsprocedur är central för att fånga upp korrekta mängder av de oregistrerade delmängderna och har varit en förutsättning för att jämföra uppgivna delmängder före och efter metodförändringen 2019/2020.

I korrigeringen tas också hänsyn till att de olika oregistrerade delmängderna i varierande utsträckning är koncentrerade till dem som dricker allra mest, en grupp som är överrepresenterad i bortfallet. För en detaljerad beskrivning av den metodik som används, se bilaga 2 samt Trolldal & Leifman (2018). För en teknisk beskrivning av den metodik som används, se Nyfjäll & Trolldal (2019).

Mätprocedur och urvalsmetod

Urvalet för telefonintervjuerna är sedan 2013 individbaserat och både fasta telefonnummer och mobilnummer används vid kontaktförsöken. Tidigare användes RDD-metodik, dvs. random digit dialing, en metodik som går ut på att ringa slumpmässigt genererade telefonnummer. Om hushållet hade flera boende valdes intervjuperson genom födelsedagsmetoden. I slutet på 00-talet sjönk svarsfrekvenserna, i synnerhet bland yngre. Detta ledde till att RDD-urvalet kompletterades med ett individurval av yngre respondenter.

Sedan 2013 används alltså renodlade individurval. Dagens urval görs i PAR-konsument, vilket är en databas med samtliga telefonabonnenter som är tillgängliga för denna typ av undersökningar, med fasta eller mobila abonnemang. PAR-konsument är i sin tur hämtat ur en större databas som heter SPAR, som täcker samtliga folkbokförda personer i landet. Idealiskt vore att använda SPAR som urvalsram, men detta är inte möjligt då den databasen saknar telefonnummer (liksom e-postadresser). PAR-konsument når knappt 6 miljoner i den aktuella populationen (17–84-åringar). Det motsvarar ungefär 70 % av alla personer i den åldersgruppen som är mantalsskrivna i Sverige. Telefonintervjuer liksom frågeformulär är endast möjliga att besvara på svenska. Exakt hur stor andel i urvalet som är bosatta i landet samt är

svensktalande, och därmed ska ingå i Monitormätningens egentliga urvalsdefinition, är inte känt.

Urvalsförfarandet går numera till så att i ett första steg dras ett slumpmässigt huvudurval ur PAR-registret. Därefter genomförs veckovisa urval ur huvudurvalet. Antalet uppringningsförsök inom svarsperioden uppgår i praktiken till ca 20. Om respondenten då inte nås betraktas denne som svarsbortfall (upp till 30 kontaktförsök kan dock förekomma).

Antalet uppringningsförsök är störst under den första veckan, för att successivt minska under de kommande veckorna. Efter att vid ett specificerat antal tillfällen försökt att nå en respondent på den fasta telefonen, byts nummer till den mobila telefonen och vice versa. Detta byte gäller av naturliga skäl endast de som har registrerade nummer till både fast och mobilt abonnemang.

Intervjuprocessen pågår kontinuerligt och intervjuer genomförs under alla veckodagar utom vissa dagar under storhelger. Totalt genomförs ungefär 350 intervjuer per vecka, vilket motsvarar drygt 18 000 per år. Den genomsnittliga intervjutiden uppgår till ungefär sju minuter. Totalt har ungefär 370 000 personer intervjuats i Monitormätningarna från starten under år 2000 till och med 2020.

Till och med år 2012 omfattade urvalet 16–80-åringar. År 2013 höjdes gränsen för de yngsta till 17 år och den övre åldersgränsen höjdes till 84 år. Sedan dess omfattar urvalet alltså 17–84-åringar, med ett känt telefonnummer.

Ny undersökningsmetodik

I syfte att minska bortfallet och göra undersökningen mer attraktiv för olika typer av respondenter infördes år 2020, utöver telefonintervju, möjligheten att själv besvara undersökningen via ett digitalt frågeformulär. Initialt får numera alla respondenter med känt mobilnummer ett erbjudande om att besvara frågorna via en formulärlänk som sänds ut via sms. De som väljer att avstå från detta kontaktas och intervjuas alltså på traditionellt sätt via telefon (mobil eller fast) efter att en viss tid förflutit.

Eftersom denna typ av metodförändring kan ge upphov till resultatskillnader i form av annorlunda svarsmönster och/eller förändrad respondentsammansättning, genomfördes ett test för att utröna om införandet av den nya svarsvägen påverkat svarsmönstren. Detta test genomfördes parallellt med den ordinarie datainsamlingen under 2019 och omfattade ungefär 9000 respondenter.

Till att börja med kan konstateras att över hälften av respondenterna (53 %) valde att svara via mobil-länken. Resterande intervjuer genomfördes på traditionellt sätt via mobiltelefon (37 %) respektive fast telefoni (10 %). Den sistnämnda svarsvägen är vanligast för äldre respondenter. Den nya intervjumetoden ökade svarsfrekvensen något jämfört med den normala

datainsamlingen 2019, från 28 till 29 %. Eftersom testet befanns framgångsrikt beslöts att införa sms-länk som ett permanent svarsvägsalternativ från 2020.

Undersökningens bortfall och viktning

Alla uppgifter som avser anskaffning av alkohol, som inte sålts genom de i Sverige registrerade försäljningskanalerna, är beräknade med hjälp av resultaten från den ovan beskrivna frågeundersökningen. Det gäller resandeförsel, köp av smugglad alkohol, hemtillverkning och köp via internet.

Bortfallet i studien utgörs av utvalda respondenter som av olika skäl inte gått att nå för intervju eller som har avböjt att delta. I likhet med flertalet andra frågeundersökningar baserade på befolkningsurval, är svarsbortfallet idag högre än i början av 2000-talet.

Under studiens första år, fram till 2004, uppgick bortfallet till ungefär 40 %. Därefter steg det till över 50 % under åren 2007–2008, till ca 65 % år 2013, 67 % år 2014, 73 % år 2015 och 74 % under åren 2016 till 2018. Under 2019 var bortfallet 72 % och under 2020 sjönk det ytterligare till 67 %.

Det är dock viktigt att poängtera att antalet intervjuade personer alltid uppgår till ungefär 1 500 varje månad. Det som definieras som bortfall i undersökningen är gruppen av personer som av olika skäl inte gått att nå för intervju eller som inte velat ingå i undersökningen. Denna grupp har alltså ersatts av andra respondenter som intervjuats istället.

Ett sätt att korrigera för de representativitetsproblem som uppstår till följd av svarsbortfall, eller att urvalsramen initialt inte täckt hela den aktuella populationen, är att vikta de intervjuade personerna så att de liknar den population som ska beskrivas. Sedan starten och fram till 2019 viktades respondenternas svar med avseende på kön (2 grupper), ålder (4 grupper) samt H-regiontillhörighet (3 grupper), så att sammansättningen av de intervjuade motsvarade proportionerna i befolkningen för dessa tre egenskaper. (H-regionindelningen grupperar landets kommuner efter invånartäthet.)

Som ett led i den metodutveckling som initierades 2018, och bland annat ledde till införandet av websvarsmöjligheten, beslöts att även göra en översyn av viktningförfarandet. Utgångspunkten var att i möjligaste mån införa ytterligare egenskaper i viktningen, utöver kön, ålder och boenderegion. Detta arbete genomfördes i samarbete med konsultbolaget Statisticon.

Monitormätningarna inkluderar sedan ett antal år frågor om utbildningsnivå och födelseland. Det är känt att alkoholvanorna kan variera med avseende på dessa egenskaper. Eftersom personer med lägre utbildningsnivå respektive utländsk bakgrund visat sig vara underrepresenterade bland de svarande (Källebring, 2021) beslöts att dessa egenskaper skulle inkluderas i den nya vikten. Efter ett antal tester beslöts att vikta materialet med avseende på kön (2 grupper) boenderegion, (3 grupper: Eftersom SCB:s H-regionindelning inte längre uppdateras tillämpas i stället SKR:s kommungruppsindelning), ålder

(4 grupper), utbildningsnivå (2 grupper) samt utländsk bakgrund (2 grupper). Detta detaljerade viktningförfarande förutsätter dock att vikten beräknas av en kombinerad metod av cellviktning (individnivå) och marginalviktning (gruppnivå).

Vad gäller utbildningsnivå går skiljelinjen mellan de som har högskole-/universitetsutbildningen, och inte. Att ha utländsk bakgrund definieras som att vara utlandsfödd eller att ha båda föräldrarna födda utomlands, medan övriga återfinns i den andra gruppen. Boenderegion handlar om huruvida boendekommunen definierats höra till storstadsområde, större stad eller vara av övrig kommuntyp.

Extremvärden

Det kan av olika skäl förekomma extremvärden i datamaterialet. Det kan bland annat bero på att de intervjuade personerna har uppgivit felaktiga uppgifter eller på manuella felkodningar. Det är viktigt att korrigera för dessa extremvärden, eftersom de beräknade volymerna annars kan bli missvisande. Det gäller speciellt de mindre delmängderna. Ett exempel på detta är orimliga uppgifter om antal resor eller köp. I Monitormätningarna används därför ett tak på 20 resor, 20 köp av smugglad alkohol och 20 köp på Systembolaget under den senaste 30-dagarsperioden. Vid beställningar på internet används ett tak på 10 under samma period. Ett annat exempel är den övre gräns på 10 liter, som används som gräns för hur mycket en resenär kan föra med sig vid resor med flyg. Större volymer än så har inte ansetts rimliga för det färdssättet.

Standardisering för ålder och alkoholhalter

Enligt internationell praxis beräknas normalt per capita-konsumtionen av alkohol per invånare 15 år och äldre. Detta beror på att befolkningsstrukturen kan skilja sig åt mellan länder, liksom mellan olika tidsperioder inom ett och samma land. Denna praxis tillämpas även i Monitormätningarna. När det gäller den registrerade konsumtionen har all försäljning i landet räknats om till liter ren (100 %) alkohol. Denna summa har i sin tur dividerats med antalet personer i befolkningen som var 15 år och äldre den 31/12 respektive år. År 2020 uppgick antalet invånare som var 15 år och äldre till 8 541 497 personer.

När det gäller Monitormätningarna är det emellertid inte lika enkelt att beräkna motsvarande uppgifter per invånare 15 år och äldre. Mätningarna inkluderade nämligen under perioden 2001–2013 personer i åldrarna 16–80 år och därefter 17–84-åringar.

I korthet korrigeras detta genom användningen av korrigeringsfaktorerna. Dessa faktorer utgår från relationen mellan de intervjuade personernas självrapporterade köp på Systembolaget, och Systembolagets faktiska försäljningsvolym, som inkluderar alla köp oavsett kundernas ålder. I uppräknningen anpassas på så sätt Monitormätningarnas snävare åldersintervall

till Systembolagets bredare (se nästa avsnitt). För ytterligare information hänvisas till CAN-rapport 140 (Leifman & Trolldal, 2014a).

I resultatavsnittet redovisas de olika delmängderna anskaffad alkohol per invånare 15 år och äldre med två decimaler. Syftet är att synliggöra förändringar i anskaffningen av relativt små delmängder på ett bättre sätt, jämfört med om färre decimaler användes. Denna exakthet bör dock tolkas med viss försiktighet.

När respondenternas svar på frågorna om resandeförsäljning, köp av smugglad alkohol och så vidare sammanställs, erhålls mängderna av respektive dryck i volymliter. För att kunna jämföra dessa delmängder med varandra och över tid, och för att kunna summera den totala mängden anskaffad alkohol, räknas alla volymer om till antal liter i ren alkohol. Vid dessa beräkningar används Systembolagets alkoholhalter, baserade på deras försäljning av respektive typ av dryck respektive år. Resultaten uttrycks i liter ren (100 %) alkohol.

När det gäller försäljningen på restauranger med serveringstillstånd, används Systembolagets alkoholhalter för de kategorier som Folkhälsomyndigheten använder i redovisning av restaurangförsäljningen.

Registrerad försäljning

De i Sverige registrerade försäljningskanalerna består av försäljning på Systembolaget, av folköl i livsmedelsbutiker och av servering på restauranger. Uppgifterna om försäljningen på Systembolaget erhålls direkt från Systembolaget. Försäljning på restauranger baseras på partihandlarnas rapporterade uppgifter som publiceras av Folkhälsomyndigheten.

Det förekommer dock ett visst bortfall i partihandlarnas redovisning till Folkhälsomyndigheten, vilket innebär att de publicerade uppgifterna om restaurangförsäljningen kan vara behäftade med en viss underskattning. Hur stor denna felkälla kan vara är emellertid oklart.

Försäljningen av folköl beräknas av företaget Delfi Marknadspartner AB, på uppdrag av Sveriges Bryggerier. Delfi redovisar uppgifter om försäljning från de företag som ingår i deras undersökningar, vilket är den övervägande majoriteten. För övriga företag görs en uppskattning. Detta innebär att det, även för den uppgivna folkölsförsäljningen, finns en viss felmarginal. I de uppgifter om folkölsförsäljningen som publiceras i den här rapporten ingår även den försäljning som sker på restauranger eller på andra serveringsställen. Den delen uppgår till knappt 1 % av den totala folkölsförsäljningen och redovisas inte separat.

Dryckeskategorin "cider och blanddrycker" särredovisas inte i den officiella restaurangstatistiken. Dessa drycker redovisas i respektive huvudkategori istället, det vill säga som sprit, vin eller starköl. Detta får till följd att uppgifterna om total anskaffning av cider inte ger en fullständig bild av konsumtionen av

dess drycker i landet. I dryckeskategorin ”cider” i den här rapporten, ingår även så kallade blanddrycker och ”alkoläsk”.

Oregistrerade delmängder

Resandeförsel och smugglade alkoholdrycker

De oregistrerade delmängderna består av resandeförsel, köp av smugglad alkohol, köp via internet och hemtillverkning. Det är väsentligt att skilja på alkohol som förs in i landet i samband med resor, så kallad resandeförsel, och den som smugglas in i landet i syfte att säljas vidare. Den avgörande skillnaden är om införseln sker i kommersiellt syfte eller inte. Det vill säga, om de införda dryckerna förs in i landet för eget bruk eller för att säljas vidare på den illegala marknaden i syfte att tjäna pengar på hanteringen (SFS 2000:1225, Lag om straff för smuggling; SFS 2010:1622, Alkohollag).

I Monitormätningarna beräknas därför mängden resandeförd alkohol på basis av frågor om hur mycket resenärer tagit med sig vid inresor till Sverige. Anskaffningen av smugglad alkohol till Sverige mäts med frågor om köp av alkoholdrycker som någon eller några personer fört in i landet i syfte att sälja vidare för att tjäna pengar. Det finns inte någon avsikt att i denna undersökning nå de personer som utför själva smuglingen, frågorna avser därför i stället respondenternas köp av alkohol som smugglats in i landet.

För att beräkna resandeförseln ställs frågor om respondenternas resande. De som uppger att de rest in till Sverige från utlandet under de senaste 30 dagarna får uppge hur många gånger de har rest in i landet och om de förde med sig någon alkohol vid den senaste inresan. Den mängd resenären tog med sig vid den senaste resan multipliceras med antalet resor personen gjort under de senaste 30 dagarna. Om respondenten har rest och fört in alkoholen tillsammans med någon annan, divideras den införda mängden med det antal personer som förde med sig alkoholen. Detta görs för att undvika dubbelräkning.

Anskaffningen av smugglad alkohol beräknas genom att först fråga om de intervjuade personerna, under de senaste 30 dagarna, har köpt alkoholdrycker i Sverige som någon eller några personer fört in i landet i syfte att säljas vidare för att tjäna pengar. Om så är fallet, ställs ytterligare frågor om antalet gånger respondenten köpt smugglad alkohol under de senaste 30 dagarna och vilka mängder det rörde sig om den senaste gången. Den mängd personen köpte senaste gången multipliceras med antal gånger smugglad alkohol har köpts. Både frågor om resandeförsel och köp av smugglad alkohol ställs separat för sprit, vin, starköl och cider. (Vin är uppdelat på vanligt vin och starkvin när det gäller resandeförsel, men inte när det gäller köp av smugglad alkohol. Frågorna om köp av smugglad cider började ställas under 2010.)

Det är i praktiken fri införsel i samband med resor så länge de införda mängderna är för privat bruk. För att skilja på resandeförsel och smuggling i Monitormätningarna behövs dock en övre gräns för hur mycket alkohol som kan definieras som "för privat bruk". Det finns inte någon självklar sådan gräns. Däremot finns de av EU angivna indikativa nivåerna som kan användas för detta ändamål. Dessa nivåer är 10 liter sprit, 20 liter starkvin, 90 liter vin (inklusive cider), samt 110 liter starköl per inresa (rådets direktiv 92/12/EEG).

Dessa nivåer kan dock överskridas om införseln är för privat bruk, vilket innebär att de inte är användbara för att skilja på resandeförsel och smuggling. På grund av detta används högre nivåer i Monitormätningarna. Dessa nivåer är 40 liter sprit, 75 liter starkvin, 150 liter vin, 300 liter starköl och 300 liter cider. Valet av dessa nivåer kan diskuteras. En övre gräns måste dock finnas för att undvika att införda mängder först definieras som resandeförsel och i ett senare skede även som köp av smugglad alkohol, vilket skulle kunna leda till dubbelräkning.

Även när det gäller köp av smugglad alkohol, används gränser för hur mycket en person kan köpa under en 30-dagarsperiod. Anledningen till detta är att det kan finnas ett eller flera grossistled i hanteringen, samtidigt som frågorna i undersökningen endast avser mäta de mängder som köpts för eget bruk. Gränserna är desamma som för resandeförseln och används även vid köp via internet.

Hemtillverkning

Beträffande hembränd sprit ställs inte frågor om anskaffning utan om själva konsumtionen. De konsumerade mängderna hembränd sprit mäts, dels genom frågor om konsumtion av sprit totalt sett under den senaste 30-dagarsperioden, dels genom frågor om konsumtion av hembränd sprit under samma period. Andelen hembränd sprit av den totala spritkonsumtionen (p) används sedan för att beräkna den totala konsumtionen av hembränt på nationell nivå enligt följande ekvation: $T = \text{ÖS} + pH \cdot T$. I ekvationen står T för den totala spritkonsumtionen i landet, $pH \cdot T$ är andelen hembränt av den totala spritkonsumtionen. Konsumtionen, eller mer korrekt anskaffningen, av all övrig sprit betecknas med ÖS (försäljning på Systembolaget och restaurangerna samt de beräknade delmängderna oregistrerad sprit). Tecknet * i ekvationen är ett multiplikationstecken.

Frågorna angående hemtillverkade mängder vin och öl avser mängder färdigställda drycker under de senaste 30 dagarna.

Köp via internet

Frågor om köp via internet under de senaste 30 dagarna började ställas 2006. De resultat som redovisas baseras på frågor om mängden beställda drycker, uppdelad på sprit, vin, starkvin, starköl och från och med 2010 även cider. De beställda mängderna den senaste gången multipliceras med antalet gånger

respondenten beställt alkohol via internet under de senaste 30 dagarna.
Frågorna gäller inte köp via internet hos Systembolaget.

Korrigerings av de självrapporterade oregistrerade delmängderna

Monitormätningarna syftar till att redovisa både trender och nivåer i alkoholanskaffningen totalt, och för de olika delmängderna. Det är dock väl känt inom forskningen att svar på intervjufrågor om köp och konsumtion av alkohol inte ger en korrekt bild av de verkliga köpta och konsumerade nivåerna. Av olika skäl uppger de intervjuade personerna ofta lägre konsumerade och köpta volymer än de faktiska, se till exempel Kühnhorn m.fl., (1999), Ramstedt (2010) och Ramstedt m.fl., (2013).

Täckningsgrader

För att få ett mått på i vilken utsträckning de deltagande personerna över eller underskattar sin anskaffning, ingår det i Monitormätningarnas frågeundersökning frågor om de intervjuade personernas köp av alkohol på Systembolaget. Dessa frågor har ställts sedan årsskiftet 2007/2008. Svaren på dessa frågor jämförs med Systembolagets faktiska försäljning.

Generellt sett har respondenternas uppgivna köp på Systembolaget varit lägre än den faktiska försäljningen. Detta kan antas bero på social önskvärdhet, att de intervjuade personerna glömt hur mycket de köpt och på att de personer som ingår i bortfallet kan ha köpt mer på Systembolaget än de som besvarade frågorna.

Skillnaden mellan respondenternas uppgivna köp på Systembolaget och Systembolagets faktiska försäljning benämns täckningsgrad. Denna täckningsgrad mäts i procent, det vill säga, de självrapporterade mängderna köpt alkohol på Systembolaget i procent av de faktiska sålda mängderna. Täckningsgraden beräknas för de olika dryckeskategorierna. I och med att den nya metodiken infördes från och med 2019/2020 har dock denna täckningsgrad ökat. Skillnaden mellan de uppgivna köpen på aggregerad nivå och den faktiska försäljningen har minskat betydligt.

Det fanns en betydande samvariation mellan respondenternas uppgivna köp och den faktiska försäljningen på Systembolaget enligt den gamla metodiken. Täckningsgraden var högst för vin följt av starköl och sprit (se även Leifman & Trolldal 2014b).

Eftersom huvudsyftet med Monitormätningarna är att få en bild av den totala konsumtionen i landet är tanken att de uppmätta täckningsgraderna för de olika dryckerna kan användas som utgångspunkt för att korrigera nivåerna för de oregistrerade delmängderna, det vill säga resandeförsäljning, köp av smugglad alkohol, hemtillverkning respektive internetköp. Ett annat skäl till att korrigera

respondenternas uppgifter är att kunna jämföra de olika delmängderna med varandra, och då måste dessa vara korrekt beräknade. Det gäller inte minst vid jämförelser mellan de självskattade delmängderna oregistrerad alkohol och de registrerade delmängderna.

I CAN-rapport 140 (Leifman & Trolldal, 2014a) redovisades statistiskt säkerställda samband mellan respondenternas uppgivna köp och den faktiska försäljningen varje månad. Pearson's korrelationskoefficient var 0,69 för sprit, 0,75 för starköl och 0,78 för vin per månad under perioden 2008–2012.

I en revidering av tidigare beräknade nivåer (2001–2012) skattades täckningsgraderna för de olika dryckerna under hela den då aktuella perioden med hjälp av tidsserieanalys. De förväntade värdena på täckningsgraderna applicerades på de olika åren under perioden med åren 2008 och 2009 som basår. (Se Leifman & Trolldal (2014a) för en detaljerad beskrivning.)

Från och med år 2013 beräknas täckningsgraderna på ett annorlunda sätt. För åren 2013 och 2014 används genomsnittet för de två senaste åren som utgångspunkt för beräkningarna och sedan 2015 de tre senaste åren. I tabell 18 redovisas täckningsgraderna för de olika dryckerna för åren 2018–2020, genomsnittet för dessa år och de beräknade korrigeringsfaktorerna.

De genomsnittliga täckningsgraderna är lägst för sprit och högst för starkvin. Av detta följer att korrigeringsfaktorn blir högst sprit och lägst för starkvin.

Tabell 18 Täckningsgrad i procent, självrapporterade köp och faktisk försäljning på Systembolaget åren 2018–2020, samt beräknad korrigeringsfaktor. Samtliga estimat är beräknade enligt den nya metodiken.

	Sprit	Starkvin	Vin	Starköl	Cider
2018	79,6	227,3	103,5	88,8	133,9
2019	77,3	144,5	100,5	87,4	157,5
2020	90,1	131,2	103,7	97,7	128,0
Genomsnitt 2017–2019	82,0	158,7	102,0	90,9	138,9
Korrigeringsfaktorer 2019	1,22	0,63	0,98	1,10	0,72

Av tabellen framgår att respondenternas uppgivna köp av starköl på Systembolaget motsvarar 90,9 % av den faktiska försäljningen under åren 2017–2019. För att beräkna korrigeringsfaktorn divideras 1 med täckningsgraden. För starkölets del blir beräkningen därför $1/0,909$ vilket är 1,10. (Det är med andra ord det inverterade värdet av täckningsgraden som används som korrigeringsfaktor.)

Vinet uppvisade en täckningsgrad på i genomsnitt 102,0 %. Det innebär att respondenterna har överskattat sina köp av vin på Systembolaget. För vinets del blir beräkningen därför $1/1,02$ vilket är 0,98.

Korrigeringsfaktorerna för de övriga dryckerna blir 1,22 för sprit, 1,10 för starköl och 0,72 för cider. Dessa korrigeringsfaktorer utgör grunden för den korrigering som görs för de olika delmängderna av oregistrerad alkohol.

I tabell 19 redovisas de oregistrerade delmängderna före korrigeringen. Det är således dessa siffror som är utgångspunkten för våra analyser, men de måste, i enlighet med resonemanget ovan, korrigeras för att bättre stämma överens med de verkliga nivåerna oregistrerad alkohol i Sverige.

Det är i detta sammanhang viktigt att poängtera att alla frågor om anskaffning av drycker från olika källor i undersökningen är väldigt lika. De är således uppbyggda kring den senaste gången respondenten köpt, eller på annat sätt anskaffat, alkohol multiplicerat med antal gånger under de senaste 30 dagarna. Detta gäller även frågorna om köp på Systembolaget, vilket är en förutsättning för att kunna använda sig av systembolagsfrågorna som bas för korrigering av de oregistrerade delmängderna.

När det gäller Systembolagets försäljning har det dock visat sig att en del av den sker till norska invånare som gör köp i Sverige. Systembolaget har uppskattat denna gränshandel till ungefär 5 % av den totala försäljningsvolymen (2014). Denna mängd har därför exkluderats i de försäljningsmängder som varit utgångspunkten för beräkningen av de olika täckningsgraderna och korrigeringsfaktorerna, eftersom endast svensktalande telefonabonnenter som bor i Sverige ingår i urvalet till Monitormätningarnas frågeundersökning. I de sålda volymer registrerad alkohol som redovisas i rapporten ingår däremot all försäljning, oberoende av vilka som köpt dryckerna.

Tabell 19 Skattad årlig resandeförsel, köp av smugglad alkohol, hemtillverkning och internethandel. Per dryck och anskaffningskälla utan korrigeringar. Antal miljoner volymliter 2001–2019.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	2019b	2020
Införsel																					
Sprit	10,5	10,6	14,5	19,3	16,5	14,3	14,4	13,8	10,1	10,8	10,1	9,1	11,0	8,6	8,7	8,0	9,0	7,0	7,1	9,4	3,3
Starköl	52,8	55,1	57,4	71,6	58,1	48,0	42,2	49,4	36,2	32,5	34,4	31,1	34,6	28,7	26,5	27,9	36,2	27,9	32,7	39,3	16,8
Vin	25,5	28,3	31,1	36,0	29,9	20,1	21,6	20,6	15,6	13,4	16,5	15,0	16,0	13,2	11,6	11,6	14,1	10,6	12,1	19,7	7,9
Starkvin	3,2	4,1	3,3	4,0	3,0	4,0	2,3	1,7	1,2	0,9	0,8	1,1	0,7	0,8	0,6	0,7	0,9	0,9	0,5	0,7	0,2
Cider	•	•	•	•	•	2,0	1,6	3,7	1,9	1,5	3,6	1,4	1,8	1,3	3,4	1,7	2,3	1,3	2,1	2,9	2,1
Köp av smugglat																					
Starköl	16,2	21,6	38,9	54,0	55,1	48,4	43,0	33,1	28,0	21,2	25,8	18,4	23,7	24,7	23,7	27,6	22,9	21,3	13,9	32,0	18,9
Sprit	2,8	3,4	2,7	4,1	5,6	5,6	3,0	2,8	3,4	2,6	1,6	2,1	2,1	1,5	2,0	1,6	1,4	1,3	0,8	1,7	1,1
Vin	1,6	2,1	4,7	4,4	4,9	4,5	3,6	3,7	3,9	2,0	0,9	1,3	1,9	0,3	0,6	1,1	1,1	1,8	1,2	2,8	1,6
Cider	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	1,6	2,5	3,9	0,8	0,8	0,6	2,2	1,6	1,6	3,7	4,2
Internet																					
Vin	•	•	•	•	•	0,2	0	0,2	1,4	0,6	2,4	1,1	4,0	3,9	3,1	3,5	3,6	2,9	3,4	4,7	7,0
Sprit	•	•	•	•	•	0,3	0,1	0,2	0,3	0,1	0,6	0,2	1,0	0,4	0,3	0,4	0,5	0,6	0,3	0,4	0,7
Starköl	•	•	•	•	•	1,3	0,5	0,1	0,1	0	0,2	1,0	2,6	2,5	1,4	1,5	0,9	1,6	1,1	1,5	3,1
Starkvin	•	•	•	•	•	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1
Cider	•	•	•	•	•	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,2	1,6	2,2	0,7
Hemtillverkning																					
Vin	9,2	14,3	11,7	9,8	7,4	5,7	5,2	5,3	3,2	6,6	5,3	2,1	4,8	4,6	3,0	3,2	3,0	5,2	3,4	4,6	3,9
Starköl	1,1	2,1	1,3	2,2	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	3,2	7,8	6,0	9,5	7,8	7,4	10,2	8,9
Sprit	2,8	2,8	2,5	2,4	1,7	1,4	0,9	0,8	0,7	0,8	0,8	0,7	0,7	0,5	0,5	0,6	0,8	0,8	0,6	0,7	0,6

Tecknet • innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.

Bortfall av problemdrickare

Utgångspunkten för korrigeringarna är att respondenterna under- eller överrapporterar de olika oregistrerade delmängderna (resandeförsel, köp av smugglad alkohol, hemtillverkning och internetköp) lika mycket som de under- eller överrapporterar köpen på Systembolaget. Det är emellertid inte säkert att rapporteringen är densamma för de olika oregistrerade delmängderna som den är för alkoholköpen på Systembolaget. Detta kan till viss del testas och korrigeras.

Korrigeringsfaktorerna (redovisade i tabell 18 och också nedan benämnda som kvoter) kan nämligen delas upp i två delar. Den första delen är kopplad till bland annat glömska och social önskvärdhet hos respondenterna generellt. Den andra delen beror på effekterna av att de personer som dricker allra mest är överrepresenterade i bortfallet, vilket svenska studier har visat. Denna grupp kallas fortsättningsvis för "problemdrickare" (Kühlhorn, m.fl., 1999; Leifman, 2000). Eftersom konsumtionen är så pass hög i denna grupp, och möjligen också anskaffningen av oregistrerade delmängder, är det av stor vikt att särskild hänsyn tas till denna grupps andel av de olika delmängderna.

Den första delen av korrigeringsfaktorerna antas i Monitormätningarna vara lika stor för de olika oregistrerade delmängderna som den är på Systembolaget. Men den andra delen kan dock skattas någorlunda för respektive oregistrerad dryckesspecifik delmängd (här införsel, köp av smugglat och hembränt). De slutgiltiga korrigeringsfaktorerna blir därför något annorlunda (högre eller lägre) än vad de korrigeringsfaktorerna som bara baseras på uppgivna köp och faktisk försäljning på Systembolagets visar i tabell 18.

Det första steget blir därför att skatta hur stor del av korrigeringsfaktorerna, enligt tabell 18, som beror på problemdrickarnas överrepresentation i bortfallet. Dessa beräkningar baseras alltså på data över respondenternas uppgivna köp på Systembolaget relaterat till faktisk försäljning på Systembolaget.

I tidigare studier har det antagits att andelen problemdrickare i befolkningen är 3 % men att endast 1 % nås i den här typen av undersökningar (Kühlhorn, m.fl., 1999; Leifman, 2000). Detta antagande används även i de här beräkningarna. När andelen problemdrickare räknas upp från 1 % till 3 % ökar täckningsgraden och den ursprungliga korrigeringskvoten ändras i motsvarande grad. Skillnaden mellan den ursprungliga och den nya kvoten skulle enligt detta resonemang alltså bero på bortfallet av problemdrickare. Om den ursprungliga korrigeringsfaktorn är 1,7 och den nya beräknas till 1,5 är skillnaden däremellan (0,2) den del som beror på problemdrickarna är underrepresenterade bland de svarande. Kvoten 1,5 är alltså den del som endast har att göra med den allmänna underrapporteringen av de svarande respondenterna.

I de här beräkningarna definieras problemdrickarna som den procent av respondenterna i frågeundersökningen som dricker mest, enligt de uppgifter om

självrapporterad konsumtion på individnivå som också ingår i Monitormätningarnas frågeundersökning.

Nästa steg är att beräkna hur stor del av de olika delmängderna som problemdrickarna svarar för och ställa denna del mot motsvarande andelar för Systembolagets drycker (enligt tabell 18). Om exempelvis problemdrickarna svarar för en lägre andel av den totala resandeförseln av sprit än vad de svarar för när det gäller köp av sprit på Systembolaget blir korrigeringskvoten som beror på problemdrickarna mindre än för Systembolaget (alltså mindre än 0,2) och den totala korrigeringskvoten blir lägre än 1,7. Om problemdrickarna till exempel svarar för 4,5 % av all resandeförsel av sprit men för 9 % av alla spritköp på Systembolaget blir kvoten för resandeförsel 1,6 istället för 1,7 enligt följande beräkning: $0,2 \cdot (0,045 / 0,09) = 0,1$ och den totala korrigeringskvoten blir $1,5 + 0,1$, det vill säga 1,6.

Om istället problemdrickarna svarar för en högre andel jämfört med motsvarande drycks andel på Systembolaget ska den totala korrigeringsfaktorn räknas upp. Så visar sig vara fallet för samtliga köp av de olika smugglade alkoholdryckerna. Om exempelvis problemdrickarna svarar för 18 % av den sammantagna köpvolymer av smugglad sprit, ska denna ställas mot Systembolagets andel om 9 % (som ovan). Korrigeringskvoten på grund av problemdrickarnas blir därmed $0,2 \cdot (0,18 / 0,09) = 0,4$. Den totala korrigeringen blir då i detta fall 1,9 ($1,5 + 0,4$) istället för den ursprungliga 1,7 som enbart baserades på täckningsgraden på köpen på Systembolaget.

Om problemdrickarnas andel av köp av en viss delmängd skulle vara exakt densamma som deras andel av köpen på Systembolaget av samma dryck, behålls den ursprungliga korrigeringsfaktorn för denna delmängd. Det skulle innebära att ingen ändring av den ursprungliga korrigeringsfaktorn behöver genomföras. På detta sätt får vi alltså fram dryckesspecifika korrigeringskvoter för resandeförsel, köp av smugglat och för hembränt.

Även om principen bakom dessa korrigeringar är fullt rimlig, bör det beaktas att de bygger på vissa antaganden. För det första att andelen problemdrickare i befolkningen är just 3 % och för det andra, att det inte har skett några betydande förändringar avseende i vilken utsträckning problemdrickare når i denna typ av undersökning. Att avstå ifrån att göra någon korrigering alls bedömer vi dock vara ett betydligt sämre alternativ.

Hur ser det då faktiskt ut bland problemdrickarna i Monitormätningarnas frågeundersökning? Den andel av de totala köpvolymer på Systembolaget som problemdrickarna står för åren 2018–2020 framgår av tabell 20. Exempelvis svarar denna grupp för 9,8 % av den totala mängden sprit som köpts på Systembolaget, 7,3 % av starkölsköpen, men endast för 3,0 % av det vin som köptes där. Om motsvarande andelar är lika stora för resandeförsel och köp av smugglat och hemtillverkning, behövs alltså ingen ytterligare ändring av korrigeringsfaktorerna. Så är dock inte fallet. Den andel som problemdrickarna

svarade för, när det gäller de aktuella delmängderna av oregistrerad alkohol, redovisas också i tabell 20.

Det framgår av tabellen att andelarna resandeförd alkohol i gruppen problemdrickare är lägre än deras motsvarande andelar av köp på Systembolaget. Problemdrickarnas andelar av köp av smugglad sprit och starköl är däremot högre jämfört med deras andelar av köpen på Systembolaget. Även hembränd sprit är avsevärt mer koncentrerad till gruppen problemdrickare jämfört med motsvarande andel av spritköpen på Systembolaget.

När det gäller resandeförseln betyder det att den delmängden ska räknas upp i mindre utsträckning än vad de initiala korrigeringskvoterna indikerade.

Tabell 20 Andel av de aktuella delmängderna som problemdrickarna (den procent som dricker mest) svarade för i genomsnitt under treårsperioden 2018–2020. Samtliga estimat är beräknade enligt den nya metodiken.

	Sprit	Starköl	Vin
Systembolaget	9,8 %	7,3 %	3,0 %
Resandeförsel	3,2 %	3,7 %	4,8 %
Köp av smugglat	35,8 %	20,3 %	..
Hemtillverkning	39,8 %	..	..

Ingen fråga ställs om smugglat starkvin eftersom nivåerna bedöms som ytterst små. Hemtillverkning av vin och öl, köp av smugglat vin och cider, resandeförsel av starkvin och cider samt internetköp: antalet respondenter med värden har varit för litet för att kunna genomföra meningsfulla analyser.

Sammanfattningsvis kan det dock konstateras att de nya korrigerade kvoterna, då hänsyn tagits till bortfallet av problemdrickare, blir högre för köp av smugglat. Det beror alltså på att köp av smugglad alkohol är mer koncentrerad till problemdrickarna än vad köpen på Systembolaget är. Däremot blir kvoterna lägre för resandeförseln, vilket beror på att denna införsel är mindre koncentrerad till problemdrickarna än vad Systembolagsköpen är. För en detaljerad beskrivning av dessa korrigeringar, se Leifman & Trolldal (2014a).

De dryckeskategorier som korrigeras för problemdrickarna på detta sätt är resandeförsel av sprit, starköl och vin, köp av smugglade sprit och starköl samt hemtillverkning av sprit. Övriga kategorier är så pass små att beräkningar av andelarna bland dem som dricker mest inte blir meningsfulla. För dessa kategorier används enbart den initiala korrigeringskvoten, utan ytterligare ändringar. Det gäller köp via internet, köp av smugglat vin och cider, resandeförd starkvin och cider, samt hemtillverkning av vin och öl. De slutgiltiga kvoterna för samtliga delmängder redovisas i tabell 21.

Tabell 21 Korrigeringskvoter med utgångspunkt i täckningsgraden mellan självrapporterade köp och faktisk försäljning på Systembolaget, samt korrigering för koncentrationen av de olika delmängderna bland problemdrinkarna, 2001–2019.

Kvoter	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019a	2019b	2020
Resandeinförsel																					
Sprit	1,26	1,28	1,32	1,35	1,42	1,45	1,49	1,56	1,54	1,61	1,62	1,60	1,67	1,91	1,83	1,76	1,55	1,48	1,46	1,15	1,10
Starköl	1,28	1,28	1,29	1,31	1,31	1,33	1,30	1,31	1,27	1,27	1,25	1,31	1,35	1,36	1,33	1,31	1,31	1,32	1,32	1,05	1,04
Vin	0,93	0,94	0,95	0,98	1,00	1,01	1,02	1,06	1,06	1,11	1,12	1,12	1,15	1,17	1,16	1,16	1,15	1,16	1,18	0,96	1,00
Starkvin	0,67	0,68	0,69	0,73	0,73	0,73	0,69	0,69	0,67	0,68	0,68	0,74	0,74	0,86	0,93	0,96	0,83	0,70	0,77	0,52	0,63
Cider	.	.	.	.	.	1,24	1,25	1,27	1,19	1,18	1,18	1,33	1,33	1,40	1,35	1,38	1,18	1,15	1,04	0,68	0,72
Köp av smugglat																					
Sprit	1,32	1,41	1,52	1,60	1,63	1,63	1,67	1,77	1,71	1,79	1,86	2,05	2,28	2,43	2,31	2,01	2,11	2,13	2,38	1,88	1,71
Starköl	1,30	1,33	1,39	1,44	1,46	1,54	1,54	1,56	1,54	1,56	1,57	1,65	1,73	1,65	1,65	1,50	1,62	1,62	1,75	1,52	1,32
Vin	0,98	1,02	1,02	1,03	1,05	1,15	1,18	1,33	1,24	1,28	1,18	1,16	1,16	1,19	1,19	1,20	1,19	1,19	1,20	0,96	0,98
Cider	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1,20	1,33	1,33	1,40	1,35	1,38	1,18	1,15	1,04	0,68	0,72
Hemtillverkning																					
Sprit a)	0,063	0,063	0,059	0,054	0,043	0,035	0,027	0,023	0,026	0,033	0,039	0,035	0,026	0,026	0,025	0,023	0,033	0,035	0,036		
Starköl	1,38	1,38	1,38	1,38	1,38	1,38	1,38	1,38	1,38	1,38	1,38	1,44	1,44	1,47	1,46	1,43	1,41	1,39	1,42	1,13	1,10
Vin	0,93	0,94	0,96	0,97	0,99	1,00	1,03	1,06	1,06	1,09	1,10	1,16	1,16	1,19	1,19	1,20	1,19	1,19	1,20	0,96	0,98
Systembolaget																					
Sprit	1,37	1,40	1,43	1,45	1,50	1,52	1,57	1,65	1,65	1,72	1,73	1,85	1,85	2,03	1,97	1,90	1,71	1,62	1,59	1,26	1,22
Starköl	1,38	1,38	1,38	1,38	1,38	1,38	1,38	1,38	1,38	1,38	1,38	1,44	1,44	1,47	1,46	1,43	1,41	1,39	1,42	1,13	1,10
Vin	0,93	0,94	0,96	0,97	0,99	1,00	1,03	1,06	1,06	1,09	1,10	1,16	1,16	1,19	1,19	1,20	1,19	1,19	1,20	0,96	0,98
Starkvin	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68	0,74	0,74	0,86	0,93	0,96	0,83	0,70	0,77	0,52	0,63
Cider	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,33	1,33	1,40	1,35	1,38	1,18	1,15	1,04	0,68	0,72

a) Avser den andel som den hembrända spriten svarar för av den totala spritkonsumtionen. Tecknet . innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.

Bilaga 3 Onlinebeställningar av alkohol under 2020

Egenskaper hos de som handlar alkohol på Systembolaget.se och från andra leverantörer.

Författare: Viktoria Åström

Sammanfattning

Syftet med den här rapportbilagan är att besvara följande frågor:

- Hur har onlineförsäljningen på Systembolaget respektive köpen från andra leverantörer av alkohol sett ut och förändrats under 2020?
- Hur ser onlineförsäljningen på Systembolaget respektive köpen hos andra leverantörer av alkohol ut bland olika åldrar, kön, utbildningsnivåer och länstillhörigheter?
- Hur ser alkoholvanorna ut för de som har beställt via Systembolaget.se respektive från andra leverantörer av alkohol?

Med hjälp av data från 2020 års monitormätning beskrivs onlinebeställningarna som görs via Systembolaget.se samt från andra leverantörer för leverans till Sverige.

Onlineförsäljningen på Systembolaget.se ökade mellan januari och december 2020, både hos befolkningen i stort och hos Systembolagets kunder. Under året ökade även köpen från andra leverantörer av alkohol. Det är en något högre andel unga och män som handlar på Systembolaget.se, men beställningar via hemsidan förekommer i alla åldrar, bland både män och kvinnor och bland alla utbildningsnivåer. Det är också vanligast bland män att beställa alkohol från andra leverantörer. Däremot är det något fler äldre som beställer från andra leverantörer.

I samband med onlinebeställningarna från Systembolaget är det huvudsakligen äldre, män och lågutbildade som använder hemleveranstjänsten. Det är vanligast att handla på Systembolaget.se i Jämtland och Norrbotten. Minst vanligt är det i Örebro och Dalarna. Det är främst i Stockholm som hemleveranstjänsten nyttjas i samband med onlinebeställningarna. I de flesta län är det runt 1–2 procent som har beställt alkohol från andra leverantörer.

Bland alla som handlar på Systembolaget.se är det de som nyttjar hemleveranstjänsten som dricker flest gånger och mest i liter ren alkohol per månad. Månadskonsumtionen hos dessa är även högre än hos de som beställer från andra leverantörer. Däremot sprider hemleveransbeställarna ut drickandet mera under månaden jämfört med andra kunder på Systembolaget, vilket stöds av att mängden per dryckestillfälle hos dessa är något lägre jämfört med övriga grupper och att mindre än hälften av dessa riskkonsumerat under en 30 -dagsperiod. Högst riskkonsumtion av samtliga kunder finns bland de som beställer alkohol från andra leverantörer.

Bakgrund

Här beskrivs bakgrunden till frågeställningarna. Inledningsvis redogörs kortfattat för Systembolagets onlinebutik och hemleveranstjänst. Därefter följer en presentation av andra internetleverantörer av alkohol.

Syfte

Rapportbilagans syfte är att kartlägga förändringar i onlinebeställningar på Systembolaget.se och från andra internetleverantörer av alkohol samt ge en bild av vilka som beställer alkohol via internet. Rapportbilagan ämnar även ge en bakgrundsbeskrivning och kartläggning av internetleverantörer av alkohol. Detta görs genom besvarande av rapportbilagans frågeställningar:

- Hur har onlineförsäljningen på Systembolaget respektive köpen från andra leverantörer av alkohol sett ut och förändrats under 2020?
- Hur ser onlineförsäljningen på Systembolaget respektive köpen hos andra leverantörer av alkohol ut mellan olika åldrar, kön, utbildningsnivåer och länstillhörigheter?
- Hur ser alkoholvanorna ut för de som har beställt via Systembolaget.se respektive från andra leverantörer av alkohol?

Systembolagets onlinebutik och hemleveranstjänst

Systembolaget (SB) har i många år nått ut till mindre svenska orter med hjälp av ombud där kunden har kunnat hämta ut sina beställda varor. För att tillmötesgå kunder som av olika skäl inte kan ta sig till butiker eller ombud påbörjades år 2012 en testperiod med hemleveranser som alternativ vid onlinebeställningar. Med testperioden kunde man även utreda om alkoholkonsumtionen skulle öka till följd av tjänsten. Konsumtionen förändrades inte märkbart (Norström & Ramstedt, 2018). 2018 beslutade Regeringen att hemleveranser kunde införas permanent med målet att tjänsten skulle vara tillgänglig i hela Sverige 2021. Under 2020 var tjänsten valbar i följande län: Stockholm, Uppsala, Skåne, Västra Götaland, Västernorrland och Västerbotten. Med hemleverans tillkommer en grundavgift på 120 SEK, vilken sedan ökar beroende på hur många kollar som ingår i transporten. Beroende på var kunden bor och om varorna beställs från Systembolagets egna sortiment eller samverkande leverantörer (så kallade ordervaror) kan leveranstiden variera mellan 3–12 dagar.

Resultat från Monitormätningarna (Trolldal och Åström, 2021) visar att alkoholkonsumtionen sjönk med 6 procent i landet under första pandemiåret 2020. Detta till trots har alkoholförsäljningen hos SB ökat, inte minst onlineförsäljningen. Det får ses som en naturlig följd av att restaurang- och barbesök samt utlandsresor minskat på grund av restriktionerna. Under oktober 2020 påbörjades även butikskampanjer för att uppmärksamma onlinebutiken på Systembolaget.se, vilket rimligtvis kan ha bidragit till den ökade onlineförsäljningen. Att onlineköpen ökar gör det intressant att beskriva vilka

som handlar i Systembolagets onlinebutik och vilka som nyttjar hemleveranstjänsten.

Utländska leverantörer av alkohol

Sedan 2007 är det lagligt att beställa alkohol till Sverige från andra europeiska länder via internet. Detta till följd av den så kallade Rosengrensdomen där personer hemmahörande i Sverige ställdes inför domstol efter att ha beställt alkohol online från ett annat europeiskt land. Efter överklagande bedömde slutligen EU-domstolen att monopolet som Systembolaget besitter gäller försäljning av alkoholhaltiga drycker, men inte införsel (SOU 2014:58).

För att beställa alkohol för leverans till Sverige gäller fåtalet villkor. Personen som beställer alkoholen måste vara minst 20 år och innan alkoholen transporterats in i Sverige måste alkoholskatten betalas via Tullverket. Slutligen gäller det även att beställaren själv ansvarar för transporten, antingen via oberoende transportföretag, egen upphämtning eller att en annan person som är 20 år fyllda hämtar beställningen i utlandet (SFS 2010:1622, 4 kap. 4 §).

I 2020 års monitormätning uppgav 1,2 procent av respondenterna över 20 år att de har handlat alkohol via brev, telefon eller internet för leverans till Sverige under en 30-dagarsperiod (gäller ej Systembolagets onlinebutik). CAN har därför kartlagt flertalet europeiska alkoholleverantörer i syfte att öka kunskapen om dem och deras tillvägagångssätt för att leverera alkohol till Sverige. I denna rapportbilaga ligger fokus främst på internetleverantörer av alkohol eftersom det antas vara vanligare att beställa alkohol via internet än per brev eller telefon.

All information om leverantörerna har inhämtats från deras egna hemsidor i juni månad 2021. Informationen och prissättningar kan därför ha ändrats och de jämförelser som redovisas avser således enbart juni 2021. Otydlighet eller avsaknad av information på berörd hemsida anges genom bindestreck i tabellerna.

Alkoholskatt

I tabell 1 beskrivs var 21 olika leverantörer av alkohol har sitt huvudkontor/lager, vilken valuta som används samt om svensk alkoholskatt inkluderas i priserna. Majoriteten av leverantörerna finns i Tyskland och Danmark.

Den vanligaste valutan som leverantörerna använder är svenska kronor samt euro, men det förekommer även andra valutor såsom schweizisk franc och brittiskt pund.

Om beställaren eller leverantören ansvarar för betalning av alkoholskatten framkommer vanligtvis under hemsidans köpevillkor. Av samtliga 21 hemsidor är det 7 som inkluderar den svenska alkoholskatten i priserna. Hos resterande leverantörer, där otydlighet inte utgör en begränsning, går det att läsa att

priserna antingen inkluderar alkoholskatt för det egna landet, där företaget finns, eller inte inkluderar skatten alls.

Tabell 1. Leverantörer av alkohol, land för huvudkontor/lager, valuta samt om svensk alkoholskatt inkluderas i priserna. Juni 2021.

	Land	Valuta	Svensk alkoholskatt i priset
Bodegashop.se	Spanien	SEK/EURO	Nej
Burkbolaget.se	Tyskland	EURO/SEK	Nej
Drinko.se	Tyskland	SEK	Nej
Dryckeslaget.com	Tyskland	SEK	Nej
Gassås Wine	Spanien	SEK/EURO	Ja
Glasbanken	Danmark	SEK	Ja
Gourmet Hunters	Spanien	SEK/EURO/GBP/SFr	Nej
Hopt	Frankrike	EURO	-
Ivinio	Frankrike	SEK/EURO	Nej
TCM Gourmet en Casa	Spanien	SEK	Nej
The wine company	Tyskland	SEK	Ja
Vildmedvin	Danmark	SEK	Ja
Vinfolket	Danmark	SEK/DKK	-
Vingrossen	Tyskland	SEK/EURO	Nej
Vinoteket	Danmark	SEK	Ja
Vinsajten	Tyskland	EURO	Nej
Vivino	Danmark	-	-
Winefinder	Danmark	SEK	Ja
Xwine	Estland	SEK	Ja
YourSurprise	Nederländerna	Varierande ^{a)}	-
247kiosk.se	Tyskland	SEK	Nej

a) Hemsidans valuta beror på till vilket land beställningen ska levereras.

Prisskillnader

Som ett medel för att förebygga skadliga konsekvenser av alkoholbruk kan priset på alkohol utnyttjas, vilket har varit en av hörnstenarna i den svenska alkoholpolitiken. Detta innebär att de prisskillnader som kan förekomma mellan Sverige och andra länder kan medföra att kunder i stället väljer att beställa alkohol online från andra leverantörer för att få ta del av exempelvis erbjudanden eller andra billigare förmåner.

Prissättningen för 14 olika drycker har jämförts mellan Systembolaget och de 21 andra leverantörerna. Av dessa 14 drycker var 11 dyrast på Systembolaget. Det bör dock påpekas att vissa leverantörer sålde flertalet av de 14 dryckerna, medan andra enbart sålde 1 av dem. I vissa prisjämförelser med Systembolaget kunde alltså en leverantör sälja en dryck billigare och en annan dyrare. I tabell 2a och 2b i slutet av denna rapportbilaga redovisas priserna samt vilka drycker som ingått i prisjämförelserna. Prisjämförelser gäller enbart för juni 2021.

Transport

Som tidigare nämnt gäller det att transporten av alkoholen från ett annat EU-land till Sverige ska ske antingen genom egen upphämtning eller via ett oberoende transportföretag. Av de 21 leverantörer av alkohol som kartlagts har företagens sätt att möta kravet skiljt sig åt.

Bland annat skriver företagen Winefinder och The Wine Company på deras hemsidor att de samarbetar med olika transportföretag. Transport från andra leverantörer, som exempelvis Vinoteket, beror på beställarens postadress och vilka transportföretag som levererar till den adressen. Vissa hemsidor hjälper alltså till att lösa transporten till Sverige, antingen genom att samarbeta med transportföretag eller hjälpa till att söka efter lämpligt företag. Det finns även de hemsidor, exempelvis Vingrossen, som varken samarbetar eller rekommenderar transportföretag utan ålägger ansvaret för transporten till beställaren.

På grund av den stora variationen av transport både mellan leverantörerna och inom företagen, varierar även fraktkostnaden. Hos vissa företag gäller fri frakt, exempelvis hos Vinoteket. Hos andra kan det finnas stora skillnader i fraktkostnader beroende på om beställaren vill få alkoholen hemskickad, till närmsta transportdepå eller hämta ut hos leverantören själv, vilket gäller för bland annat Winefinder och Vingrossen.

Åldersgräns och ålderskontroll

Som nämnt i bakgrunden är ett krav för att beställa alkohol till Sverige från ett annat EU-land att personen som lägger beställningen ska vara minst 20 år. I tabell 3 framgår att de flesta av de 21 leverantörerna har en åldersgräns på 20 år. På TCM Gourmet en Casa är åldersgränsen däremot 18 år och på Vinoteket 25 år. Dryckeslaget, Ivinio och Vivino har varierande åldersgränser, där det är åldersgränsen för beställning av alkohol i beställarens land som gäller. De flesta hemsidor uppger att åldersgränsen kontrolleras i samband med leveransen, men vissa leverantörer saknar information om hur åldern kontrolleras.

Tabell 3. Åldersgräns och kontroll av ålder vid leverans för de 21 leverantörerna. Juni 2021.

	Åldersgräns	Kontroll av ålder vid leverans
Bodegashop.se	20	Ja
Burkbolaget.se	20	Ja
Drinko.se	20	Ja
Dryckeslaget.com	Varierande ^{a)}	-
Gassås Wine	20	-
Glasbanken	20	Ja
Gourmet Hunters	-	-
Hopt	20	-
Ivinio	Varierande	-
TCM Gourmet en Casa	18	-
The wine company	20	Ja
Vildmedvin	20	-
Vinfolket	20	Ja
Vingrossen	20	Ja
Vinoteket	25	Ja
Vinsajten	20	Ja
Vivino	Varierande	Ja
Winefinder	20	Ja
Xwine	20	Ja
YourSurprise	20	-
247kiosk.se	20	Ja

a) Åldersgränsen beror på åldersgränsen som gäller i det land till vilket beställningen ska levereras.

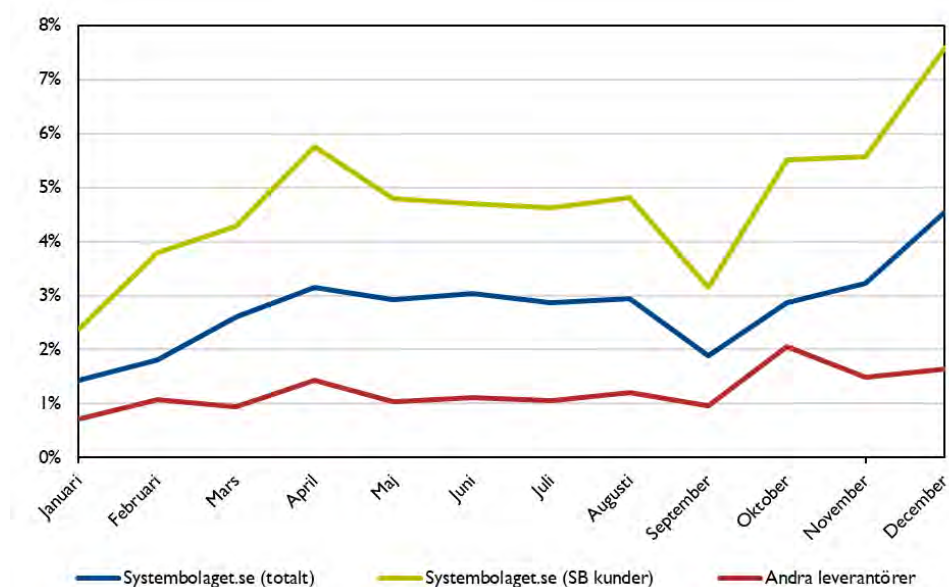
Resultat

Resultatet presenteras i form av tabeller och diagram. Exakta värden redovisas i tabellform i slutet av denna bilaga.

Onlinebeställningar 2020

Med undantag för två nedgångar mellan april-maj och augusti-september har onlinebeställningarna på Systembolaget.se ökat under 2020. Onlinebeställningarna har ökat både bland befolkningen som helhet och bland de som har handlat på Systembolaget under en 30-dagarsperiod (Systembolagets kunder).

I genomsnitt har 3 procent av befolkningen (5 procent av Systembolagets kunder) beställt via Systembolaget.se under en 30-dagarsperiod under 2020. Detta är högre i jämförelse med andelen som uppger att de beställt alkohol från andra leverantörer, vilken uppgår till cirka 1 procent. Likartade mönster under året återfinns i andelen som beställt alkohol från annan leverantör, med en mindre nedgång mellan april-maj för att sedan stiga under årets sista månader.

Figur 1 Andelen som beställt online från Systembolaget bland befolkningen och bland Systembolagets kunder samt andelen som beställt från andra leverantörer de senaste 30 dagarna bland 20–84-åringar, 2020.

Egenskaper hos de som beställer alkohol online

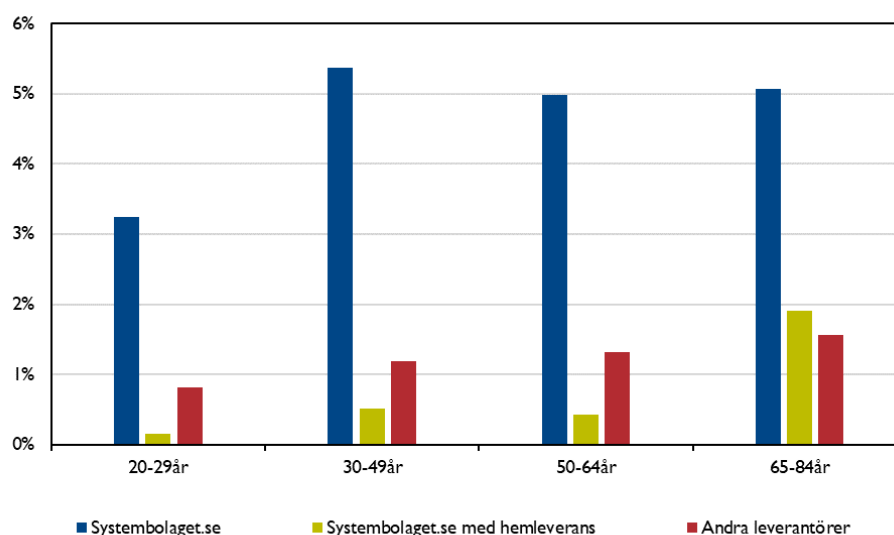
Följande avsnitt beskriver kunder som beställer alkohol från Systembolaget.se respektive andra leverantörer utifrån ålder, kön, utbildningsnivå och län. Avslutningsvis redovisas kundernas alkoholvanor.

Ålder

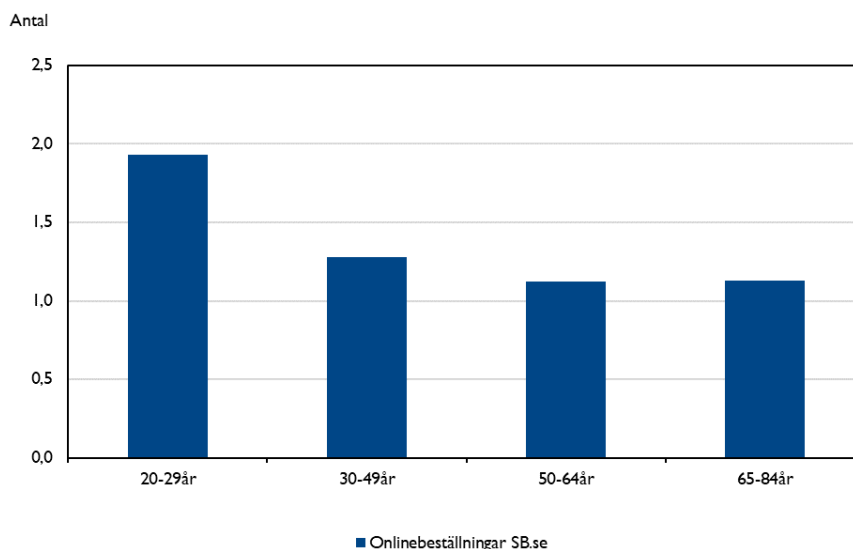
Bland Systembolagets kunder förekommer onlinebeställningar i ungefär samma utsträckning i alla åldrar (ca 5 procent) med undantag för den yngsta åldersgruppen (ca 3 procent). Av de som handlar i Systembolagets onlinebutik är det främst personer mellan 65–84 år som väljer hemleverans (38 procent).

Även bland de som har beställt alkohol från andra leverantörer är det ungefär lika förekommande i samtliga åldersgrupper (ca 1,4 procent) med undantag för den yngsta (ca 1 procent)

Figur 2 Andelen onlinebeställningar på Systembolaget (totalt) och andelen onlinebeställningar med hemleverans, bland 20–84-åringar som handlat på Systembolaget de senaste 30 dagarna, samt andelen beställningar från andra leverantörer bland 20–84-åringar. 2020.

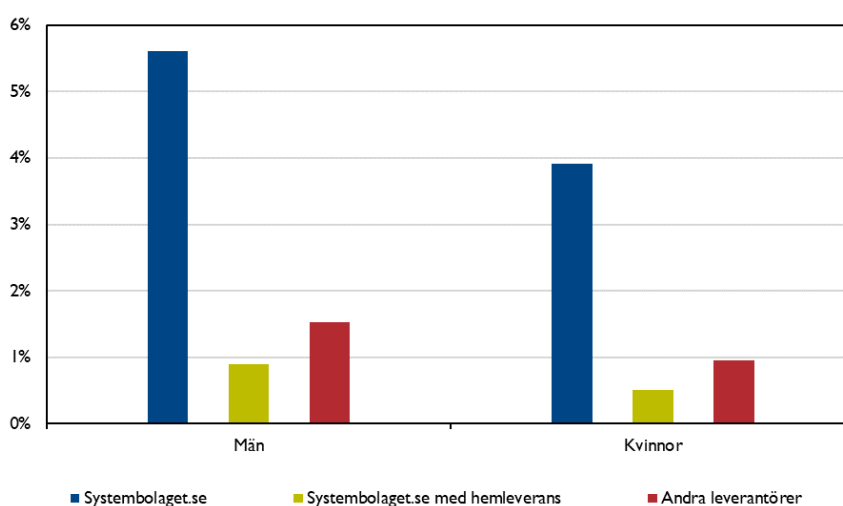
Trots att det främst är den äldsta åldersgruppen som väljer hemleverans vid beställningar på Systembolaget.se, handlar de yngsta hemleveransbeställarna flest gånger per månad. Dessa beställer hemleverans i genomsnitt nästan 2 gånger per månad, medan de resterande åldersgrupperna gör det drygt 1 gång per månad.

Figur 3 Antal onlinebeställningar med hemleverans bland 20–84-åringar som beställt online under senaste 30 dagarna. 2020.

Kön

Både bland de som har handlat på Systembolaget.se och bland de som har handlat från andra leverantörer är det mest förekommande bland män att beställa alkohol. Av Systembolagets kunder är det en större andel män (ca 6 procent) än kvinnor (4 procent) som har handlat på Systembolaget.se. Av dessa är det även en större andel män (16 procent) än kvinnor (13 procent) som har valt hemleverans. Andelen som köpt alkohol från andra leverantörer är lägre, men det är ändå fler män än kvinnor som beställt alkohol (2 procent respektive 1 procent).

Figur 4 Andelen som har handlat på Systembolaget.se totalt och med hemleverans, samt andelen som har beställt alkohol från andra leverantörer de senaste 30 dagarna, efter kön, bland 20–84-åringar. 2020.

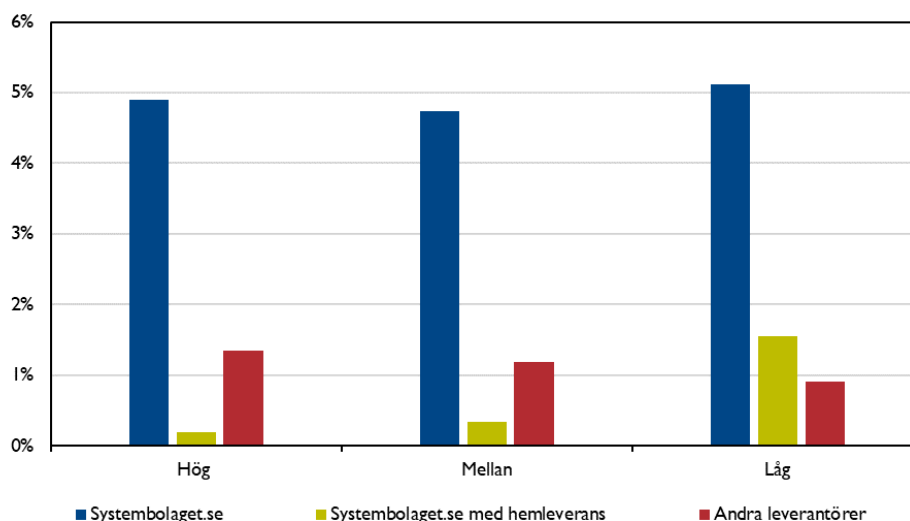

Utbildning

I figur 5 redovisas beställningar av alkohol uppdelade efter utbildningsnivåerna ”hög”, ”mellan” och ”låg”. Högutbildade är de vars högsta avslutade utbildning är universitet, högskola eller yrkeshögskola. Mellangruppen är de respondenter vars högsta avslutade utbildning är fackskola, yrkesskola, 2-årigt gymnasium, 3–4-årigt gymnasium och folkhögskola. Slutligen definieras lågutbildad som en vars högsta avslutade utbildning är folkskola, grundskola, enhetsskola, realskola och flickskola.

Onlinebeställningar på Systembolaget.se förekommer i ungefär samma utsträckning bland alla utbildningsnivåer (5 procent). Av alla som beställt på Systembolaget.se är det främst lågutbildade som valt hemleverans (30 procent).

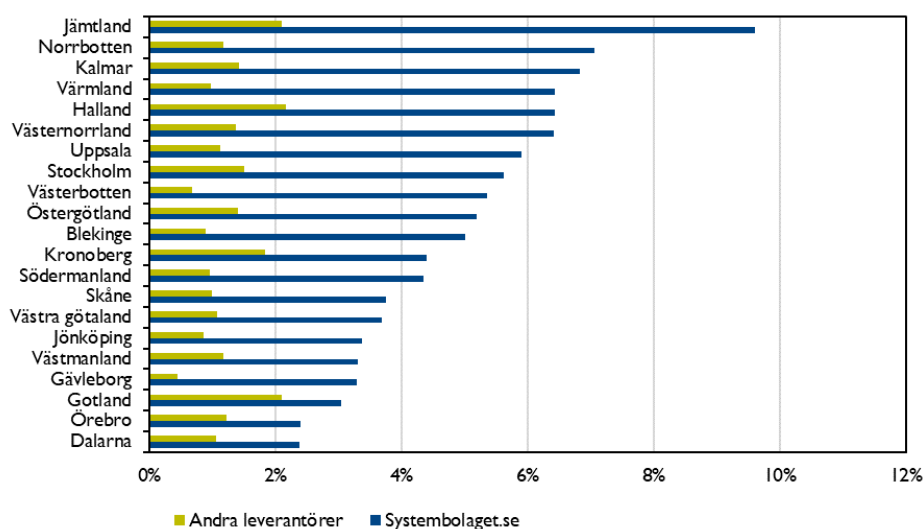
Liksom för beställningar på Systembolaget.se förekommer beställningar av alkohol från andra leverantörer i alla utbildningsnivåer. Det är däremot något mer förekommande bland högutbildade (strax under 1,4 procent).

Figur 5 Andelen som har handlat på Systembolaget.se totalt och med hemleverans samt andelen som har beställt alkohol från andra leverantörer de senaste 30 dagarna, efter utbildningsnivå, bland 20–84-åringar.

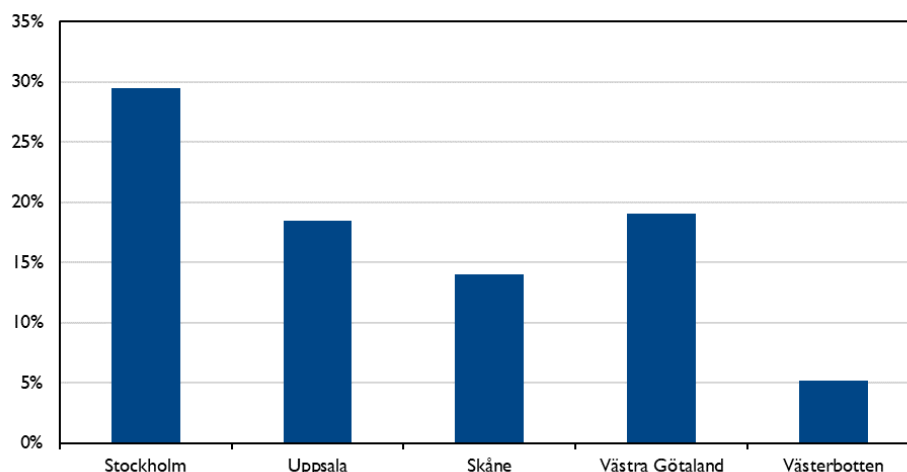
Län

I figur 6 presenteras andelen onlinebeställningar hos Systembolaget samt beställningar från andra leverantörer för respektive 21 län. I Jämtland har 10 procent uppgett att de har köpt alkohol på Systembolaget.se, följt av 7 procent i Norrbotten respektive Kalmar. Den lägsta andelen onlinebeställningar från Systembolaget påträffas i Örebro och Dalarna (2 procent). I majoriteten av länen var det mellan 1–2 procent som hade beställt alkohol från andra leverantörer, med undantag för Gävleborg (0 procent).

Figur 6 Andelen onlinebeställningar på Systembolaget och från annan leverantör de senaste 30 dagarna, efter län, bland 20–84-åringar. 2020. Procenttalen är avrundade till närmaste heltal.

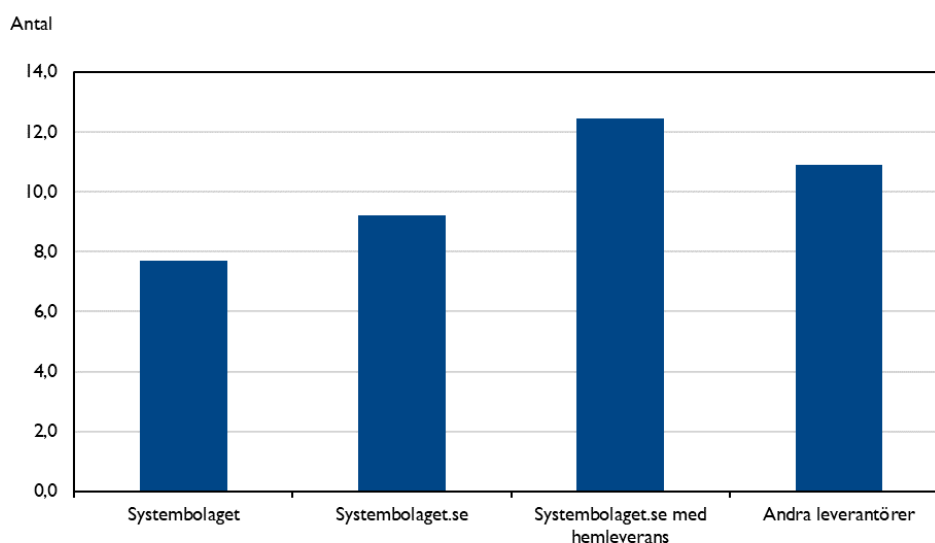
Hemleverans från Systembolagets onlinebutik var under 2020 tillgängligt i 6 län (samt kommuner i Mälardalen). Den högsta andelen onlinebeställningar med hemleveranser förekom i Stockholms län, där 30 procent av de som beställde online nyttjade tjänsten. Trots att hemleverans är tillgängligt i Västernorrland och att länet uppvisar en högre andel onlinebeställningar än Stockholm har ingen av beställningarna i datamaterialet i Västernorrland innefattat hemleverans. Det bör dock påpekas att det faktiska antalet respondenter som uppgett att de handlat på Systembolaget.se i Västernorrland var lågt (16 personer). Resultatet kan till följd av detta ge en missvisande bild av verkligheten.

Figur 7 Andelen onlinebeställningar på Systembolaget med hemleverans, efter län, bland 20–84-åringar som handlat på Systembolaget de senaste 30 dagarna. 2020.

Alkoholvanor

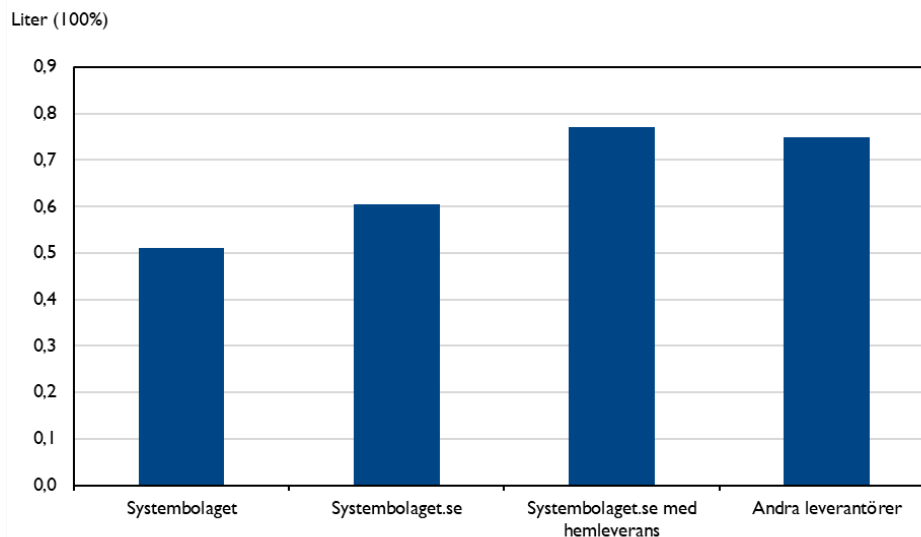
Figur 8 redovisar det genomsnittliga antalet alkoholkonsumtionstillfällen under en 30-dagarsperiod för kunder hos Systembolaget och andra leverantörer. De som har beställt online med hemleverans på Systembolaget.se den senaste månaden dricker i genomsnitt flest gånger per månad (12,5 gånger). Det kan jämföras med antalet konsumtionstillfällen hos de som beställt från annan leverantör (ca 11 gånger). Av samtliga som handlat på Systembolaget de senaste 30 dagarna är det genomsnittliga antalet konsumtionstillfällen ca 8 gånger per månad.

Figur 8 Antal konsumtionstillfällen, efter köp på Systembolaget eller annan leverantör de senaste 30 dagarna, bland 20–84-åringar. 2020.

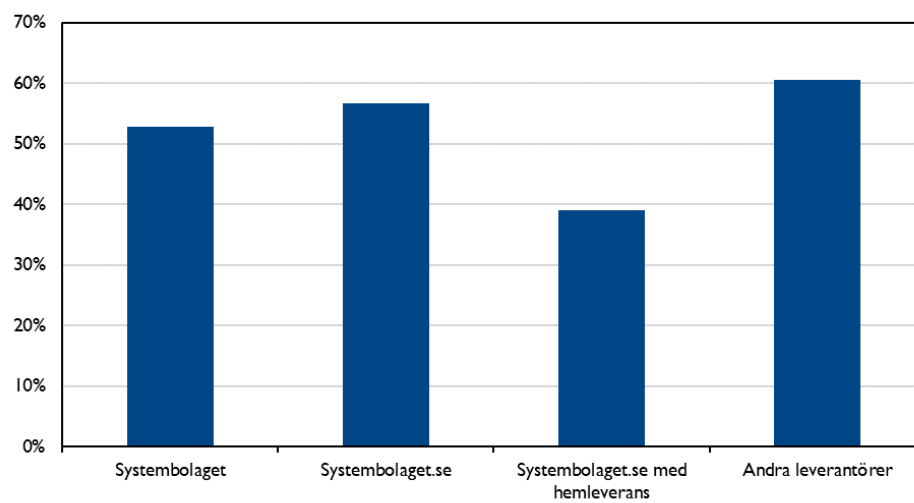

De som har beställt online med hemleverans på Systembolaget.se de senaste 30 dagarna konsumerar dessutom mest liter ren alkohol per månad (0,8 liter). Det kan än en gång jämföras med månadskonsumtionen bland de som beställt hos andra leverantörer (0,7 liter). Månadskonsumtionen bland de som har handlat på Systembolaget.se (totalt och med hemleverans) 0,6 liter. Av samtliga som har handlat på Systembolaget (butik och online) under en 30 -dagersperiod är månadskonsumtionen 0,5 liter ren alkohol per månad.

Figur 9 Månadskonsumtion i liter 100% ren alkohol, efter köp på Systembolaget eller annan leverantör de senaste 30 dagarna, bland 20–84-åringar. 2020.

Med riskkonsumtion menas att veckovis, under de senaste 30 dagarna druckit minst 14 standardglas (män) respektive 9 standardglas (kvinnor) eller att ha druckit minst 1 vinflaska eller motsvarande alkoholförbrukning under samma tillfälle minst 1 gång de senaste 30 dagarna. Av alla som handlat på Systembolaget eller Systembolaget.se under en 30-dagersperiod har 53 procent respektive 57 procent riskkonsumerat. Riskkonsumtionen hos dem som har handlat på Systembolaget.se är alltså nästan lika hög som riskkonsumtionen hos de som beställt alkohol från andra leverantörer (61 procent). Däremot har mindre än hälften av de som har handlat på Systembolaget.se och nyttjat hemleveranstjänsten under en 30-dagersperiod riskkonsumerat (41 procent).

Figur 10 Andelen som riskkonsumerat, efter köp på Systembolaget eller annan leverantör de senaste 30 dagarna, bland 20–84-åringar. 2020.

Slutsatser

Rapportbilagans syfte är att besvara frågeställningarna: *Hur har onlineförsäljningen på Systembolaget respektive köpen från andra leverantörer av alkohol sett ut och förändrats under 2020? Hur ser onlineförsäljningen på Systembolaget respektive köpen hos andra leverantörer av alkohol ut mellan olika åldrar, kön, utbildningsnivåer och länstillhörigheter? Hur ser alkoholvanorna ut för de som har beställt via Systembolaget.se respektive från andra leverantörer av alkohol?*

Med undantag för två större nedgångar har onlineförsäljningen på Systembolaget.se ökat successivt under 2020. Den ökade onlineförsäljningen kan, utöver minskade besök på serveringsställen samt minskade utlandsresor, vara en följd av marknadsföringen kring onlinebutiken som påbörjades under hösten 2020. Även andelen som har beställt alkohol från andra leverantörer ökade under året och uppvisade i stort sett liknande mönster som försäljningen på Systembolaget.

Onlinebeställningar från Systembolaget förekommer i alla åldrar. Äldre är mest benägna att välja hemleveranser. Däremot handlar de yngsta hemleveransnyttjarna flest gånger per månad. Resultatet kan bero på att äldre vill undvika besök i butiker och hos ombud under pandemin och väljer i stället hemleveranser av den anledningen. Gällande kön är det fler män än kvinnor som handlar på Systembolaget, Systembolaget.se och som väljer hemleverans. Det var även fler män och äldre än kvinnor och yngre som beställt alkohol från andra leverantörer.

Det är fler hög- och mellanutbildade än lågutbildade som handlar på Systembolaget. Onlinebeställningar förekommer ungefär lika mycket i alla utbildningsgrupper. Däremot är lågutbildade mest benägna att nyttja hemleveranstjänsten. Åtminstone delvis förklaras detta av att de som är äldst i undersökningen också är de som har lägst utbildning. Bland de som har beställt alkohol från andra leverantörer var det ungefär lika vanligt förekommande i alla utbildningsnivåer, om än något vanligare bland högutbildade.

Onlinebeställningar förekommer i samtliga län. Signifikanstest visar att de inte samvarierar med länens befolkningstäthet utan är oberoende av detta. I Jämtland är det vanligast med onlinebeställningar. Det är 5 gånger vanligare att beställa online i Jämtland jämfört med Örebro och Dalarna. I de flesta län är det runt 1 procent som har beställt alkohol från andra leverantörer.

Slutligen visar resultatet att de som beställt på Systembolaget.se med hemleveranstjänsten dricker flest gånger per månad och högst volym ren alkohol per månad. Riskkonsumtionen per månad är dock betydligt mindre vanligt i jämförelse med samtliga kunder på Systembolaget, Systembolaget.se och de som beställt från andra leverantörer. Antagligen beror det på att hemleveransnyttjarna sprider ut sina konsumtionstillfällen mer jämfört med andra kunder på Systembolaget. Riskkonsumtionen är högst bland de som har

beställt alkohol från andra leverantörer, men skillnaden i riskkonsumtionen mellan de som beställer från andra leverantörer och de som handlar på Systembolaget.se är liten.

Data och metod

Datamaterialet är hämtat från 2020 års monitormätning (för mer info om Monitormätningen se föreliggande rapport (Trolldal och Åström, 2021). Monitormätningen utförs årligen av CAN på uppdrag av Systembolaget i syfte att utreda bland annat mäta anskaffning och konsumtion av alkohol i Sverige. Undersökningen genomförs via digital enkät eller telefonintervju och i 2020 års monitormätning utgör 18 380 individer i åldrarna 17–84 underlag. I denna bilaga används dock endast svar från 17 822 respondenter i åldrarna 20–84, då enbart de som får handla på Systembolaget och beställa alkohol för leverans till Sverige inkluderats. I valideringssyfte jämförs materialet kring Systembolaget från monitormätningen i denna rapportbilaga med material från Systembolaget¹. Materialet visar att försäljningen i liter 100% alkohol är 4-5 gånger större hos de som beställt online med hemleverans jämfört med andra som handlat på Systembolaget och att ca 20 procent av onlineförsäljningen på Systembolaget.se utgörs av hemleveranser. Redogörelserna stämmer någorlunda väl överens med rapportbilagans resultat. Validering för materialet kring beställning hos andra leverantörer av alkohol har inte utförts och resultatet avser enbart respondenternas uppskattningar.

I 2020 års monitormätning inkluderades tre nya frågor i syfte att mäta försäljningen i Systembolagets onlinebutik. Den första frågan löd *Har du under de senaste 30 dagarna beställt alkoholdrycker från Systembolagets onlinebutik?* med svarsalternativen ”Ja”, ”Nej” och ”Vet ej”. Frågan efterföljdes av *Hur många gånger har du gjort det under de senaste 30 dagarna?*, där respondenterna fick uppskatta antal gånger. Den sista av de nya frågorna var *Vid hur många av dessa onlinebeställningar valde du hemleverans?*, varpå respondenten återigen fick uppskatta antal gånger. Frågor om respondentens köp hos andra leverantörer av alkohol har inkluderats tidigare i monitormätningen och lyder som följer:

Nu följer frågor som inte gäller onlinebeställningar från Systembolaget. Har du, under de senaste 30 dagarna, beställt alkohol via brev, telefon eller internet för leverans till dig i Sverige? Vi menar inte alkohol som du själv eller någon annan fört in till Sverige i samband med någon resa följt av Hur många gånger har du gjort detta under de senaste 30 dagarna?

¹ Materialet tillhandahölls per epost av Mikael Ringman, analytiker på Systembolaget, 2021.

Svarsalternativen för första frågan var "Ja", "Nej" eller "Vet ej" och för att besvara den andra frågan fick respondenten uppskatta antalet. Samtliga analyser utförs genom korstabeller i statistikprogrammet SPSS (Version 24). För analyserna om köp på Systembolaget utgör de tre nya frågorna utfallsvariabler och för analyserna om beställningar från andra leverantörer är de två sistnämnda frågorna utfallsvariabler. I analyserna utreds skillnader baserade på respondenternas kön, ålder, högsta avslutade utbildningsnivå och länstillhörighet. För skillnaderna mellan län och onlinebeställningar på SB visade Pearsons korrelationstest att befolkningstätheten inte hade en signifikant effekt på resultatet. I rapportbilagans sista korstabeller utgör i stället respondenternas alkoholvanor utfallsvariabler, vilka testas med ovan nämnda frågor i syfte att kartlägga skillnader i alkoholvanor baserat på konsumtionsform.

Materialet har viktats med avseende på kön, ålder och boenderegion. Alkoholkonsumtionsfrågorna har ställts till ett begränsat och under året varierande antal respondenter, varför resultat för dessa mått även viktas efter kalendermånad. Antalet bearbetade svar i olika grupper framgår av tabell i slutet av denna rapportbilaga.

Referenser

Norström, T. & Ramstedt, M., *Försök med hemleverans – utvärdering av perioden oktober 2017 – mars 2018: försäljning och kundernas dryckesprofil*. 2018.

SOU 2014: 58. Betänkande av Alkoholleveransutredningen. *Privat införsel av alkoholdrycker: Tydligare regler i konsekvens med svensk alkoholpolitik*.

SFS 2010:1622. *Alkohollag*. Stockholm: Socialdepartementet.

Trolldal B och Åström V (2021). *Alkoholkonsumtionen i Sverige 2001–2020*. CAN Rapport 202. Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning: Stockholm.

Tabeller

Tabell 2a Prisjämförelser för olika alkoholhaltiga drycker mellan Systembolaget och andra leverantörer i svenska kronor. Volym inom parentes. Juni 2021.

	Prosecco bio extra dry montelvini	Voga prosecco glera brut	Martini bianco	Champagne Billecart- Salmon rosé	Champagne Drappier Carte D'or Brut	Disaronno Originale	Westmalle Tripel	Absolut vodka Original	Fireball	Hennessy VSOP Privilage
Systembolaget	109	179	99 (0,75)	679	399	259 (0,7)	29,90	242 (0,7)	199	629
Winefinder	129	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vinoteket	-	129	-	-	399	-	-	-	-	-
The wine-company	-	-	-	599	-	-	-	-	-	-
Vingrossen	-	-	69 (0,7)	-	-	249 (1,0)	-	228 (1,0)	209	-
Drinko.se	-	-	-	-	-	-	-	229 (1,0)	-	-
Bodegashop.se	-	-	104 (1,0)	-	-	192 (0,7)	-	175 (0,7)	180	-
Dryckeslaget	-	-	89 (0,75)	-	-	319 (0,7)	-	179 (0,7)	169	-
Burkbolaget	-	-	-	-	-	224 (1,0)	-	220 (1,0)	186	-
Vildmedvin	-	-	151 (0,7)	-	-	348 (0,7)	40	-	-	775 (0,7)
TCM Gourmet en Casa	-	-	105,37 (1,0)	901,70	-	216,22 (1,0)	27,44	144,89 (0,7)	165,40	1017,80 (1,0)
Ivinio	-	-	-	-	374	-	-	-	-	-

Tabell 2b Prisjämförelse för olika alkoholdrycker mellan Systembolaget och andra leverantörer. Volym inom parentes. Juni 2021.

	Martini Bianco	Champagne Billecart- Salmon rosé	Champagne Drappier Carte D'or Brut	Barolo Giacomo Fenocchio	Protocolo Tinto	Disaronno Originale	Westmalle Tripel	Absolut vodka (original)	Fireball	Padro Vermouth Rojo Clásico	Amundsen DIAC; Neapolitan Ice-Cream
Systembolaget	99 (0,75)	679	399	319	87	259 (0,7)	29,90	242 (0,7)	199	218	49,90
Vinfolket	-	-	-	225	-	-	-	-	-	-	-
Gassås Wine	-	-	-	-	105	-	-	-	-	-	-
Gourmethunters	-	-	-	-	-	-	-	-	-	85,77	-
247kiosk	89,99 (0,75)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hopt	-	-	-	-	-	-	27,22	-	-	-	-
Glasbanken	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	89
Vinsajten	69,77 (0,75)	-	-	-	-	227,74 (1,0)	-	202,43 (1,0)	170,02 (1,0)	-	-
Vivino	-	885	359,95	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabell 4 Systembolagsköp, onlinebeställningar på Systembolaget samt hemleveranser av de som har beställt online. Procent. 2020.

	Handlat på Systembolaget		Onlinebeställningar från Systembolaget (Befolkningen)	Onlinebeställningar från Systembolaget (Systembolagets kunder)		Onlinebeställningar med hemleverans		Onlinebeställningar från annan leverantör än Systembolaget	
	Andel	Antal ggr	Andel	Andel	Antal ggr	Andel	Antal ggr	Andel	Antal ggr
Januari (n=1420)	52	2,2	1	2	1,2	..	..	1	1,0
Februari (n=1525)	48	2,1	2	4	1,3	..	..	1	1,0
Mars (n=1607)	48	2,2	3	4	1,3	..	..	1	0,0
April (n=1768)	52	2,2	3	6	1,2	..	..	1	1,1
Maj (n=1478)	53	2,3	3	5	1,3	..	..	1	1,0
Juni (n=1283)	60	2,2	3	5	1,1	..	..	1	2,4
Juli (n=1354)	57	2,3	3	5	1,3	..	..	1	1,0
Augusti (n=1553)	57	2,2	3	5	1,2	..	..	1	1,0
September (n=1205)	52	2,2	2	3	1,2	..	..	1	1,0
Oktober (n=1596)	51	2,2	3	6	1,0	..	..	2	1,0
November (n=1532)	52	2,1	3	6	1,2	..	..	1	1,1
December (n=1501)	56	2,2	5	8	1,2	..	..	2	1,3
Alla (n=17 822)	53	2,2	3	5	1,2	15	1,2	1	1,2

Tabell 5 Köp på Systembolaget, onlinebeställningar av Systembolagets kunder samt hemleveranser av de som beställt online, efter kön och ålder. 2020.

	Handlat på Systembolaget		Onlinebeställningar från Systembolaget		Onlinebeställningar med hemleverans		Onlinebeställningar från annan leverantör än Systembolaget	
	Andel	Antal ggr	Andel	Antal ggr	Andel	Antal ggr	Andel	Antal ggr
20–29 år (n=2463)	53	2,4	3	1,2	5	1,9	1	1,8
30–49 år (n=5289)	54	2,1	5	1,2	9	1,3	1	1,0
50–64 år (n=4292)	55	2,3	5	1,2	9	1,1	1	1,1
65–84 år (n=5778)	50	2,1	5	1,2	38	1,1	2	1,2
Män (n=7947)	57	2,4	6	1,2	16	1,2	2	1,3
Kvinnor (n=9875)	49	1,9	4	1,2	13	1,2	1	1,1
Alla (n=17 822)	53	2,2	5	1,2	15	1,2	1	1,2

Tabell 6 Köp på Systembolaget, onlinebeställningar av Systembolagets kunder samt hemleveranser av de som beställt online, efter utbildningsnivå. 2020.

	Handlat på Systembolaget		Onlinebeställningar från Systembolaget		Onlinebeställningar med hemleverans		Onlinebeställningar från annan leverantör än Systembolaget	
	Andel	Antal ggr	Andel	Antal ggr	Andel	Antal ggr	Andel	Antal ggr
Hög (n=8467)	57	2,1	5	1,2	19	1,1	1	1,2
Mellan (n=6536)	52	2,2	5	1,2	7	1,4	1	1,4
Låg (n=1967)	40	2,1	5	1,3	30	1,2	1	1,0
Alla (n=16 970)	53	2,2	5	1,2	15	1,2	1	1,2

Tabell 7 Köp på Systembolaget, onlinebeställningar av Systembolagets kunder samt hemleveranser av de som beställt online, efter län. 2020.

	Handlat på Systembolaget		Onlinebeställningar från Systembolaget		Onlinebeställningar med hemleverans		Onlinebeställningar från annan leverantör än Systembolaget	
	Andel	Antal ggr	Andel	Antal ggr	Andel	Antal ggr	Andel	Antal ggr
Stockholm (n=4046)	56	2,4	6	1,2	29	1,1	2	1,7
Uppsala (n=713)	55	2,1	6	1,1	18	1,0	1	1,0
Södermanland (n=504)	52	2,3	4	1,2	.	.	1	0,0
Östergötland (n=926)	53	2,1	5	1,1	.	.	1	1,0
Jönköping (n=649)	46	2,1	3	1,4	.	.	1	1,0
Kronoberg (n=330)	52	2,0	4	1,6	.	.	2	1,0
Kalmar (n=437)	51	2,3	7	1,4	.	.	1	1,0
Gotland (n=134)	51	1,6	3	1,0	.	.	2	1,0
Blekinge (n=272)	50	1,9	5	1,2	.	.	1	0,0
Skåne (n=2032)	51	2,1	4	1,1	14	1,2	1	1,2
Halland (n=562)	53	2,1	6	1,2	.	.	2	1,0
Västra Götaland (n=2896)	54	2,2	4	1,1	19	1,3	1	1,1
Värmland (n=537)	52	2,1	6	1,3	.	.	1	1,0
Örebro (n=550)	55	2,1	2	1,2	.	.	1	1,0
Västmanland (n=436)	54	2,1	3	1,2	.	.	1	0,0
Dalarna (n=488)	50	2,0	2	1,4	.	.	1	1,0
Gävleborg (n=506)	49	2,1	3	1,3	.	.	0	1,0
Västernorrland (n=451)	53	2,0	6	1,3	0	0,0	1	2,0
Jämtland (n=291)	53	2,1	10	1,4	.	.	2	1,0
Västerbotten (n=559)	55	2,0	5	1,0	5	1,0	1	0,0
Norrbotten (n=503)	48	2,1	7	1,2	.	.	1	1,0
Alla (n=17 822)	53	2,2	5	1,2	15	1,2	1	1,2

Tabell 8 Alkoholvanor efter köp på Systembolaget, onlinebeställningar av Systembolagets kunder och hemleveranser av de som har beställt online. 2020.

	Handlat på Systembolaget (n=7490)	Onlinebeställningar från Systembolaget (n=381)	Onlinebeställningar med hemleverans (n=44)	Onlinebeställningar från annan leverantör än Systembolaget (n=192)
Druckit senaste 30 dagarna	98	99	97	98
Druckit antal ggr senaste 30 dagarna	7,7	9,2	12,5	10,9
Månadskonsumtion (liter 100%)	0,5	0,6	0,8	0,7
Volym per dryckestillfälle (cl 100%)	7,3	7,2	6,0	7,4
Högkonsumerat senaste 30 dagarna	20	24	38	32
Intensivkonsumerat senaste 30 dagarna	45	47	19	51
Antal intensivkonsumtionstillfällen senaste 30 dagarna	1,5	1,4	1,2	2,0
Risikonsumerat senaste 30 dagarna	53	57	39	61

CAN – Nationellt kompetenscentrum inom ANDTS (alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel). Vårt fokus är undersökningar, forskning och kommunikation. Vi genomför även lokala och regionala undersökningar och kartläggningar på uppdrag av kommuner och län.

CAN är en unik aktör med en fot i civilsamhället och en i det offentliga. Styrelsen utses till hälften av regeringen och till hälften av de cirka 50 medlemsorganisationerna vid årsmötet. CAN står för Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Läs mer om oss på www.can.se